

avut-o abrogarea Decretului 45/1990 și adoptarea Legii 56 din 1992 privind frontiera de stat a României - act legislativ major, ce pune ordine în domeniu, într-o strânsă conexiune cu legislația internațională actuală, inclusiv cu documentele fundamentale referitoare la drepturile omului. De reținut că, până în prezent, legea respectivă este unicul act normativ postrevoluționar având girul Parlamentului, ce statuează fără echivoc, într-o nouă viziune, atribuțiile unui important segment din perimetrul complex ce asigură ordinea publică, implicit al structurilor precum și drepturile lor, modalitățile de acțiune, limitele acestora.

2. Imigranții afro-asiatici: peste 75%

Un fenomen interesant la granițele României: în vreme ce numărul cetățenilor proprii reținuți din tentativele de trecere ilegală cunoaște, începând din ultima parte a anului 1990, o tot mai nuanțată diminuare, crește în schimb spectaculos ponderea cetățenilor străini, descoperiți la frontieră în postură de infractori. Câteva repere: în 1989 au fost descoperiți la graniță 24 000 de persoane fără formă legală, îndeosebi cetățeni români; în 1990,

1993 dinamica s-a menținut în bună măsură, conturându-se însă intensificarea trecerilor ilegale în România din Republica Moldova, a unor grupuri mari de cetățeni străini, pe filiere organizate din țări asiatice. Direcțiile de referință: Moscova-Chișinău-București sau Kiev (respectiv Odessa)-Chișinău-Iași-București, vizându-se prioritar frontiera româno-ungară și, în mai mică măsură, cea româno-iugoslavă, spre a se ajunge în final în Occident. Cercetările efectuate asupra celor reținuți au relevat că, în majoritatea cazurilor, grupurile au fost însoțite de călăuze, în diverse segmente ale traseului, folosindu-se rețele de transportatori, gazde clandestine și alți complici, atât din statele vecine, cât și de pe teritoriul românesc. Prețurile pretinse sunt exorbitante pentru punga imigranților din lumea a treia: între 5 000-10 000 de dolari SUA, rareori mai puțin, plătiți de obicei înainte de plecare, suma fiind însă amplificată de regulă pe parcurs, prin pretenții suplimentare ale altor intermediari. Deseori, imigranții ajung în România epuizați, lipsiți cu totul de mijloace financiare, punând literalmente în dificultate autoritățile în a căror grijă cad, din momentul reținerii și până la

cului - "ambasadorii" lor, sosiți ilegal în România, demonstrând însă că se pot înțelege de minune chiar sub același acoperis, departe de casă, în ciuda dialectelor diferite pe care le vorbesc.

Starea membrilor grupului, inclusiv sub aspect sanitar, a fost, de asemenea, sub orice critică. Comandamentul Național al Grănicerilor, în a cărei grijă au fost dați până la finalizarea cercetărilor penale și pronunțarea deciziei judecătorești, a fost pus în situația de a lua măsuri complexe de ordin umanitar, asigurând cazare în două spații ale sale, cazarmament, lenjerie, obiecte de folosință sanitară individuală, asistență medicală continuă, timp de aproape două luni, medicamente și, desigur, nu în ultimul rând, o hrană consistentă, cu meniuri mai dificil de asigurat în spațiul românesc, potrivit rigorilor religioase invocate insistent de vremelnicii "chiriași". De reținut: fără a exista nici o alocație bugetară expresă! Toate costurile au fost suportate, însă, de grăniceri, cu excepția spitalizării unei membre a grupului, internată la Maternitatea "Polizu" pe cheltuiala Federației Crucii Roșii Internaționale. Femeia a dat naștere unei fetițe, fiind luată în grijă, după externare, tot de personalul medical grăniceresc.

Aducem în atenție cazul acestui grup, soluționat de justiție prin hotărârea de expulzare a imigranților în țara de origine (pe aceeași cheltuială a statului român), având în vedere că faptul este cât se poate de ilustrativ pentru limitele de rezolvare într-un cadru absolut legal. Evident, soluționarea s-a dovedit a fi departe de speranțele împricinaților, în ciuda faptului că nu o dată, pe parcursul cercetărilor, ei au invocat nu prea bine cunoscutele drepturi LEGALE ale omului, gândindu-se, de bună seamă, implicit la dreptul la libera circulație... ca prin țara nimănui. Iată însă, în această priință, însăși opinia unui reprezentant al Înaltului Comisariat al ONU pentru Refugiați, domnișoara Ikeberta Grable. După ce a subliniat solicitudinea autorităților române, inclusiv sub aspect umanitar, domnia sa a explicat imigranților respectivi că, în situația dată, ei nu îndeplinesc standardele internaționale pentru a se bucura de statutul de refugiat și a primi, în consecință, dreptul la azil într-o țară preferată. Comentariile adiacente sunt așadar de prisos.

Ce se mai poate spune, totuși, rămânând în perimetrul legislației internaționale, al convențiilor și angajamentelor, al acordurilor bilaterale încheiate între state și, totodată, al noilor reglementări în domeniu din statele occidentale insistent vizate de imigranți, este că aceștia, o dată descoperiți, ar fi fost oricum returnați... României. Evident, este vorba despre un efect al conlucrării pe plan internațional pentru stăvilirea afluxului de imigranți, ce pare pregătit să ia amploare. Motivațiile măsurilor le cunoaștem deja, din declarații oficiale formulate mai aproape sau mai departe de România. Analiza lor, precum și a căilor posibile de aplicare concretă, vor constitui însă obiectul unui alt articol, când vom mai apela de altfel la noi exemplificări, din sfera tentativelor de "spargere" a legislației și a înșeși ordinii sociale și de stat, de către rețele ale traficantilor internaționali.

Dragomir HOROMNEA

numărul acestora s-a redus la 13 000, în mare măsură și ca un efect direct al liberalizării circulației, pe bază de pașaport; în 1991, numărul persoanelor reținute la frontieră a crescut din nou, la 22 000, dar nu pe seama "contribuției" cetățenilor români, ci datorită afluxului sporit de cetățeni străini angajați în treceri ilegale spre Vest. O statistică relevă că, în 1991, ponderea acestora a ajuns la 75% în ansamblul tentativelor de trecere frauduloasă (deci în afara punctelor de control pentru trecerea frontierei), cetățenii respectivi provenind cu precădere din țări afro-asiatice. Iată și o anume ierarhizare, în ceea ce privește apartenența la o țară sau alta a celor reținuți: Turcia, Sri Lanka, Bangladesh, Pakistan, India, China, Nigeria ș.a., direcțiile de afluire fiind atât prin sud (din Bulgaria) într-o primă etapă, cât și prin est (din Republica Moldova).

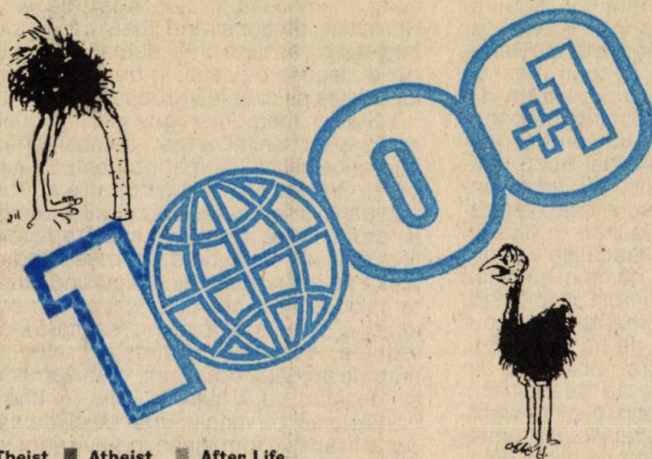
În 1992, ca urmare a intrării în vigoare a Legii 56 privind frontiera de stat a României, numărul acestora a cunoscut o nouă diminuare, cu aproximativ 50%. În

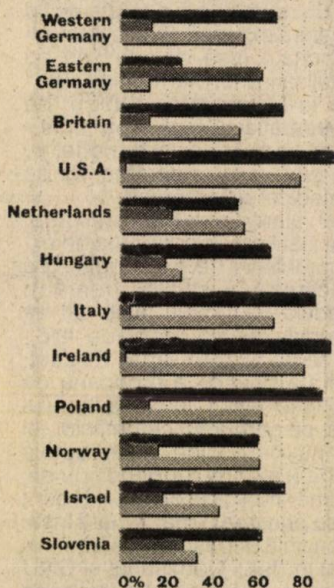
soluționarea juridică (și nu o dată pe cale diplomatică) a unuia sau altuia dintre cazuri.

3. 77 de "ambasadori" din Sri Lanka

O experiență edificatoare în sensul expres, a prilejuit autorităților române și, în primul rând, grănicerilor, un grup masiv provenit din Sri Lanka. De fapt, la interval de câteva zile, au fost reținute de organele de poliție două subgrupuri ale aceleiași "eșantion", totalizând 77 de persoane (22 de femei și 55 de bărbați). Pătrunseseră în țară venind din Republica Moldova, cu ajutorul unor călăuze, beneficiind de găzduire la adrese clandestine racolate de filierele de traficanți. Exodul a fost prezentat de cei cercetați ca un efect al situației materiale precare a membrilor grupului, aflați în căutarea unei vieți mai bune, făcându-se însă referiri și la conflictele interetnice din respectiva zonă a lumii, de care amintirile srilankezi au ținut să se îndepărteze "în timp util". Este semnificativ de altfel că 34 dintre membrii grupului erau tamili și 43 singalish - deci etnii aflate într-o aprigă confruntare la fața lo-

■ Theist ■ Atheist ■ After Life

SOURCE: PROF. ANDREW M. GREELEY, INTERNATIONAL SOCIAL SURVEY PROGRAM

MGM

Zvonurile din Hollywood indicau că Ate Tinseltown va încerca să salveze vestita companie MGM despre care se spune că are 1000 dolari pe zi, preluând și cei 1000 Artists. Deși privirile tuturor erau îndreptate spre Gargill Inc. - o companie gigant din domeniul cerealiilor, cea care a câștigat a fost Credit Lyonnais care deținea MGM și UA și care deja a investit 1,3 miliarde pentru salvarea acestora. Super-agentul hollywoodian, Michael Ovitz, al cărei client este banca franceză, se arată convins că MGM va fi adusă pe linia de plutire. Credit Lyonnais va mai investi încă 400 milioane de dolari, va restrutura studiourile și îl va aduce în fruntea lor pe fostul președinte al companiei Paramount, Frank Mancuso, pentru a revitaliza întreaga afacere. Așadar, "rotiri de cadre" la Hollywood...

Credința în Dumnezeu este vie în multe locuri din lume, dar destui de puțini sunt aceia care cred și în viața de dincolo

■ Credincioși

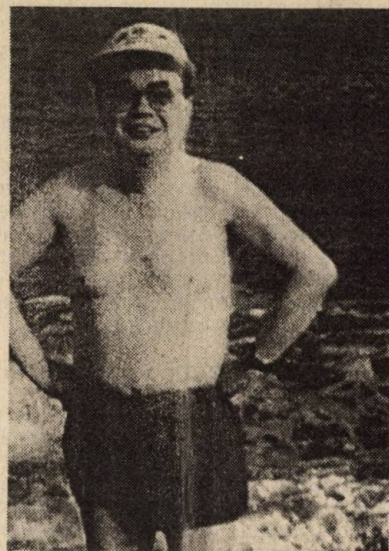
■ Atei

□ Cei care cred în viața de după moarte

Religie

Unde au dispărut misionarii din Occident? Iată o întrebare al cărei răspuns e foarte simplu: la Moscova. Și, de altfel, peste tot, în Est. Libertatea religioasă, una din formele ieșirii de sub dictatură, l-a adus în capitala Rusiei pe Hare Krishnas în fața magazinelor McDonald's, pe evangheliștii americani, pe catolicii străini alcătuind laolaltă un adevărat bazar ecumenic. Biserica Ortodoxă a Rusiei este, prin urmare, îngrijorată datorită proliferării "credințelor străine". "Aceasta nu este libertatea religioasă, ci anarhie", spunea Viaceslav Polosin, preot ortodox și membru al Parlamentului. Sub presiunea bisericii, Parlamentul a votat, acum câteva săptămâni, o lege prin care străinii au nevoie de aprobarea guvernului pentru a ține predici religioase la TV sau "pe viu". "Să lăsăm forța credinței să lucreze, nu pe sponsorii din străinătate", a spus același Polosin. Au existat desigur și critici. Părintele Gleb Yakunin, de asemenea ortodox, se opune acestei legi: "Dacă biserica face apel la puterea statului pentru a se proteja înseamnă că nu are încredere în sine" - a argumentat el, arătând că această lege riscă să restabilească intoleranța.

Cam greu de imaginat că subiectul acestei ilustrate de vacanță este tocmai autorul masacrului din Piața Tien-An-Men, primul ministru chinez, Li Peng. Văzut rareori în public, în ultima vreme, Li Peng s-a retras practic din viața politică. Acuzând mai întâi o răceală, apoi o boală de inimă, primul ministru se relaxează pe malul mării. Cum în această țară "problemele de sănătate" se transformă, de obicei, în exil politic, mulți dintre chinezi speră că și în acest caz este vorba de același lucru

Pictura din imagine era apreciată la trei dolari pe piața din Bristol. În realitate ea valorează peste 30 000 dolari - cel puțin acesta era prețul estimat la licitația Christie din 11 martie. Pictată de britanicul Martin Johnson Heade în 1864, ea înfățișează păsări din Brazilia, surprinse în timpul unei expediții pe care acesta a făcut-o în vederea studierii simpaticelor colibri

Dalai Lama, liderul spiritual tibetan, nu a avut acces decât cu... titlu particular la Conferința de la Viena privind drepturile omului

Un nou tip de aparat fotografic tip Polaroid, a fost pus în vânzare pe piețele europene, japoneză și americană. El se numește "Captiva", are un volum mai mic de 40% față de celelalte camere polaroid, măsurând 5 cm lățime și 8 cm lungime - ceea ce îl face să semene cu un aparat obișnuit, pentru filme 35 mm. Fotografiiile se obțin, bineînțeles pe loc, dar ele nu mai trebuie scoase cu mâna. Procesul dezvoltării poate fi urmărit printr-un gemuleț și, după ce este "inspectată" fotogra-

fia este depozitată în spatele aparatului care are o capacitate de până la 10 poze. Acestea pot fi și înlocuite pe măsură ce sunt gata. Cambridge, Massachusetts-based Polaroid Corp speră ca prin aceasta să revitalizeze industria fotografică surclasată de industria video. Numită în Japonia "Joy Cam" și în Europa "Vision", "Captiva" poate fi cumpărată la prețul de numai 130 dolari!

Kim

Kim Basinger, 39 de ani-cunoscută videomanilor în special din filmul "9 săptămâni și jumătate"- recent implicată într-un scandal datorită nerespectării termenilor unui contract... nescris, s-a căsătorit pe 19 august cu Alec Baldwin, 35 de ani, partenerul său din filmul "The Marrying Man", apărut pe piața cinematografică în 1990

Mahmud Dikic, 50 de ani, profesor de inginerie mecanică la Universitatea din Sarajevo și-a pierdut ambele picioare într-un atac de artilerie din 1992. Un cercetător de origine bosniacă, de la Medical University din Carolina de Sud, i-a văzut fotografia și a conceput un plan pentru a-l ajuta. Dikic, are acum picioare artificiale și, după cum se observă în imagine, el se poate sprijini pe ele. La șase săptămâni după această operație, Dikic a fost acceptat ca profesor la Canada's University din Waterloo. Speră însă că va veni o zi când se va putea întoarce acasă

Turcia nu mai poate respecta embargoul impus Irakului fără ajutor american, a spus doamna Tansu Ciller, primul ministru. Astfel, ministrul de externe turc a cerut secretarului de stat american, Warren Christopher, să-i ajute în compensarea pierderilor, care se ridică la 700 000 dolari pe zi. De altfel, problema va fi discutată în cursul unei vizite pe care premierul turc o va face la Washington, în luna septembrie

Pentru a două oară în acest an, Comisia de Comerț a Statelor Unite este chemată să se pronunțe asupra acuzațiilor aduse celebrei companii Bill Gates's Microsoft, care domină piața produselor software. Motivul? "Sugrumarea" (ilegală!) a acestei pieți. Numai că toată povestea implică și un alt aspect: cel care "ține pâinea și cuțitul" în privința acestei decizii este Roscoe Starek - care e incompatibil în chestiunea de față, dat fiind că el însuși are acțiuni în companii de calculatoare. Așadar, cine va decide? Și, mai ales, cum este posibil ca membrii ai Comisiei de Comerț să dețină acțiuni în companii care pot cădea sub jurisdicția lor? Se întâmplă, deci, și la case mai mari

Regele Juan Carlos al Spaniei - într-o ipostază mai puțin protocolară! După ce yachtul său Bribón, a câștigat cursa Copa del Rey de la Mediterana, echipajul de 12 navigatori au dat căpitanului tradiționalul tribut al apei - aruncându-l în piscina de la Real Club Nautico din Palma de Mallorca. Renunțând la ținuta regală, Juan Carlos s-a comportat ca un adevărat sportiv...

Privatizarea e la modă și în Vest. Mai precis în Franța, unde guvernul a decis ca o serie de instituții și firme de stat să fie vândute unor persoane particulare. Motivul? Reducerea

deficitului bugetar care este la ora aceasta de 60 miliarde de dolari. Slăbirea puterii francului, recesiunea care afectează, de altfel, și alte țări din Europa Occidentală i-au împins pe guvernării de la Paris să ia o asemenea decizie. Astfel, Banque Nationale de Paris - una din cele mai mari instituții financiare de stat - va fi prima scoasă pe piață. Vor urma Rhone-Poulenc SA - o mare fabrică de substanțe chimice și medicamente, ELF Aquitaine - companie petrolieră, Banque Hervet și o altă serie de bănci mai mici. De ce tocmai acestea? Toate, cu excepția Băncii Hervet se află "în primele rânduri" ale industriei franceze și, ca atare, vor suscita interesul investitorilor. Un prim pas, deci, către... vânzarea țării

"GUM", marele magazin universal din Moscova, și-a sărbătorit 100 de ani de existență

Rubrică realizată de Mirela IAMANDI

EXILUL ROMÂNESC

Doamne aparținând Organizației Naționale ARFORA, împreună cu preoții bisericii

Se scrie, de la o vreme, mult despre cum trăiesc românii din exil și emigrație. Lucrul care interesează în principal e reușita în afaceri.

În 1991, mă găseam în Canada, la Hamilton, cu ocazia uneia din acele întâlniri entuziaste, pline de afecțiune, cu compatrioții plecați de ani lungi din țară. Am cunoscut multă lume, numai fețe zâmbitoare, numai oameni convinși că în scurtă vreme vor exista atâtea punți între patrie și diaspora, încât vom putea gândi și lucra împreună spre binele patriei. "Câmpul românesc", unde avea loc adunarea, e socotit capitala culturală a comunităților din Canada și nordul

are și cimitire românești

SUA. Unul din invitați, un aromân venerabil, a murit în avionul care-l aducea la Câmp. Cum omul avea loc de veci în cimitirul "Vetrei" din Grass Lake-Jackson, statul Michigan, SUA, am pornit spre sud, cu un cortegiu de mașini, ca să văd cum e o "înmormântare românească", departe de cimitirele sfinte de acasă. Românii trăiesc, dar și mor în străinătate.

În 1988, s-a sărbătorit 50 de ani de la inaugurarea așezămintelor de la Grass Lake, un loc cumpărat prin osârdia unor evlavioși ca să devină ceea ce numele o spune: VATRĂ a românimii din America de Nord. Fotografia de pe coperta unei publicații aniversare înfățișează o mică așezare de vis, într-un spațiu căruia parcă îi simți vastitatea. Cândva, pământurile au aparținut indienilor din "Ottawa and Chippewa Tribes". Domeniul a fost oferit de președintele Jackson unor scoțieni și așa, din neam în neam, el a ajuns, prin cumpărare, la români. Timp de 50 de ani, generații întregi de preoți și enoriași au ostenit pentru a face din VATRĂ un complex spiritual și de educație. Până la urmă au reușit, cei mai activi dintre ctitori fiind, cum se întâmplă prea adesea, primul, Episcopul Policarp Morușca, și ultimul, Arhiepiscopul Valerian Trifa. Trifa e omul pe capul căruia Ceaușescu și Securitatea au pus un preț și al cărui cap l-au avut. Ceaușescu știa, se pare, mai bine decât mulți oameni din diasporă, că punând mâna pe VATRĂ, poate să infiltreze de aici în românime tot felul de spioni și diversioniști. Complexul de clădiri și terenuri din Grass Lake reprezintă pentru diaspora de peste Ocean însăși Biserica mamă.

Existând cimitir, afli în el, firește, și un lăcaș de rugăciune. Biserița de tip maramureșean face o impresie himerică, deoarece e complet albă, din materiale proprii construcției de case în America. Ceva îți e foarte familiar, ceva te surprinde. Înmormântarea s-a petrecut ca la creștini, dar coborârea în mormânt a fost americanescă, în sensul că sicriul e manevrat cu o mașinărie. Cele mai multe cruci n-au scris anul morții celor înfățișați în fotografie. Textul gravat îți povestește că persoanele care au cumpărat locul, pentru ele și pentru urmași, se înveșnicesc aici cu un neconsolat dor de țară. Jalea - altfel foarte domoală, plină de bunăcuviință - câtă a fost la înmormântare, mergea spre adâncul ființei, la sentimentul acut al dezrădăcinării.

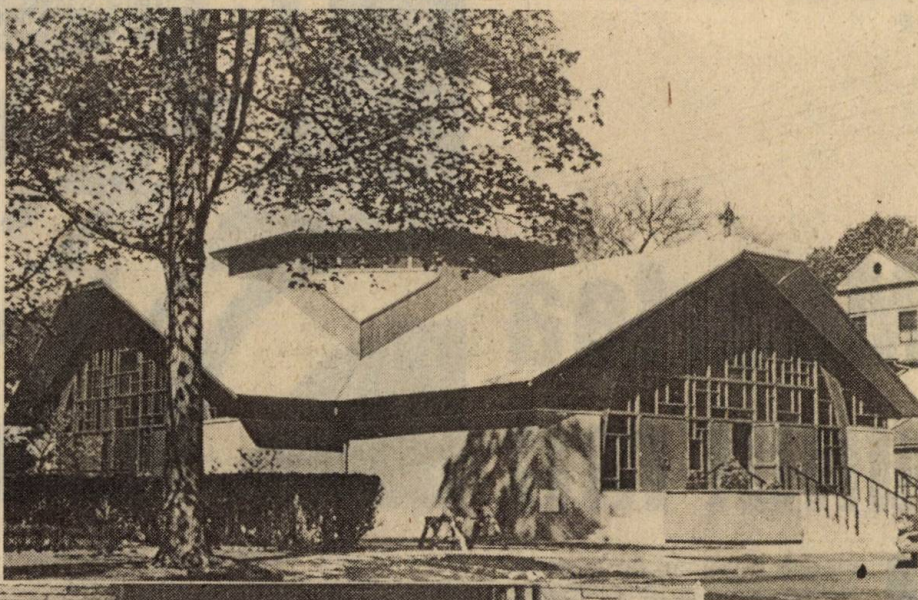
Diaspora

Cu această ocazie, l-am cunoscut mai de aproape pe preotul Dumitru Ichim, de la parohia St. Ioan Botezătorul, din Kitchener, Ontario. În Kitchener locuiesc mulți bănațeni, stabiliți în Canada la începutul veacului. Ei au clădit un Centru cultural, unde are loc un Festival Folcloric de care a auzit multă lume. Pe pereții sălii de spectacole sunt orânduite portretele unor fete frumoase, câști âtoare ale concursurilor de "Miss", anuale. Între biserică și comunitate, legăturile sunt infinite mai nuanțate și mai bogate ca în țară. Biserica e, de fapt, primăria comunității, iar preotul persoana care știe tot și se îngrijește de toate. În America, e mult belșug. Cu toate că am cunoscut destui preoți, de felurite ranguri, am fost șocat de înfățișarea lor modestă, gravă, de o simplitate a staturii amintind schimnicia. Dumitru Ichim îmi spune, într-una din foarte scurtele discuții despre traiul său cel de toate zilele, cu șase copii și o soție care înfruntă eroic o soartă grea, că pentru tot ce slujește, la nunți, botezuri sau înmormântări, primește doar cât poate și socoate omul. Ideea de tarif e tot ce-i mai străin bisericii aici. Un preot înstărit, în America, e practic de neîntâlnit.

L-am revăzut în mai multe împrejurări pe părintele Ichim. Îndeosebi, la acțiuni culturale, sau cu un conținut umanitar. E un om - cum zice cronicarul - nu prea înalt, uscățiv, tăcut, extrem de atent la ce spune, la modul cum îți se adresează. Cred că poți discuta cu el despre orice, fiindcă are talentul unic de a ști să asculte. Sub aparența unui preot suav de țară, se ascunde un dârz și un filosof. Părintele Ichim are doctoratul în teologie, fundamentat la București, iar după 1974, la Seminariile presbiteriene Mc Cormick din Chicago și Princeton - New Jersey. A publicat mai multe volume de poezie, a realizat, cu soția sa Florica Bațu, poetă foarte cunoscută în exil, emisiuni de televiziune la posturile locale din Kitchener, e un gazetar activ și o personalitate în treburile care presupun autoritate organizatorică. Recent, am avut o convorbire plină de miez cu domnia sa. Tocmai se întor-

sese de la Muntele Athos, unde îndeplinise, prin pelerinaj, un vis nemângâiat, al părinților, plugari din partea Bacăului. Era mândru, ars de un soi de frenezie lirică, la gândul că se turna temelia Bisericii pentru toți români, din Kitchener. "Un preot, mi-a spus, trebuie să fie ținut minte de enoriași, să stea prezent în conștiința lor și ei să nu știe că se găsește acolo". I-am răspuns, în glumă, că în Canada am cunoscut mulți activiști, oameni care fac munci neplătite, pe care nu le-ar fi făcut în țară. Mi-a spus că am dreptate, cu observația că românii își onorează astfel o vocație. Dacă oamenii n-ar avea vocația trăirii întru ceilalți, el n-ar putea să spere în zidirea bisericii. E o operă colectivă, iar numărul persoanelor care își clădesc, din fapte caritabile, un veritabil program de viață e considerabil mai mare decât credem îndeobște.

Tudor OCTAVIAN

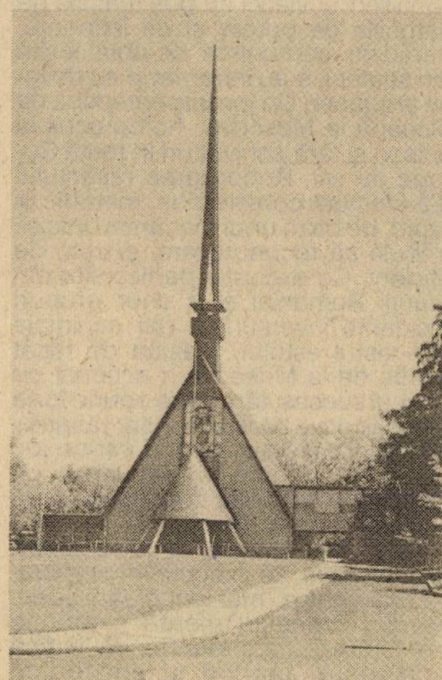

*Catedrala ortodoxă
română "Sf.
Gheorghe" din
Regina, Sask.
Canada*

*Preotul Dumitru
Ichim în mijlocul
enoriașilor din
Parohia "Sf. Ioan
Botezătorul" -
Kitchener, Ontario,
Canada*

*Biserica "St. Maria"
din Cleveland, Ohio*

Moartea unui mit

Imediat după cel de-al doilea război mondial, țările răsăritene s-au despărțit de capitalism conform aceluiași scenariu: s-au montat guverne pro-comuniste, deși partidele comuniste nu erau nici numeric, nici ideologic relevante, s-au pus în scenă procese răsunătoare care au absorbit liderii formațiunilor istorice, s-au operat epurări extrem de coerente în interiorul armatei și serviciilor secrete și de siguranță. În paralel s-a declanșat o purificare "doctrinară" la "orașe și sate", punându-se în jug populația debusolată. "Priza terorii" a funcționat ireproșabil, reușindu-se sperierea majorității de la București la Tirana și de la Sofia la Varșovia. Inchisorile s-au umplut, baza economică a burgheziei a fost dinamitată, consilierii sovietici au pus mâinile pe pârghiile de putere și de influență. Partidele comuniste de-abia ieșite din scutece s-au întremat și au devenit arogante. Un joc imperceptibil de pleoapă la Moscova holba ochii la unison și fără echivocuri în toată Europa de est. Robotizarea răsăritului s-a efectuat conștiincios, metodic și rapid, pe baza unui mecanic unic și, trebuie să recunoaștem, extrem de eficient. Cu excepția partizanilor din munții României și a unor grupuri disidente înversunate dar minimale din restul estului, mașina de tasat spirite de la Moscova a acționat cu un real succes, fără a se opune forțe semnificative. Vestul a lăsat răsăritul cu mâinile legate, intrând într-un joc de echilibru care l-a satisfăcut pe Stalin și a asigurat succesorilor săi un teren practic viran.

Mișcarea inversă, de la socialism la capitalism, se execută incomparabil mai confuz, mai lent și mai spasmodic. Procesul merită o atenție corespunzătoare pentru că indică echivocuri tactice și strategice

răsunătoare. În timp ce liderii "burghezo-moșierimii" au fost striviți, lichidați nu numai politic dar și fizic, vârfurile nomenclaturii comuniste au fost tratate cu o prudentă blândețe. Cazul lui Gorbaciov, promotor și victimă a reformei, nu este concludent. În fond el este singurul lider comunist care și-a asigurat un abonament pentru paradis oficializat și de titularizarea sa ca premiant Nobel. Fără perestroika și glasnostul care au declanșat suita de răsturnări răsăritene nu se putea imagina constiințirea încheierii sistemului comunist. Nici exemplul contrar, sacrificarea lui Ceaușescu, nu este concludent. Ceaușescu a fost lichidat nu pentru că anticomunismul din România a căpătat forme necruțătoare, ci pentru că noua putere nu a avut nevoie de el viu. Dictatorului român i s-a pus punct din considerente tactice inevitabile. Un Ceaușescu prizonier ar fi încurcat multe ape. Excepția sa probează regula celorlalți: puștii din august de la Moscova, garniturile rămase la pensie aparținând fostului Birou Politic al PCUS, Jaruzelski și compania, Jivkov și compania, Honecker și compania, întregul pluton de conducere cehoslovac sau mongol. Ce să mai vorbim de ansamblul "elitelor" din CSI. Recenta transferare a lui Ramiz Alia, fostul conducător al Albaniei și a câtorva membri din Biroul Politic, din regimul de control la domiciliu în cel de penitenciar s-a operat în același stil menajant complet de excesele vendetelor de tip revoluționar.

Să însemne aceasta că principiile drepturilor omului s-au instalat solid în conștiința continentului azi, spre deosebire de anii '45-'50? Nicidecum. Faptul că în urmă cu o jumătate de veac s-a pus capacul capitalismului în forme drastice, tranșante, adesea sângeroase, se explică prin claritatea situației de atunci: răsăritul

nu intrase "aproximativ" sub influența sovietică. Intrase complet, prin înțelegeri "definitive". Ori tranziția răsăriteană declanșată în 1989 se consumă după alte reguli. Cu aparență de revoluție și de efect al "pactului maltez", tranziția este, mai degrabă, un experiment, o tentativă graduală. Cu 50 de ani în urmă, revoluția socialistă era asigurată în ferocitatea ei ultimativă de trupele sovietice, de pumnul de fier al lui Stalin. Tranziția nu este... asigurată de călcâiul de fier al imperialismului, de trupele NATO, de guverne impuse necruțător de afară. Ea este o combinație ambiguă de stângă umanizată și rămășițe limfatice ale unor reminiscențe democratice strivite de teroarea comunistă. De aici caracterul sinuos, paradoxal și contradictoriu al evoluțiilor răsăritene. Cehia ofensează Slovacia prin capitalizarea ei rapidă. Ungaria și Polonia s-au detașat în raport cu România, Bulgaria sau Albania. Țările baltice se distanțează în stil hanseatic de Azerbaidjan sau sudul CSI. Formulele distincte de retragere din coșmarul comunist ilustrează, până la urmă, libertatea tranziției. Indiferent de conservarea nomenclaturii de odinioară, și de infiltrarea în organismul economic al forțelor coercitive de odinioară tranziția nu este rabotată de o forță compactă, centralizată, atotcunosătoare. Acolo unde resursele vitale, raționale și, până la urmă, logice ale societății pot acționa, reforma înaintază. Tradițiile reale, specificitățile locale și voința de progres impun viteza și profunzimea reformei. Este vorba, în fond, de o trecere liberă la capitalism. Cine vrea poate. Cine nu, nu. Pe acest teren vom asista la o multiplicare de căi "originale", la o eterogenizare a estului, la desființarea unui mit. Mitul potrivit căruia răsăritul este omogen. Omogenă a fost doar dictatura sovietică.

TRANSNAȚIONALELE

-principalul motor al dezvoltării mondiale

Experții Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD) au analizat, pentru prima dată, evoluția investițiilor directe de capital efectuate în străinătate de principalele 100 de companii transnaționale. În frunte se află - după "World Investment Report 1999", apărut recent la Geneva, Royal Dutch Shell (companie anglo-olandeză) cu investiții în alte state de 69 miliarde de dolari, urmată de Ford, General Motors, Exxon și IBM (toate din SUA). În primele zece se mai află British Petroleum (Marea Britanie), Asea Brown Boveri (elvețiano-suedeză), Nestlé (Elveția), Philips (Olanda) și Mobil (Statele Unite).

Societățile transnaționale au investit până acum în străinătate peste 2 000 miliarde de dolari, din care o treime au fost efectuate de primele 100. UNCTAD apreciază că vânzările în străinătate ale tuturor transnaționalelor se ridică la 5 500 miliarde de dolari, ceea ce înseamnă mult mai mult decât valoarea comerțului mondial cu mărfuri (3 700 miliarde în 1992). Fluxul investițiilor directe de capital în străinătate a scăzut foarte mult după 1990, an în care a atins un nivel-record (234 miliarde de dolari). El a fost în 1992 de circa 150 miliarde, cel mai scăzut nivel din ultimii șase ani. Declinul se datorește, îndeosebi, slabei creșteri economice în Comunitatea Europeană, Japonia și Statele Unite, principalele zone ce investesc în lume și în care se investește de către alte state. Se apreciază însă că nu peste mult timp, probabil chiar în 1994, activitatea investițională se va înviora și va lua un nou avânt, odată cu relansarea economiei mondiale.

În țările în curs de dezvoltare s-au investit în 1992 circa 40 de miliarde de dolari, cu 25 miliarde mai mult decât în urmă cu cinci ani. Fluxul către Asia de est, de sud și sud-est a fost de 21 miliarde, iar către America Latină și Caraibe de 16 miliarde, față de o medie anuală de 12 și, respectiv, 9 miliarde în a două jumătate a anilor '80. În schimb, în Africa nu s-au investit decât două miliarde, cu un miliard mai puțin în raport cu media anuală de la sfârșitul deceniului trecut. După proiecțiile

UNCTAD, investițiile directe de capital străin în țările în curs de dezvoltare se vor dubla până în anul 2000, când vor ajunge la 80 miliarde dolari, îndeosebi pe baza creșterii lor rapide în Asia și America Latină.

Principalii investitori și-au creat propriile zone de influență. Japonia investește cu predilecție în Asia, Statele Unite în America Latină, iar Comunitatea Europeană în centrul și estul continentului nostru, precum și în Africa.

Din totalul investițiilor directe de capital străin, Europei răsăritene i-au revenit 13 miliarde de dolari, din care României 682 milioane, adică 5,24 la sută. Din cele 36 600 de "societăți-mamă" existente în lume, 400 (1,09 la sută) își au "baza" în fostele state socialiste din Europa, dar numai 20 în țara noastră, față de 66 în Ungaria sau 58 în Polonia. În schimb, în România s-au stabilit cele mai multe (6 900) din filialele societăților transnaționale care activează în Europa de est (21 800). Investițiile directe de capital ale companiilor transnaționale au devenit principalul motor al creșterii economice mondiale, dar ce păcat că, dacă avem în vedere țările est-europene, îndeosebi România, un asemenea motor merge la "relanti".

Structura sectoarelor în care se investește se schimbă rapid. În prezent, investițiile de capital se îndreaptă tot mai mult spre servicii și industriile ce folosesc tehnicile de vârf și tot mai puțin către activitățile sectorului primar și producția care apelează la resursele locale. Serviciile absorb, ele singure, jumătate din totalul investițiilor în țărilor dezvoltate, ceea ce înseamnă dublu față de nivelul din 1970. În schimb, producția manufacturieră rămâne sectorul predilect pentru investitori străini în țările în curs de dezvoltare. Întrucât cadrul politic devine tot mai deschis în întreaga lume, se așteaptă ca societățile transnaționale să-și sporească și mai mult investițiile directe de capital în diverse zone ale globului și să devină principalul motor al creșterii economice mondiale.

Gh. CERCELESCU

Planeta ranziției

Se va prăbuși Kievul?

Recenta demisionare prin promovare a domnului Mișu Negrițoiu, părintele unei reforme rămasă în scutece, nu este singulară în peisajul răsăritean. Un alt producător de tranziție și-a părăsit fotoliul. Este vorba de vice prim-ministrul ucrainian Victor Pinzenik. Însărcinat cu promovarea reformei, el a intrat într-un război de uzură cu restul executivului, dominat de partizanii sclerozei cu mască de paie. Pinzenik a declarat agenției Reuter că premierul Kucima a pierdut controlul situației și este ajutat să uite de reformă. El a relevat că tranziția s-a autoblocat prin sprijin concertat (executiv plus legislativ), că este nevoie de o "administrație de urgență" și că, dacă nu se iau măsuri imediate, Ucraina se va prăbuși fără drept de apel. Cum prăbușirea e la modă în zone întinse ale estului, rămâne de văzut dacă cea ucrainiană va avea o notă de originalitate...

Un general pentru un referendum

Abulfaz Elcibei, "fostul" președinte al Azerbaidjanului, trăiește azi în refugiu în satul său natal Keleki, situat undeva în zona muntoasă Nahicevan. El a condus aproape un an Azerbaidjanului, perioadă în care armenii au obținut victorii proeminente iar simpatia sa pro-turcă devenise incomodă. Print-o lovitură-fulger, fostul prim-secretar al partidului comunist, membru în Biroul Politic al PCUS și general KGB, Gaidar Aliiev, i-a luat locul și a început în pas voios restaurația. Nu a fost suficient. Mai era nevoie de o "legitimare". Ea s-a realizat la recentul referendum unde participarea la vot a fost... 90 la sută (în zonele greu... accesibile chiar 100 la sută) și în cadrul căruia covârșitoarea majoritate a azerilor și-au exprimat "neîncrederea" în Elcibei. Aceasta a însemnat - nu este așa? - încredere totală în general. Între timp armenii își văd de treabă, continuă cu succes ofensiva iar azerii se refugiază în masă în Iran. Cifra disperaților: 250 000. Deocamdată...

Generalul Oviedo, cel care a pus capăt dictaturii lui Stroessner

După decenii, primul președinte civil

Generalul Lino Cesar Oviedo, cel care l-a capturat personal pe Alfredo Stroessner la 3 februarie 1989, pentru a pune capăt prea lungii sale dictaturi, a devenit noul șef al armatei paraguayene. A fost una din primele măsuri adoptate de cel dintâi civil ales președinte în ultima jumătate de secol în Paraguay, miliardarul Juan Carlos Wasmosy. Sprijinit de forțele armate și militant al partidului Colorado, conservator, la putere din 1947, Wasmosy a câștigat cu o marjă redusă alegerile prezidențiale, pierzând însă controlul asupra Congresului (parlamentul), dominat acum de opoziție.

Noul șef al statului îi succede generalului Andres Rodriguez, care a condus lovitură de stat din 1989 și a preluat conducerea țării pentru o perioadă de tranziție spre democrație. O perioadă ce nu pare încă încheiată în Paraguay, Wasmosy trebuind să guverneze fără a stârni nemulțumirea armatei și în condițiile unui legislativ de al cărui sprijin nu dispune. Noul comandant militar, generalul Oviedo, s-a făcut de altfel cunoscut cu câteva luni în urmă, când a declarat că, înalta ofițerie nu va recunoaște decât o victorie a candidatului prezidențial al partidului Colorado, alături de care armata va conduce țara în continuare. Schimbarea majorității la guvernare apare inacceptabilă pentru cercurile militare paraguayene, motiv pentru care mulți politicieni se tem de posibilitatea ca noul președinte să procedeze similar omologului său din Peru, Alberto Fujimori. Respectiv să treacă la o lovitură de forță prin dizolvarea parlamentului și instituirea unei puteri autoritare. O deosebire constă, totuși, în faptul că militarii paraguayeni se coordonează cu conducerea civilă a țării nu din culise, ci la scenă deschisă. Îndepărtarea lor din viața politică și revenirea în cazărmi apare mult mai greu de realizat decât s-a considerat în momentul răsturnării generalului Stroessner, care a dominat țara timp de 34 de ani. El trăiește în exil în Brazilia și, potrivit noului șef al statului, poate acum reveni la Asuncion.

Ceremonia instalării oficiale în funcție a lui Juan Carlos Wasmosy, desfășurată luna trecută în prezența mai multor șefi de stat latino-americani, în special din țările vecine, a fost considerată totuși un moment marcând alăturarea Paraguayului la procesul democratic de pe continent. Noul președinte a declarat că în țară nu vor mai fi încălcate drepturile omului, domeniu în care decenii la rând Paraguayul a bătut recordul, și că va lupta cu precădere împotriva sărăciei și ignoranței. Un plan de reforme prevede, între altele, reducerea cheltuielilor publice și privatizarea unora din principalele întreprinderi de stat. Noul șef al statului precizează o creștere a locurilor de muncă, într-o țară în care somajul total sau parțial afectează circa 60 la sută din populația

activă. Reducerea inflației și o ușoară creștere a produsului intern brut, în cursul ultimului an, dau speranțe de integrare a țării în principalele circuite comerciale continentale, după ani de izolare și autarhie, când Paraguayul era considerat statul "cel mai secret" din America Latină. Deschiderile politice, atât cât au fost realizate până în prezent, ca și cele economi-

MANILA

Ferdinand Marcos se întoarce acasă

Inlăturat de la putere în 1986, după două decenii de conducere dictatorială, Ferdinand Marcos a murit trei ani mai târziu, în exil, în Hawaii, iar trupul i-a fost păstrat într-o criptă frigorifică, în așteptarea clipei în care va putea fi reînhumat în Filipine. Corazon Aquino, cea pe care "revoluția populară" a instalat-o la putere, în 1986, a interzis categoric aducerea în țară a rămășițelor pământești ale fostului dictator, abia succesorul ei, actualul președinte Fidel Ramos, acceptând un compromis: Marcos va fi reînhumat în Filipine, dar fără pompă și nu într-un loc de importanță istorică, ci într-un mausoleu construit la reședința sa din provincia natală, Ilocos Norte.

Lunile care au precedat funeraliile au fost marcate de dezbateri pasionate pe tema: vor fi sau nu funeralii naționale? Fidel Ramos a putut constata, în scurt timp, că, permițând reînhumarea, nu numai că nu a dezamorsat conflictul de acum tradițional dintre pro și anti-Marcos, dar chiar s-a pus, pe el însuși, într-o situație delicată, din care nu are decât de pierdut. Ferdinand Marcos a fost șef de stat și, în această calitate, are dreptul la funeralii naționale - pledează adepții fostului dictator, în frunte cu soția sa Imelda, care a dovedit și de această dată că știe să exploateze capitalul politic conferit de romantica sa condiție de "văduvă tragică". Ferdinand Marcos a fost un dictator corupt, care și-a însingărat și spoliat țara, deci a pierdut dreptul. La orice fel de onoruri - susțin ceilalți. În provincia Ilocos Norte, însă, oamenii sunt deosebit de

atașați fostului dictator și, pentru ei, Fidel Ramos este de două ori "trădător". O dată din cauză că, fiind văr cu Ferdinand Marcos, n-ar fi trebuit să se alăture celor care luptau împotriva unui membru al familiei sale. În al doilea rând, Ramos a ocupat poziții înalte în regimul dictatorial, ajungând chiar comandant al poliției naționale. Astfel, Ramos nu numai că a încălcat tradiția asiatică, după care familia este pe primul plan, dar s-a întors și împotriva protectorului său politic. La ultimele alegeri legislative, partida Imeldei Marcos a obținut mai multe voturi în Ilocos Norte decât cea a lui Ramos, deși și acesta este originar din aceeași regiune. Prin Constituție, lui Fidel Ramos nu îi este permis să candideze pentru un al doilea mandat prezidențial, la alegerile din 1995, dar aceasta nu înseamnă că el își poate permite să risipească ceva din capitalul său politic. Dincolo de faptul că are toate motivele să spere într-o poziție puternică în viitorul parlament sau guvern, fiul, sora și câțiva colaboratori apropiați ai săi candidează în alegerile legislative, tot în provincia Ilocos, și orice acțiune a președintelui se răsfărâge, automat, și asupra lor.

Concepțiile politice îl leagă însă pe Fidel Ramos de cealaltă tabără, anti-Marcos, având-o drept port-drapel pe Corazon Aquino. Devenită președinte după înlăturarea de la putere a lui Marcos, doamna Aquino a căpătat o încredere deosebită în Fidel Ramos, mai ales după ce acesta a reușit să contracareze nu mai puțin de șapte tentative de lovitură de stat, numindu-l ministru al apărării și desemnându-l într-un fel, succesorul ei po-

AI. TUDOR

Lumea în evenimente

litic. Sprijinul de care se bucură Ramos este însă destul de fragil, el câștigând alegerile prezidențiale cu doar 25 la sută din voturi. După ce și-a dat acordul cu privire la reînnumirea lui Marcos în Filipine, poziția sa s-a erodat și mai mult, unii dintre susținătorii săi amintindu-și brusc de funcțiile ocupate de el sub regimul fostului dictator. Faptul că Ramos a declarat că nu va participa la nici una dintre ceremoniile legate de acest eveniment, nu a reușit să îndepărteze toate suspiciunile.

Locuitorilor din Ilocos Norte puțin le pasă, însă, dacă actualul președinte va participa sau nu la funeralii. Ei au construit în jurul lui Ferdinand Marcos o adevărată mitologie, mergând până acolo încât unii îl consideră un trimis al lui Dumnezeu pe pământ sau, de ce nu, chiar zeu. Nu ar fi prima dată când un personaj popular este zeificat, misionarismul romano-catolic nereușind să șteargă toate urmele religiiilor pre-hispanice. Despre scriitorul José

Rizal, executat de spanioli în 1896, mulți filipinezi cred și astăzi, spre disperarea preoților, că a fost... o reîncarnare a lui Isus. Cei care îngrijesc casa familiei Marcos din Ilocos Norte pretind că, noaptea, Ferdinand umblă prin vila acum pustie și, uneori, stă chiar de vorbă cu ei. Muncitorii care au lucrat la construcția mausoleului vorbesc și ei despre evenimente ciudate, ferindu-se să se aventureze la etajele superioare ale locuinței, de teama "domnului". Trimișii agenților de presă din întreaga lume s-au întrecut în a difuza declarațiile savuroase ale celor convingși că, la aducerea în țară a rămășițelor pământești ale fostului dictator, se va întâmpla o minune, iar Filipine va deveni Noul Ierusalim!

"Este un Gotterdammerung întors pe dos", remarca unul dintre criticii lui Ferdinand Marcos, amărât și îngrijorat de succesul acestei "înmormântări electorale".

Corina ȘTEFAN

Președintele Nigeriei, Ibrahim Babangida

AFRICA

Lungul drum spre democrație

Zilele acestei veri s-au dovedit mult prea fierbinți pentru câțiva din numeroșii dictatori apăruiți în țările Africii post-coloniale. Constrânși de presiunile Occidentului, dar și de crizele economice și sociale din țările lor, aceștia au fost nevoiți să accepte desfășurarea de alegeri libere. Unii au fost înfrânți fără nici un drept de apel și nevoiți să părăsească scena politică, alții s-au ascuns în spatele unor "guverne de tranziție" obediente, iar ceilalți au regizat scrutinuri "democratice" în care prezența unor candidați fără importanță, fraudele electorale și represiviunile asupra opozanților le-au asigurat victoria cu o majoritate "comunistă".

Primele alegeri libere în cei 12 ani de dictatură militară din Republica Centrafricană, desfășurate pe 22 august, s-au soldat cu o înfrângere zdrobitoare pentru dictatorul André Kolingba: rezultatele Comisiei Electorale Naționale l-au clasat abia pe locul al patrulea, în urma unui fost prim ministru și a celui dintâi președinte al țării, ce urmează să se înfrunte într-un al doilea tur de scrutin. Fostă colonie franceză, țara a devenit independentă la 13 august 1960, sub președinția lui David Dacko; patru luni mai târziu, în urma unei lovituri de stat, la conducere accede colonelul Bokassa, care în 1976 s-a proclamat împărat. O nouă lovitură de stat în 1979, susținută de francezi, l-a reinstalat la conducere pe Dacko, pentru ca, peste doi ani, să fie răsturnat de actualul dictator. Deși în perioada numărării voturilor, Kolingba părea că se împacăse cu ideea înfrângerii, cu numai câteva zile înainte de anunțarea rezultatelor finale, trupele unei unități speciale, formată din militari proveniți din tribul dictatorului, au ocupat punctele strategice din capitala țării, Bangui. O zi mai târziu, Kolingba a emis două decrete prin care se interzicea Curții Supreme anunțarea rezultatelor finale ale scrutinului. Calificată de opoziție drept o "lovitură de stat constituțională", decizia dictatorului centrafrican a declanșat reacția

Franței, care, în toți anii de după independență, a supervizat viața fostei colonii: Parisul l-a somat pe Kolingba să permită continuarea procesului democratic, avertizând cu tăierea sprijinului financiar și militar, iar dictatorul a cedat. Democrația a învins, deocamdată, în Republica Centrafricană, dar câștigătorul celui de-al doilea tur de scrutin moștenește o țară falimentară, marcată de creșterea corupției și de scăderea prețurilor la uraniu - principalul produs la export.

În fața unei crize ce nu își poate găsi echivalentul decât în cea din anii războiului civil - 1967-1970 - și a refuzului Occidentului de a mai susține dictaturile africane din anii războiului rece, devenite de acum inutile, generalul Ibrahim Babangida a acceptat alegeri prezidențiale. Desfășurat la 12 iunie și soldat cu victoria magnatului Moshood Abiola, candidatul Partidului Social Democratic, scrutinul ce trebuia să restaureze democrația în Nigeria, a fost anulat de Babangida. Acțiunea sa a declanșat mari mișcări de protest, organizate de formațiuni sindicale ale țării, precum și sancțiuni severe din partea Angliei, Statelor Unite și a altor puteri occidentale (Washingtonul este cel mai mare cumpărător al petrolului nigerian, care furnizează peste 80 la sută din veniturile guvernului). După o serie de tergiversări, Babangida - cel care, cu opt ani în urmă, la intrarea pe scena politică a Nigeriei, a promis concetățenilor restaurarea drepturilor omului și eliberarea din sclavia declinului social, economic și politic - a Comisionat din funcția de președinte și comandant militar al țării; nu înainte însă

de a înmâna puterea unui guvern interimar marionetă, format din proprii lui susținători - un simulacru de democrație merit să mascheze prezența la putere a aceleiași junte militare. Cu o populație de aproape 90 de milioane de locuitori și cu uriașe resurse petroliere, Nigeria este țara cea mai populată și potențial, cea mai prosperă a continentului negru. Adversitățile tribale dintre nordul populat de triburile musulmane Hausa și Fulani, care controlează viața politică și militară a țării, și sudul creștin, locuit de Ibo și Yoruba, fac însă din Nigeria cel mai instabil stat african; de la proclamarea independenței, în 1960, Nigeria a trăit șase lovituri de stat și un război civil, cel al secesiunii Biafrei din anii 1967-1970.

Rezultatele alegerilor prezidențiale din Togo, desfășurate pe 25 august, l-au desemnat câștigător incontestabil pe Gnassingbe Eyadema, aflat la putere din 1967, în urma primei lovituri de stat de pe continentul african, care a transformat țara într-un stat cu un singur partid: acela al dictatorului. În absența principalilor candidați ai opoziției - cei rămași fiind "neînsemnați politici" - Eyadema a întrunit o majoritate tipică alegerilor în țările aflate sub dictatură (comunistă sau de alt fel): 96,5 la sută din voturile exprimate! Opoziția a boicotat alegerile, acuzând falsificarea listelor de votare și respingerea candidaturii unuia din cei mai puternici adversari ai dictatorului. Observatorii germani și americani au părăsit țara înainte de scrutin, apreciind pregătirea alegerilor drept "necorespunzătoare": fostul președinte american Jimmy Carter, care a condus echipa Statelor Unite, a încercat, fără succes, să-l convingă pe Eyadema să amâne alegerile. Liderii opoziției au calificat votul drept "o farsă, o înșelăciune și un fals" și au cerut anularea lui. "Rezultatul era stabilit dinainte", a afirmat, cu amărăciune, unul din ei. În zilele următoare votului, 15 din cei 40 de opozițanți arestați sub acuzația de atacare a unor centre de votare, au decedat misterios.

Din mijlocul Africii spre vest - la Golful Guineei - Republica Centrafricană, Nigeria și Togo sunt trei trepte semnificative în drumul spre democrație al unui continent obligat să-și trăiască prea repede istoria.

Mihai DINESCU

Studiile de caz sunt prezentări de probleme (cazuri) bine definite (cantitativ) care stimulează studierea unor situații în vederea enunțării unor soluții. Studiile de caz nu dau o soluție (unică) dar fac parte din piața problemelor. Cazul de față: dacă a-ti fi consultant în probleme de strategie economică al "Airbus Industries" ce alternative tactice recomandați tinând seama de datele "cazului". Cuvinte cheie: cotă de piață; segment al pieței; crenel de marketing; nișă de marketing; mix de marketing; strategie/tactică

SFIDĂRI TEHNOLOGICE

Airbus Industries, un producător de mari avioane comerciale, proprietate a guvernelor: britanic, francez, german și spaniol, este expresia unei strategii pan-europene. Unul dintre motivele raționale pentru care a fost proiectat a fost să spargă monopolul american în construcția de avioane civile, de departe cel mai eficient produs de străpungere tehnologică al exportului SUA.

Străpunerile tehnologice crează în piață crenelul de marketing (sfidări mondiale care seamănă cu sloganul: noi suntem cei mai buni, de noi veți depinde pentru produsul/componenta x) și au ca rezultat, nișele de marketing. Statistic, nișele măsoară cote de piață mai mici de 1% din piața globală ori regională, dar au plătitori cunoscuți, repartizați geografic, socioeconomic, psihologic ori după caracteristicile legate de produs, adică după caracteristici ce se numesc variabile de segmentare ale pieței.

Altă motivație a guvernelor Pieței Comune era repunerea pe picioare a Europei ca producător competitiv de avioane civile. Aici s-a profitat și exploatat mândria germană în sensul că Germania de Vest nu a avut voie, un număr de ani de la cel de-al II-lea război mondial, să construiască avioane.

Crenel de marketing, deci o sfi-dare mondială, a fost în domeniul aeronautic, Concorde, o altă străpungere tehnologică cu o promițătoare nișă de marketing transatlantică, care penetrată devenea un potențial segment de piață și care la rândul lui, măsurat, se putea transforma într-o cotă de piață, deci într-un criteriu de judecată pentru investitorii în această industrie. Dar, se știe, **Concorde a fost un răsunător eșec financiar. În schimb Airbus Industries este un succes, și se poate mândri cu o cotă de piață de 20%** (aparate vândute liniilor aeriene sau agențiilor de turism, comerț etc). Cota de piață este un număr, o cifră statistică instabilă în timp, dar segmentul de piață pe care îl reprezintă este extrem de important, dacă este cunoscut sub aspect demografic, psihografic și mediografic.

Analiza cotei de piață aduce un plus de informație dacă datele sunt dezagregate de-a lungul unor dimensiuni variate. Spre exemplu:

Cota de piață generală = Penetrarea clienților x Loialitatea clienților x Selectivitatea clienților x Selectivitatea prețului, unde, **penetrarea** clienților se măsoară ca procent, clienții care cumpără de la Airbus, în total clienți;

Loialitatea se măsoară ca procent al sumei plătite către Airbus în totalul sumei încasate, de către toți furnizorii produsului avion comercial; **selectivitatea** clienților este mărimea sumei plătite în medie de un client al Airbus, în total sumă medie plătită de un client unei companii de mărime medie; **selectivitatea** prețului este prețul mediu încasat de Airbus, exprimat ca procent al prețului mediu încasat de celelalte companii.

Străpunerile tehnologice care crează pentru început, nișele de marketing (caracterizate de atributul - specializare) au loc în domeniile: microelectronică, biotehnologie, materiatică (știința înlocuirii materialelor cu noi materiale descoperite ce au aceleași proprietăți), telecomuni-

INFOMARKETING MARKETING INFORMATIONAL

cațiile, aviația civilă, robotica și SDV-istica, birotica și calculatoarele cu programarea lor.

PERSUASIUNEA STRATEGIEI MIX-ULUI DE MARKETING

Strategia de marketing este rezultatul unei selecții a segmentului de piață, a țintei (care poate fi o cotă de piață tangibilă, o cifră de afaceri ori un țel). Strategia este unică, este rezultatul unei alegeri bine gândite, este transparentă, deci publică. Este exprimată în structuri cantitative și antrenează de obicei alte proiecte care o fac profitabilă și deci viabilă. Tactica de marketing este de obicei secretă și exprimă modul în care companiile caută să-și atingă țelul, pentru îndeplinirea strategiei propuse. Planurile tactice conțin de obicei activități temporale ale **mix-ului de marketing**, adică ale activităților combinate ce se adresează **Produsului, Prețului, Promovării și Distribuției** pe piață. Un exemplu poate fi: produs de înaltă tehnologie cu noi materiale și performanțe (urmează parametrii), la un preț înalt (urmează "pachetele" de servicii care ridică prețul), cu o puternică promovare (publicitate, reclamă, expoziții, demonstrații, probe, experimente, conferințe, prezentări) pentru o distribuție mondială (cu logistică excelentă, aeroport, hotel, transbordări, intermediari).

Chiar exprimate, transparente, strategiile suferă schimbări, la rândul lor, anunțate public. Spre exemplu, **pieța americană era dominată de 25 de ani de trei mari firme: McDonnell Douglas, Lockheed și Bœing, sprijinite de guvern, atât pentru existența unei piețe competitive, cât și din motive strategice.** Dar, în ultimii ani, relațiile cu guvernul s-au destrămat; producătorii au preferat în această perioadă să vândă avioanele unor companii de închiriere și nu liniilor aeriene tradiționale. Implicațiile au fost și de natura altor strategii ale mix-ului de marketing. Nu mai conta tehnologia nouă ci serviciile (pentru turism,

STUDIU DE CAZ

business-class), deci conta partea financiară în detrimentul sofisticării tehnologice. Alte implicații au fost de natură economică, datorită instabilității și lipsei de periodicitate a rutelor aeriene, inclusiv altui tip de promovare, reclamă etc, altor canale de distribuție. **În acest mod afacerile au devenit mai riscante, cererea s-a diversificat inclusiv la comenziile cu privire la mărimea avioanelor, iar clienții au preferat deseori... aparatele Airbus!**

RĂZBOIUL COTELOR DE PIAȚĂ

Airbus Industries a aplicat aceeași strategie, pe care au aplicat-o în domeniul aeronautic acum 25 de ani americanii sau cu succes recent japonezii în domeniul chip-urilor semiconductoare, în detrimentul americanilor. Ei au profitat de finanțarea guvernamentală a clasicului VLSI (circuite integrate), ca o parte a unui uriaș efort, alături de multă răbdare (japoneză), investiții mari și greșeli ale companiilor americane care au șovăit să-și extindă capacitatea de producție la timp (evoluțiile pieței erau ciclice).

Deci, însăși Airbus Industries, pentru a fi un succes, a solicitat 26 de miliarde dolari în investiții guvernamentale, plus o piață "sigură", în sensul liniilor aeriene propriate a guvernelor.

Abordarea tactică presupunea o producție de 28 de avioane în anul 1986 și 200 în acest an. Promovarea, care a inclus elemente de agresivitate pe piața europeană (susținerea guvernamentală) iar din punct de vedere american, asocierile ilegale, pedepsită de legile antitrust și sancționate de sistemul bancar. Dar regulile, procedurile și instituțiile proiectate pentru o lume unipolară nu merg într-o lume multipolară (Piața Comună), deci americanii nu pot dicta pe plan internațional. În consecință, **cota de piață a McDonnell Douglas a fost înjumătățită, de la 30% la 15%. Mai mult, cota de piață a Bœing-ului, în anul 1990, a scăzut la 45%, o situație de altfel extraordinară în deceniile sale de existență nemaexistând un astfel de precedent. Surpriza a fost cu atât mai mare cu cât Airbus nu exista în nișa de marketing a 749-ului și, totuși, se vinde mai bine ca**

Bœing-ul. În industria aeronautică, la ora actuală, o cotă europeană mai mare poate însemna doar o cotă mai mică de piață pentru Bœing și/sau decesul avionului McDonnell Douglas. Acest fenomen se cunoaște pentru că există piața liniilor aeriene. Consiliile aeronautice civile publice date asupra mărimii, creșterii cotelor de piață pentru diferite tipuri de avioane de transport, preferințe, comportamentul pasagerilor ș.a. Agențiile specializate fac studii în profunzime (motivaționale) să afle cum și de ce sunt alese anumite căi de transport. Războiul cotelor de piață continuă.

ASOCIERI ȘI NEGOCIERI SECRETE

În lumea modernă a afacerilor se spune că trebuie să gândești (și să te asociezi) global (mondial) și trebuie să acționezi local (pe o zonă geografică clar definită și diferențiată). Negocierile bilaterale nu duc la dezvoltare decât dacă guvernele intervin în a susține propunerile negociate. **Multe companii în domeniul aviatic nu ar rezista fără un comportament al guvernului care seamănă foarte mult cu al marilor trusturi monopolistice atât de hulite în ultima jumătate a sec. XIX.** Poate de aceea, în timp ce Europa se privatizează, SUA se naționalizează. Această apărare are loc în momentul când **guvernul japonez a anunțat o strategie națională "de captură" de 10% din producția de avioane civile, până în anul 2000.** Pentru aceasta trebuie să reducă cota de piață a celor 3 mari competitori, Airbus din Europa, Bœing și McDonnell Douglas din SUA. Cota de piață, cea mai amenințată, deja înjumătățită, a firmei McDonnell Douglas poate "merge" la japonezi.

De altfel, în luna martie 1990, două dintre cele mai mari grupări de afaceri din lume, grupul Mitsubishi din Japonia și Daimler Benz Deutsche Bank din Germania au ținut o întâlnire secretă în Singapore pentru a discuta o alianță globală prin care printre alte obiective de interes major figura și extinderea cotei lor de piață în producția de avioane civile.

Eforturi strategice similare pan-europene sunt Jessi, Eureka, Esprit, VISION 1250 și altele, fiecare proiect sprijinit guvernamental, ajutând firmele europene să concureze în industriile majore ale străpungerilor tehnologice.

Pentru date suplimentare pot fi consultate băncile de date și informații, unele cu acces gratuit din Piața Comună, prin intermediul ECHO, gazdă - Bruxelles și infomediere: ROMTELECOM - FRANCE-TELECOM.

Conf. univ. dr. Nicolae MIHĂIȚĂ

PlaneTa ranziției

SURPRIZĂ LA VILNIUS

Înghetarea retragerii rusești din Lituania a făcut să curgă multă cerneală. Occidentul a interpretat imediat temporizarea Moscovei drept un șah tipic dogmatic și a presat în consecință. Rezultatul nu a întârziat: Boris Elțin a acordat garanții ferme că ultimii 2500 de militari ruși nu vor mai apuca septembrie în Lituania. Așadar, după 53 de ani de vecinătate disperată, pentru lituanieni poate începe o disperare în deplină libertate. Nu e mult, dar nici puțin.

O ȚARĂ, DOUĂ DESTINE

În 1971, Taiwanul a fost exclus din ONU. Fotoliul nu a rămas liber. A fost ocupat de China. În ultima vreme, oficialități ale insulei exmatriculate oficial din concertul națiunilor provoacă forul de la New York să-și reconsidere poziția. China nu a rămas indiferentă față de această poziție și a dat repede publicității o "carte albă" care se referă la... "chestiune" și pune, apăsător, punctul pe i: RP Chineză va folosi toate mijloacele, inclusiv forța militară, pentru menținerea integrității și suveranității sale. În consecință, ea avertizează "toate guvernele" și ONU în ansamblu, să se abțină de la promovarea cererii taiwaneze. Aceasta, cu atât mai mult cu cât Taiwanul, conform tezelor de la Beijing, este o parte a Chinei sau, dacă vreți, un simplu sistem. Ori Beijingul a glăsuț de mult pe marginea acestei spinoase probleme: "o țară, două sisteme". Deci, încă odată: Taiwanul nu este o țară, ci un sistem. Și cum sistemele nu au drapel...

NOPTI ALBE PENTRU ȘEVARDNAZDE

Dacă în Azerbaidjan generalul Alier I-a înlocuit pe civilul disident Elcibei și în Gruzia generalul Șevardnadze l-a înlocuit pe fostul opozant Gamsahurdia. Pe vremea când Șevardnadze era membru în Biroul Politic al PCUS, Gamsahurdia mucezea într-o fortăreață din Tbilisi. Lăsând trecutul mai îndepărtat în seama istoricilor, merită să reținem că Gamsahurdia nu mai e președinte dar a devenit o fantomă incomodă. Partizanii săi au cucerit o serie de localități din vestul Georgiei. Liderul rebelilor, Loti Kobalia, a pactizat cu secesioniștii abhazi, ceea ce dă dureri de cap oficialităților de la Tbilisi și, în primul rând, lui Eduard Șevardnadze. Trebuie menționat că, nu cu multă vreme în urmă, fostul ministru de externe al URSS, devenit președinte în republica natală, a fost bombardat la propriu de abhazi. Și nu odată. Parada continuă.

Moartea lui Sitting Bull, conducătorul mitic al siuxilor, nu a fost decât epilogul dispariției unui popor. "Triburile s-au topit în fața albilor ca zăpada în soarele verii", spune Tecumseh, o căpetenie schawne de la începutul secolului XIX, unul dintre urmașii lui Sitting Bull. Triburile au fost șterse de pe hartă, unul după altul.

Primele lupte din coloniile engleze datează din secolul XVII. Pe atunci, prezența albilor nu era semnalată decât pe o fâșie îngustă a coastei Atlanticului. Superioari ca număr, indienii, dacă s-ar fi unit, ar fi putut să-i alunge, chiar dacă pentru scurt timp, pe invadatorii în mare. Nu au făcut-o, iar când au încercat, era prea târziu și fără o pregătire prealabilă minuoasă. Cel mai elocvent exemplu este aventura tribului Algonchin, din Virginia. Prima colonie britanică a continentului a fost instalată la Jamestown, în 1607. Decimați de foamete și de boli, coloniștii nu au supraviețuit decât datorită ajutorului dat de indieni. În acea perioadă, căpetenia Powhatan îl întreba pe comandantul militar din Jamestown: "Căpitane Smith, îmi pun o serie de întrebări despre venirea voastră aici. Mi s-a spus că, de fapt, nu doriți să faceți comerț, ci să invadați și să luați țara mea."

Remarca era justă. Dar el nu a reacționat. Albi i-au răpit fiica și au măritat-o cu un pionier englez. După în Anglia ea a devenit bătaia de joc a întregii Londre. Coloniștii au furat grâu, apoi pământuri. În scurt timp, indienii nu i-au mai suportat pe acești intruși, care nu ar fi putut supraviețui fără ajutorul lor. La 22 martie 1622, Opechancanough, succesorul lui Powhatan, și-a îndemnat războinicii la asaltul coloniei. Bilant: 340 de morți. Un an mai târziu, albi au replicat. După ostilități, unul dintre aceștia remarcă: "În acest an au fost uciși mai mulți indieni decât tot ce a pierit de la începutul coloniei. Într-un sfârșit, Opechancanough a fost capturat, la vârsta de aproape 100 de ani. Apoi tribul s-a destrămat."

Celălalt focar al colonizării, în nord, a fost Noua Anglie, fief al puritanilor din Plymouth și Massachusetts. Războaiele indiene au început, foarte curând, și în această zonă. Pentru a reduce la tăcere indienii recalcitranti, englezii au făcut apel la alți indieni. A fost o metodă extrem de eficientă. Pequotii au fost eliminați, în 1673, cu ajutorul Narragansetilor. Opt ani mai târziu, și aceștia au fost șterși de pe fața pământului, de data aceasta cu ajutorul Uncașilor. În 1675-1676, o foarte abilă politică de alianțe a permis celor din Noua Anglie să scape de cea mai serioasă amenințare: atacurile căpeteniei Filip. Acest suveran Wampanoa a reușit să unească mai multe triburi, să scape de o primă contraofensivă și să întreprindă raiduri periculoase împotriva coloniilor. Rebelii au putut fi învinși doar atunci când irochezii au intervenit alături de coloniști.

Din acest moment, irochezii au constituit o putere, fiind o confederație de șase triburi, care ocupau spații din nordul actualului teritoriu al SUA și din sudul Canadei. Ii regăsim în toate marile conflicte ale estului, luptând pentru a-și păstra independența, tratând de la egal la egal cu națiunile europene care și-au disputat "Lumea Nouă".

Dar au dispărut, la rândul lor, în timpul războiului de independență. Exploatarea neîntelegătorilor dintre triburi a rămas tactică preferată a "vânătorilor de indieni".

Când i-a urmărit pe apașii lui Geronimo, între anii 1870-1880, generalul Crook

Marele șef siux Norul Roșu, în 1890

RĂZBOIUL PIERDUT AL PIEILOR ROȘII

a folosit un număr mare de apași supuși, singurii capabili să călăuzească armata prin munții mexicani. În lupta împotriva triburilor Siux și Cheyennes, în marile preerii, avangarda a fost formată din indienii pawnee. La rândul lor, siuxii au fost solicitați să fie călăuză împotriva triburilor Nor Străpuns, aflate sub comanda lui Chief Joseph, un alt mare conducător indian. În cele din urmă, Sitting Bull, așa cum am mai arătat, a fost ucis de indieni, transformat în polițist.

Oricum, sfârșitul acestui lung sir de lupte era previzibil. Dacă la început, în secolul XVII, un număr mic de coloniști abia reușeau să facă față presiunii exercitate de diverse triburi, cu timpul, sutele de mii de emigranți au sufocat ultimele grupări de indieni. Victoria Statelor Unite în războiul de independență, din 1812, a făcut ca puterea și autoritatea albilor să crească substanțial.

Puritanii manifestau, de obicei, dezgust față de albi care fraternizau cu indienii. Cu toate acestea, au fost și ei nevoiți să apeleze la ajutorul pieilor roșii. În 1710, ei au trimis în delegație, la Londra, șefi de trib Mohawk, cu misiunea să pledeze cauza lor în fața regelui. Ca urmare, Anglia a trimis întăriri în America și astfel Louis XIV a fost nevoit să cedeze Hudsonul și Arcadia. În 1758, indienii au reușit să incline balanța de partea englezilor. Irochezi, Delaware, Shawnee și Mingos au decis să se alăture Angliei împotriva francezilor. În urma acestei opțiuni Franța a pierdut Canada.

Ultimul "francez" care a depus armele a fost tot un indian, Pontiac, căpetenie Ottawa. Începând cu 1760, el a reușit să

unească o parte din triburile din nord și a încercat să-i mobilizeze pe francezii părăsiți de metropolă. Fără succes. Partizanii lor, triburile Huron, Seneca, Delaware și Ottawa au reușit să lupte singuri. Au jefuit o serie de forturi și au asediat Detroitul, amenințând toată Pensilvania, dar ofensiva s-a încheiat ca urmare a lipsei de fermitate.

În 1769, Pontiac, care depusese armele, a fost asasinat de către un alt indian plătit de Anglia.

Șase ani mai târziu izbucnea revoluția americană. Indienii au fost nevoiți să "aleagă" între insurgenții americani și englezii loiali metropolei. Foarte mulți au murit pe câmpul de luptă. Două triburi irocheze s-au alăturat insurgenților, patru au rămas fidele regelui Angliei. La 6 august 1777, frații, ajunși dușmani, s-au înfruntat pe câmpul de bătălie. Confederația irocheză nu a rezistat. Această confruntare marchează sfârșitul unei mari puteri indiene. Înfrângerea englezilor stărnește disperare atât în rândurile indienilor regaliști, cât și în rândurile celor partizani ai unei Americi libere. Emigranții au fost, ca de obicei, ingrați. La conferința de pace ce a urmat, soarta indienilor a fost hotărâtă doar ca un subiect tangential. "Ei nu vor fi dați pe mâna învingătorilor, ci în grija vecinilor lor". Vecinii nu erau decât tinerii SUA, mândre de independența lor atât de greu obținută, decise să preia controlul asupra tuturor zonelor din teritoriile care nu erau încă sigure. Foarte repede, SUA au dat indienilor de înțeles că trebuie să aleagă între a fi învinși și a fi atacați. "Irochezii trebuie să înțeleagă că ei nu mai contează", decreta un membru al Congresului.

Acum
cinci sute
de ani,
Cristofor
Columb
dădea
semnalul
masacrului

În 1890, în urma masacrului de la Wounded Knee, în care au fost uciși mii de siouxi, lua sfârșit lungul șir al războaielor indiene. Astfel se încheia cucerirea Americii. În amintirea americanilor rămânea legenda Vestului sălbatic, legată de eroii săi consacrați: Custer, marele soldat, Buffalo Bill, cel mai vestit vânător de bizoni. De partea cealaltă erau indienii, oameni descriși ca fiind de o cruzime cumplită. De atunci, optica s-a schimbat radical. Abia în anii '60 albi și-au adus aminte că, de fapt, ei atacau câte zece contra unul. Că pionierii nu ocoleau nici un subterfugiu pentru a fura din pământurile indienilor și că eroismul era, de cele mai multe ori, din partea pieilor roșii.

Un șef miami, Broasca cea Mică, a rezistat timp mai îndelungat, ridiculizând cele două armate americane din nord-vest. În 1812, un vizionar, Tecumseh, aliat al englezilor în cel de-al doilea război de independență, înfruntă America și o face să tremure. În sud, în 1813, William Weatherford, un melis scoțian, care avea numai o optime de sânge indian, a condus tribul Creek la o serie de victorii. În 1817, seminolii au terorizat frontiera de sud. În 1835, aceiași seminolii, pe care Guvernul i-a expulzat mai târziu din Florida, au dezgropat securea războiului, conduși de un celebru șef de trib, Osceola. În 1832, triburile Sauk și Fox din Illinois, amenințați de a fi expulzați de pe teritoriile lor, s-au revoltat sub conducerea Vulturului Negru, punând pe fugă o unitate militară. Lupta a rămas, în istorie, sub denumirea de "fuga lui Stillman". Până la urmă toți au fost învinși. Tecumseh a fost asasinat, Weatherford s-a predat, Osceola a fost prins în urma unei trădări, iar seminolii au încetat lupta în 1841. Triburile Sauk și Fox au fost zdrobite într-o atmosferă de isterie generală, pe care ziarele au numit-o "război de exterminare".

Iar tribul Cherokees, care nu făcuse nimic, a fost expulzat în Oklahoma.

Începând cu 1840, indienii au fost împinși în spatele unei așa-zise "frontiere indiene permanente". Această frontieră nu a dăinuit nici 50 de ani. Pentru America era o perioadă de expansiune triumfală.

SUA a anexat Texasul în 1845, în 1848 a cucerit Noul Mexic și California. În același an, în această ultimă regiune, descoperindu-se aur.

În rezervații, unde sunt trimiși indienii, acțiunea de pacificare a războinicilor este pusă la punct printr-un plan foarte abil. În mijlocul lor sunt trimiși tot felul de misionari, cu scopul de a-i creștina, militanți mormoni.

Ultimul act al nimicirii indienilor s-a derulat începând cu 1850. În acea perioadă, tehnica și strategia de luptă au evo-

Sitting Bull, învingătorul generalului Custer și William F. Cody, alias Buffalo Bill

luat. Printre cei mai duri luptători împotriva triburilor, oameni care au folosit tunuri împotriva unor războinici înarmați cu arcuri și săgeți, au fost William T. Sherman, care a răvășit Georgia în fruntea armatelor nordiste și Philip H. Sheridan.

În vest, "California diggers", indieni care trăiau din cules, au fost exterminați încă din anul 1850. Ei au făcut greșala de a locui în zonele aurifere, în Sierra Nevada. În 1876, este rândul tribului Nor Străpuns, aflat sub comanda lui Chief Joseph să dezgroape securea războiului. Înainte de a fi blocați de generalul Miles, lovind puternic trupele adverse care le veneau în întâmpinare sau, dimpotrivă, ocolindu-le, cei 800 de indieni au parcurs mai mult de 2.000 de kilometri spre nord, încercând să se refugieze în Canada. Chief Joseph, împreună cu ai lui, a fost deportat în Kansas și apoi în statul Washington. Nu a mai văzut niciodată teritoriul pentru care s-a luptat.

În câmpii, "francitiori și partizani", cum au fost numiți mai târziu, se aflau și triburile Kiowa și comanșii, conduși de liderul lor istoric Quannah Parker, fiul unei albe capturate de mică de indieni. Dar autorii principali ai ultimei epopei sunt siuxii și triburile Cheyennes. Veri din punct de vedere al originii, mândri și, deseori, violenți, aveau o cultură bazată în special pe cultul bizonului, acesta reprezentând, în același timp, drept hrană, îmbrăcăminte, măsură a trecerii timpului și scopul de a trăi...

Ei nu au văzut cu ochi buni coloniștii și căile ferate care le traversau teritoriile de vânătoare. Au văzut în această invazie un atentat la propria existență, mai ales că se identifica cu masacrarea bizonilor. Indienii știau că odată cu exterminarea surselor lor de hrană va fi rândul lor să fie exterminați. Aceste constatări au fost cauza tuturor revoltelor lor. Dintre triburile indiene, Siux și Cheyenne au dat cel mai mare număr de eroi.

Epilogul tuturor acestor revolte putea fi prevăzută. Striviți de numărul invadatorilor, înfometati prin exterminarea bizonilor, eșecurile în încercările de a se refugia în Canada, căpeteniile s-au predat una câte una, acceptând ca triburile lor să fie trimise în rezervații. Norul Roșu a devenit un pacificator, dorind să pregătească intrarea membrilor tribului său în "epoca modernă". În ceea ce îl privește pe Sitting Bull, în sufletul său, el a rămas un indian al timpurilor vechi, iar Crazy Horse, cu revolta în sânge, nu a rezistat mult în captivitate. Mult prea agitat din punctul de

vedere al autorităților, el s-a opus arestării și a murit înjunghiat, în septembrie 1877. Sitting Bull a trăit cu treisprezece ani mai mult.

În sud-vest, apașii și navajos au simțit timp îndelungat, implicațiile prezenței coloniale. Primii care au avut de suferit au fost cei din tribul Mescaleros, apași, care au fost deportați cu forța într-o regiune aridă de pe malul lui Rio Pecos. Organizatorul acestui convoi, Kit Carson, a intrat în legendă. Sub conducerea a doi dintre șefii lor, Manuelito și Barboncito, tribul Navajos a rezistat aproape doi ani presiunii militare. La sfârșitul anului 1868, Manuelito și Barboncito au pledat cauza tribului lor chiar și la Washington. Spre surpriza tuturor, guvernul a acceptat cererile indienilor. După patru ani de la începutul deportărilor, indienii au refăcut același drum pentru a-și regăsi teritoriile părăsite. Dar, între timp, numărul lor a scăzut considerabil.

Navajos a avut mult mai mult noroc decât apașii. "Tigri omenеști", cum îi numea generalul Crook, cei mai buni luptători din lumea indiană, au rezistat până în 1886. Terenul le era favorabil. Lansau raiduri fulgerătoare în văi, atacau satele. Se refugiau în munți sau, trecând peste Rio Grande, în Mexic. Apașii au fost, la rândul lor, deportați. Transportați în Florida au murit treptat, secerati de tuberculoză. Chiar cel mai feroce dușman al lor, generalul Crook, a intervenit, la un moment dat, pentru a-i scoate din acel infern.

Rezervațiile au fost locurile unde s-a consumat epilogul războaielor indiene. La câteva zile după moartea lui Sitting Bull, la 28 decembrie 1890, un grup de indieni se îndrepta pașnic spre o rezervație de la Pine Ridge. Conduși de căpetenia Big Foot, un bătrân celebru care a murit de tuberculoză, indienii au fost interceptați de o escadră a regimentului șapte de cavalerie, fosta unitate a lui Custer. Călăreții i-au escortat pe indieni până la tabăra de la Wounded Knee Creek, pentru a-i dezarma. Ordinul fusese dat de generalul Miles, care nu dorea agitație în rezervații. Indienii lui Big Foot, 120 de bărbați și 230 de femei și copii, erau adepți ai dansurilor spiritelor. Toți credeau cu ardore în reîncarnarea războinicilor morți, în recucerirea pământurilor și în întoarcerea bizonilor. Inima lui Full Horse, eroul bătăliei de la Little Big Horn, asasinat de către soldați, a fost îngropată la Wounded Knee.

În dimineața zilei de 29 decembrie, când cavaleriștii încercau să adune mulțimea, un vraci se agita și cânta: "Gloanțele soldaților nu se vor îndrepta spre noi". Spiritele s-au încins. Indienii au fost imediat înconjurați de soldați înarmați și cu două mitraliere Hotchkiss. Era suficient un singur incident pentru ca indienii să fie uciși. În timpul perchezițiilor, a fost descoperit un tânăr care avea în mână o carabină. Au încercat să i-o ia. Mai târziu se va afla că tânărul era sud. Nu a înțeles, a intrat în panică și a tras. Soldații au deschis focul în plin. Indienii au încercat să-și recupereze carabinele. Asupra lor s-a tras cu mitralierele. În acest moment, toată ura adunată între Siuxi și cavaleriștii regimentului șapte a explodat. În urma luptei, 150 de indieni au fost uciși și peste 50 răniți. A fost ultimul masacru al războaielor indiene.

Octavian RADU

Epidemia Nebunii

(Urmare din numărul trecut)

Cele 7 000 de grupe de popoare sau de limbă - câte există pe glob - tind fiecare să formeze un stat propriu; această dorință crește odată cu refuzarea drepturilor minorităților. Nobilul principiu al deciziei proprii - anunțat de președintele SUA, W. Wilson, încă de la sfârșitul primului război mondial ca temelie a unei noi ordini în lume - este invocat ori de câte ori unui stat nu i se recunoaște dreptul la succesiune.

Cum se petrec lucrurile sau cum ar trebui să se petreacă din acest punct de vedere, în cazul Kabardinului, Jugus-eului și Balkarului din Caucaz? Dar în clanurile africane sau asiatice, în triburile indiene din pădurile virgine ale Americii de Sud? "Silezia germană ar consimți să trăiască pe domeniul... zlotului, în timp ce la 50 km depărtare, verii săi beneficiază de puterea mărcii?" se întreabă același Alein Minc. La Basken, Kossen există catolici sau irlandezi, protestanți din nord? Iată întrebări care rămân, deocamdată, fără răspuns.

Naționalismul, "principiul care împarte obligatoriu societatea umană" - după o definiție a statului - degenerază, la sfârșitul secolului 20, transformându-se, din pur egoism de grup într-o adevărată epidemie.

Numai în Europa, britanicul Miall a numărat, 74 de conflicte (unele încă mocnesc, altele au izbucnit deja). Dintre acestea, numai în vestul continentului sunt 10. Anul trecut, războiul civil din Irlanda de Nord a adus 3 000 de morți. Separarea Cehoslovaciei îi îndeamnă și pe alții la mediație: oare acesta nu poate fi un exemplu și pentru belgieni? se întreabă flamanzii și valonii.

Europa de Est și Balcanii. Ce înseamnă aici fantoma șovinismului printre națiuni vechi, apărute demult în istorie. Rase, pământ, sânge - toate amestecate în această zonă geografică și vedem foarte clar în cazul iugoslaviei, unde se poate ajunge.

Fascistul ustaș și criminalul sârb Ante Pavelic sfidează lumea și revine în Croația: fiica sa a reactivat Partidul

**Epidemia
nebuliei sau
boala
naționalismului
- revenirea
acesteia la
sfârșitul
războiului rece.
Paradoxala
afirmare a
identității unei
etnii în
defavoarea
altora.
Siegfried
Kagelfranz
surprinde în
"Spiegel Spezial"
consecințele
revenirii acestei
maladii la sfârșit
de secol 20.
Din nou o
Europă prea
mică, o lume
prea strâmtă
pentru... prea
multe
personalități.**

*Cetățeni înarmați
pe străzile
localităților din
Bosnia*

Fascist. Slovacia vede în dictatorul fascist-cleric Tiso un exemplu. În Polonia mareșalul Pilsudski e proslăvit, iar în Ungaria imperiul amiralului Horthy. În Ucraina s-a ridicat deja monumentul naționalistului de paradă, Bandera. De altfel, după cum remarcă, scriitorul maghiar Gyorgy Konrad, "dominația principiului etnic aduce cu sine mitul rasismului și ura de rasă".

După război și în Vest se manifestă naționalismul distrugător - formă economică, tehnologică și financiară. În Balcani această violență naționalistă produce fluvii de refugiați care activează, în afară, virusul violenței naționaliste. Care este imediat exploatat electoral. Așa ia ființă un joc diabolic în care se combină violența înăscută, politica și asocierea. "Ostilitatea față de străini, antisemitism, fundamentalism religios - căutarea țapilor ispășitori", sintetizează francezul A. Minc. Se consideră că fiecare emigrant a ocupat locul unui proletar.

Lumea frumoasă de mult visată, care se prefigura odată cu ultimul suspin al comunismului, cedează locul rapid unei viziuni a fricii și a crizei economice. Președintele bulgar, Jelio Jeleu, spunea și el că "după comunism a venit ura etnică". "Structurile politice și de comandă economică din Est s-au prăbușit și acest lucru s-a petrecut în timp. Cu fiecare zi care trecea - situația devenea instabilă, într-o continuă prefacere", scrie sociologul Robert Kurz în cartea sa "Colapsul modernismului". Teza sa este aceea că "fiecare pas spre schimbare și reformă

Separatiști din Tadjikistan refugiați pe teritoriul Afganistanului: războaie civile, moarte și distrugere

duce la deruta financiară care la rândul ei, determină o situație instabilă, ce tinde să devină catastrofică".

Dacă, "naționalismul renaște în politică și capătă o nouă valoare în istorie" - cum arată profetul Fukuyama, atunci Slobodan Miloșevici nu este unicul ahtiat de putere, nu este o figură singulară. Popoarele sunt condamnate să se hăituiască, să-și oblojească rănilor pentru ca apoi din nou să verse sânge.

Idei fanteziste privind "selecția" și "spațiul vital" au rămas nepedepsite la Budapesta. Cui datorăm asta?

Scriitorului și deputatului Istvan Csúrkai - ideolog al partidului de guvernământ, Forumul Democrat. Tovarășul său de opinie Jeno Fonay, vicepreședinte al Uniunii Mondiale a Ungurilor spune: "Cine a încercat în 1992 să condamne fascismul, este un mercenar ticălos al bolșevismului. Și noi nu suntem pregătiți să permitem revenirea unor astfel de vremuri".

Nu mai demult de 1989 - anul autoeliberării și modificării hărții în Europa de Est - s-a crezut că vechea cortină de fier a fost distrusă. Vestul părea foarte accesibil. Acum, însă, asupriții lagărului comunist asistă la îndepărtarea iluziei: Occidentul e plin de soldați și bariere electronice cu care se baricadează în fața emigranților. Povestea cancelarului Kohl despre "economia înfloritoare" nu pare să ducă, dincolo de Elba, altceva decât cabarete. Bunăstarea la care visau esticii - ridicată pe ruinele socialismului - este și ea, doar o iluzie.

Trecerea la capitalism - o cenușăreasă fără sfârșit - poate fi văzută de oricine care a vizitat Sofia sau Tirana. Cei ce și-au riscat viața la București nu și-au imaginat ce va veni din Vest. A știut cineva că privatizarea va sfârși într-un bazar stradal și că cele mai rentabile întreprinderi industriale se joacă în mâini străine?

După părerea politologului englez John Gray, societatea estică a fost influențată de conducere comunistă, sugerându-se burgheziei că ea este sursa unei dezvoltări democratice în sens vestic, e adevărat, la scară redusă. Lipsea însă marea pătură socială de mijloc, care este un fel de amortizor împotriva radicalismului politic și social.

Fără o "societatea civilă", numai cu economia de piață o societate nu se poate dezvolta liber. Piața reglează numai economia. Ea nu este aptă să modifice identitatea și sentimentul de apartenență într-o lume revoluționară. "Democrația politică și economia de piață lasă omenirea în ploaie și ea caută atunci un alt adăpost", gândește liberalul Ralf Dehrendorf.

Șovinul rus Vladimir Schirinowski a aruncat momeala cu programul său de refacere a Imperiului Sovietic cu Finlanda, Polonia și Alaska. Totul este împotriva logicii și a rațiunii. Cosmopolitul ungar György Konrad avertizează în zadar: "Prin renașterea naționalismului de neam, intelectualitatea a dat în mâinile omenirii nematurizate un instrument criminal".

Academia de Științe a Serbiei a livrat bandelor criminale ajutor logistic pentru războiul lor împotriva celorlalte popoare iugoslave. Naționalismul radical apare chiar ca factor civilizator. "Poate nu vom înțelege evoluția dar vom ști, în orice caz, să ne batem", a arătat Miloșevici.

Așadar, aspiranții la libertate din Est, nu trebuie să mai fie chiar atât de liberi, de-acum încolo. Crescătorii de zmeură au avut grijă să facă lobby la Bruxelles, în schimb i-au ținut la distanță de Comunitatea Europeană pe concurenții polonezi. La fel s-a întâmplat și cu fabricanții de ciment cehi, crescătorii de rațe unguri și cultivatorii de prune bulgari. Egoismul național se manifestă, iată, și cu costuri mici.

Istoricul ceh Miroslav Hroch, scria "unde s-a descompus un regim vechi, unde rapoartele sociale moștenite se fărâmițează și unde se naște o adâncă nesiguranță, rămâne numai apartenența la limba comunității și cultura acesteia".

"Națiunea este dorința de a fi împreună" - spunea scriitorul francez Ernest Renan încă din secolul 19. Națiunea are nevoie de istorie, mituri și eroi și, când duce lipsă de acestea, le falsifică sau le inventează.

O parte din Moldova (România) însușită de Uniunea Sovietică conform pactului dintre Stalin și Hitler, și-a afirmat independența, după puciul de la Moscova, din 1991, ca și alte republici sovietice. Dar, naționaliștii vizează acum și Transnistria.

Abhazii din Georgia dau istoria cu 3 000 de ani în urmă, până la Imperiul Elen. Ei vor acum să-și afirme identitatea, fundamentând-o pe o constituția sovietică din 1925 care proclama dreptul la suveranitate. Cu toate acestea ei nu reprezintă decât o cincime din populație, marea majoritate a locuitorilor provenind din Rusia și Georgia. Aceleași probleme se întâlnesc și la țările baltice, unde populația autohtonă reprezintă cum jumătate. Ce înseamnă aceasta? Estul încearcă să-i discrimineze pe ruși prin decizii oficiale? Dar rușii nu trăiesc numai lângă Marea Baltică. 25 milioane au fost împărțiți în aproape toate statele succesoare URSS. Radovan Karadžić vizează

"epurarea etnică", prin război de eliminare, spunând "noi nu vom deveni niciodată nebulii istoriei".

Consecința? "Ciurma intoleranței și urii se întinde mai departe în Europa" - avertizează ambasadorul Poloniei la Viena.

Ce se poate face împotriva asasinării popoarelor, izgonirilor, exilărilor? Există în lume 30-40 milioane de refugiați, dar nu se întrevede nici o soluție pentru ei. N-ar fi fost mai bine, oare, să se intervină pe cale militară în Iugoslavia? Dacă da, cum și cine?

"Dacă noi intervenim în Iugoslavia vom fi blestemați, deoarece fără voie nu știm pe ce nisipuri mișcătoare vom ajunge, în ce zonă ne vom împotmoli și dacă nu cumva va trebui să rămânem acolo timp de o generație" - explică analistul britanic Michael Clarke, dilema politicianilor din statele democratice. "Dacă totuși noi nu intervenim, vom fi condamnați în mod sigur, deoarece aceasta ar însemna că îi încurajăm pe toți ceilalți extremiști și le sugerăm că pot ataca fără să rămână nepedepsiți, că pot schimba harta în favoarea lor".

Strategii se gândesc serios la trupele de intervenție rapidă ale Consiliului de Securitate al ONU pe care le-a cerut secretarul general pentru conflictele potențiale. Acestea vor primi drept de intervenție numai după ce se va delibera în comunitatea internațională.

Ce alte soluții ar mai fi? Alfred Henry Heineker, un filantrop fabricant de bere olandez, a lansat în cadrul fundației sale din Amsterdam o viziune numită "Euroterapia", care lichidează statele naționale din Europa, pe motiv că, "iluzia națională a favorizat izbucnirea războaielor". Continentul ar trebui împărțit în 75 de regiuni administrative. Numai Elveția, Portugalia, Grecia, Bulgaria și Ungaria, Irlanda și statele scandinave rămân ca entități naționale reunite. Germania s-ar împărți în 11 regiuni, Marea Britanie în 10, iar Austria într-o parte dunăreană și una alpină, ultima ca supliment pentru Slovacia.

Bascii își dobândesc independența ca și catalanii, sicilienii lombarzii și frizii. Albanezii pot trăi alături de frații lor din Kosovo. "Un viitor mai bun" se prefigurează pentru

toți aceștia, concomitent cu sfârșitul șovinismului și naționalismului. Uimirea și cinismul au fost reacțiile cu care a fost întâmpinat proiectul lui Haneken - dar el se aștepta la așa ceva - aici nu mai pare să strălucească nici o viziune politică.

Cei mai mulți politicieni din Europa și America ridică din umeri neputincioși în fața patimii naționaliste. Ce se poate învăța însă din toate acestea? "New York Times" scrie că "o politică bazată pe principiul ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, duce în final numai la o societate fără ochi și fără dinți".

Institutul Reunit pentru Studii Strategice din Londra vede deja lumea "pendulând în direcția haosului" și rezumă în cel mai recent raport anual că "trebuie să ne gândim la călăreții apocalipsului".

(Sfârșit)

Traducere și adaptare

Mircea NEDEA și Mirela IAMANDI

Căștile albastre ale ONU depășesc cifra de 80 000 și, totuși, sunt insuficiente. Din Salvador și până în Cambodgia (în imagine) pot fi numărate 13 zone de încordare

Tamili din Sri Lanka. Războaiele de guerilă s-au răspândit în multe țări de pe glob

În termeni politici, militari sau statistici, tragediile nu se simt, cu adevărat. Numai când experiența vreunui copil care și-a pierdut familia, a unui bărbat căruia i s-au retezat picioarele, a unei femei decapitate - pătrund, însoțite de imagini, în conștiința obosită a opiniei publice - numai atunci se produce șocul. Acolo mor oamenii! Acolo sunt torturați copiii! De ce nu face nimeni, nimic?

Vacanțe în infern

Mai puțin dramatice, dar triste, sunt imaginile acelor locuri unde peisajele, strălucirea și confortul atrăgeau turiști din toată lumea: Dubrovnik (Croatia), estul Turciei, plajele din Gaza Strip... Lumini, spectacole, cafenele animate, restaurante, râsete, șampanie - nimic din toate acestea nu se mai întâlnește aici. În Dubrovnik cafenelele au fost bombardate, munții din estul Turciei sunt înțesați de luptători kurzi, plajele din

Luminile sunt aprinse, dar nimeni nu este acasă. O piață pustie din Dubrovnik

Gaza Strip, în paragină, sunt păzite de soldați israelieni.

Uneori se mai găsesc însă turiști care se aventurează în... infern. Astfel, britanicul David Rowbottom și verișoara sa din Australia, Tania Miller au plecat spre Turcia, în partea răsăriteană, unde au trăit o ex-

Turiști captivi - în estul Turciei. Cei doi au fost răpiți de luptătorii kurzi

periență sumbră. Un grup de luptători din guerilla kurdă, i-au răpit pe cei doi ținându-i timp de cinci săptămâni, ca "monedă de schimb". În cele din urmă David și Tania au fost eliberați. Neînarmați, într-un ținut necunoscut ei au înțeles că proverbul asiatic "Călătoria este o arvună pentru iad" nu era lipsit de realism.

Dincolo de aventura celor doi, ciudat este însă altceva. Și anume, faptul că încă se face reclamă turistică pentru asemenea locuri, încă mai ești invitat să-ți petreci vacanțele acolo. "Vizitați Shibam - un loc faimos pentru arhitectura sa yemenită" sau "Veți avea adevărate revelații dacă vizitați plaja vietnameză". Toate aceste formule seducătoare capătă o nouă valoare în realitatea prezentului. Cum se explică totuși, această publicitate iresponsabilă? Simplu. Turismul reprezintă formula prin care se pot aduce bani în țară, se pot crea noi locuri de muncă - mai rapid decât în orice altă industrie.

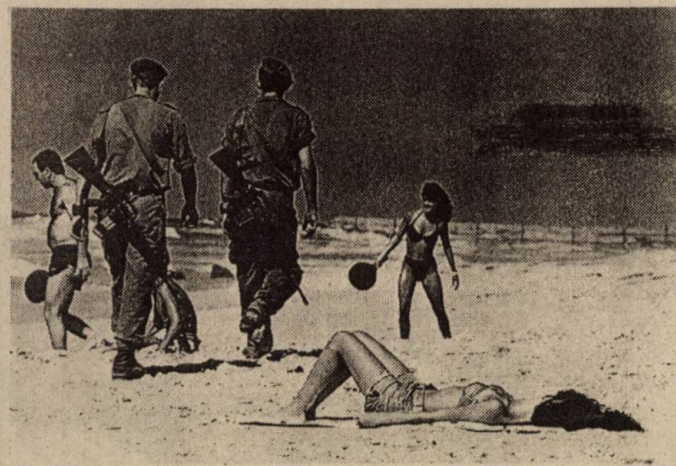
Gaza Strip - o plajă pustie și soldați israelieni

Cine ia în serios invitațiile este ori nesăbuit ori aventurier. Ce înseamnă, de pildă să-ți petreci o vacanță în Cambodgia? Un grup de turiști mexicani chiar a făcut-o, locuind într-un luxos hotel din Phnom Penh de unde fotografiau vestitele temple de lemn din secolul 9. Cu numai câteva zile înainte, un grup al Khmerilor roșii atacase Siem Ramp orașul din apropierea ruinelor; ghidul a refuzat să-i conducă pe mexicani până în acel loc, astfel încât aceștia au vizitat singuri zona "pitorească", înfruntând pericolele potențiale. În zona ruinelor, indicațiile turistice sunt de a nu părăsi aleile și cel mai sigur este să angajezi un milițian, dotat cu Kalashnikov. Pentru 1-2 dolari, merită...

Despre Gaza Strip toată lumea crede că s-a transformat într-un lagăr de refugiați. Dar ea nu a încetat să fie o plajă superbă de pe malul Mediteranei care încă poate atrage turiști - chiar dacă reprezintă o zonă de ocupație israeliană. Vizitatorii sunt însă mulțumiți că există această fâșie care îi apără de riscul cocktail-urilor Molotov și de rebeliunea palestinienilor din zonele apropiate. Cu toate acestea, plaja este prea puțin populată.

Chiar dacă luptele au încetat și conflictele par a se fi stins, punctele turistice din aceste regiuni rămân încă pustii. Refacerea turismului, șansa a revitalizării economice, este îngreunată de amintirea tensiunilor. Coasta dalmată a Iugoslaviei aducea 2 miliarde de dolari pe an. Acum se încearcă refacerea clădirilor, reconstruirea peisajului de odinioară; agențiile includ în contracte clauze de asigurare - dar totul merge greu. Câți sunt aceia care riscă să-și petreacă vacanțele acolo unde, cu puțin timp în urmă, a curs sânge?

Mirela IAMANDI

ROMAVIA

"small details make a great company"

CURSE CHARTER REGULATE

INTERNE

Arad - Iași - Arad
= Luni-Vineri

EXTERNE

București - Abu Dhabi -
- Karachi - Bombay = Duminică
București - Arad - Budapesta
= Vineri-Sâmbătă-Duminică

Pentru turiști în grupuri mai mari
de 10 persoane se acordă reducere.

*Un zbor confortabil
vă asigură numai
Compania noastră
aviatică*

ROMAVIA

Bulevard
Dimitrie Cantemir
Nr. 1, Bloc B
Sector 4
cod 75121
București
Fax: 3.111.051
Tel.: 3.111.055
Telex: 12499
ROMAV-R
SITA:BUHDCVO

Interesele dumneavoastră
financiare vor fi cu adevărat
satisfăcute dacă veți apela la
serviciile Companiei aviatice
ROMAVIA, pentru zboruri în țară
și în străinătate.

LUMEA

Nr. 37/16 - 22 septembrie 1993

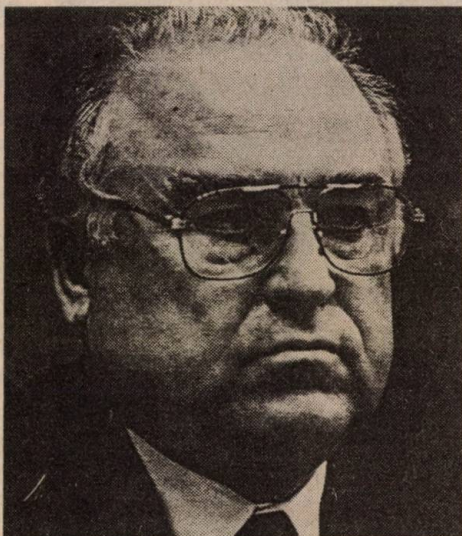

Diaspora românească • Taj Mahal-un palat
închinat iubirii • SERIAL : Războaiele secrete
ale Kremlinului • PAPA în Lituania, IMPARATUL
JAPONIEI la Venetia, LADY DI în Florida • Trafic
de arme în România • DOSAR: Orientul Mijlociu
EURO - DISNEY sau unde să fugim de - acasă?

Cernomîrdin în SUA

În cadrul reuniunii comisiei interguvernamentale ruso-americane pentru colaborarea în domeniul energiei și Cosmosului, premierul rus V. Cernomîrdin și vicepreședintele american A. Gore au semnat un memorandum privind relațiile dintre guvernele Rusiei și Statelor Unite în domeniul exportului de utilaje și tehnologii pentru rachete, un acord interguvernamental privind comerțul internațional în sfera serviciilor comerciale pentru lansările spațiale, o declarație comună referitoare la dezvoltarea colaborării în sfera Cosmosului, un memoran-

dum privind colaborarea în domeniul surselor de energie fosile, un memorandum referitor la măsurile pentru asigurarea transparenței acordului interguvernamental ruso-american privind folosirea uraniului extras din armele nucleare.

Acordul referitor la comerțul internațional în sfera serviciilor comerciale pentru lansările spațiale asigură prezența Rusiei pe piața tehnologiilor de vârf pentru lansările spațiale comerciale, ceea ce fără îndoială va contribui la sprijinirea reformelor economice din Rusia, la crearea posibilităților ca organizațiile rusești să propună clienților internaționali servicii pentru lansările spațiale comerciale - potrivit practicii mondiale a prețurilor și fără a destabiliza piața internațională.

Vesele "pușcării" în Anglia

Gardienii închisorilor britanice amenință că vor intra în grevă dacă guvernul persistă în intenția de a-și pune în aplicare programul de privatizare a penitenciarelor, în pofida unui raport negativ referitor la funcționarea unei asemenea instituții trecute în sectorul particular în urmă cu mai bine de un an.

Ministrul de interne, Michael Howard, urmează să anunțe foarte curând trecerea în sectorul particular a încă vreo zece închisori dintre cele 130 câte există actualmente în Marea Britanie. Două sunt deja controlate de grupuri particulare, de acum câteva luni, cu titlu experimental.

Recent însă, inspectorul șef al penitenciarelor, Stephen Tumim, a dat publicității un raport acuzator cu privire la funcționarea uneia dintre aceste două închisori - cea de la Wolds, administrată de 16

luni de Grupul 4 de antrepriză. Inspectorul șef a condamnat "letargia" ce domnește în acest edificiu destinat detenției preventive, afirmând că unui deținuț au cheia celulei lor, "se distrează" jucând cărți sau ping-pong și "se bronzează la soare". Insuși directorul închisorii a recunoscut că deținuții se scoală târziu dimineața. În plus, drogurile circulă în închisoare într-un mod "inacceptabil" - potrivit lui Tumim - iar contabilitatea acestora nu poate fi verificată. Contractul încheiat între Grupul 4 și guvern este valabil timp de cinci ani și aduce antreprizei un profit anual de circa cinci milioane de lire. Această antrepriză a mai fost pusă sub acuză în luna aprilie, după ce câțiva deținuți pe care îi însărcinase cu asigurarea transportului au reușit să evadeze.

Extremiștii de dreapta

Guvernul german a cerut oficial Curții Constituționale interzicerea partidului neonazist FAP, care a provocat vehemente proteste la jumătatea lunii august, când a reunit 500 de militanți pentru a comemora aniversarea morții lui Rudolf Hess, succesorul lui Adolf Hitler. Ținând seama de statutul partidului politic FAP (partidul

libertății muncitorilor germani), numai Curtea Constituțională este abilitată să pronunțe această interdicție. Anterior, statul federal Rena-

nia-Westfalia a interzis FFD (Cercul amical liber pentru Germania), un mic grup de extremă dreapta care a difuzat publicații antisemite și a instigat la ură împotriva străinilor.

Potrivit ministrului federal de interne, Manfred Khanther, obiectivele FAP periclitează ordinea democratică constituțională. Ministrul a relevat îndeosebi rolul jucat de FAP în timpul unei reuniuni de la jumătatea lunii august, la Fulda (centru), unde 500 de manifestanți neonaziști au defilat în oraș, ignorând interdicțiile și poliția, cu ocazia celei de-a șasea comemorări a morții lui Rudolf Hess. Potrivit raportu-

lui anual al Oficiului pentru protecția Constituției, 82 de mișcări extremiste sunt înregistrate oficial în Germania, 33 dintre ele declarându-se în mod deschis neonaziste. Aproape 43 000 de "extremiști de dreapta" au fost înregistrați în întreaga țară, dintre care 6 400 acționează organizat. Autoritățile precizează că nu vor interzice toate grupurile mici, argumentând că acestea sunt mai ușor de supravegheat dacă nu acționează în clandestinitate. De la începutul anului 1992 violențele extremei dreapta s-au soldat cu 26 de morți.

Un veto la înlocuirea generalului Ortega

Președintele nicaraguan, Violeta Chamorro, a anunțat că-l va înlocui, în cursul anului viitor, pe șeful armatei, generalul sandinist Humberto Ortega, a cărui destituire era cerută de luni de zile de opoziție, ca și de Statele Unite, însă Statul

neralului Ortega și a Statului său Major, ca și a guvernului și a corpului diplomatic. Reacționând violent față de acest anunț-surpriză, generalul Ortega a declarat ziariștilor că șeful statului n-a făcut decât să-și exprime o "dorință". "Nu

Major al Forțelor Armate s-a solidarizat imediat cu conducătorul său, refuzând destituirea acestuia.

După acest anunț, care a avut în Nicaragua efectul unei bombe, înaltul Comandament al Armatei, reunit de urgență, a reacționat oficial, afirmând că va refuza să se supună acestei decizii, pe care o consideră contrară legii privind organizarea militară și Constituției.

Doamna Chamorro și-a anunțat hotărârea în mod solemn, într-un discurs rostit cu ocazia celei de-a 14-a aniversări a EPS, în prezența ge-

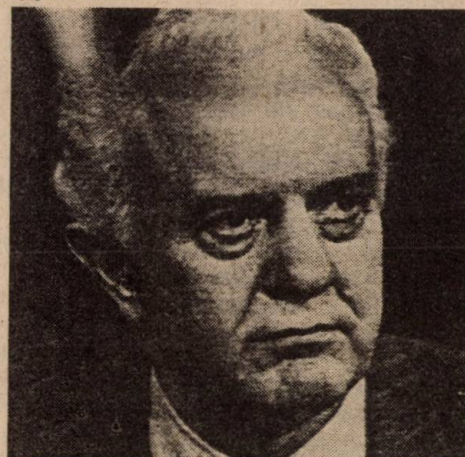
putem acționa cedând presiunilor Statelor Unite sau capriciilor celor ce vor o altă armată, care să le servească propriile interese", a adăugat generalul, fost membru al conducerii sandiniste și frate al fostului președinte sandinist Daniel Ortega.

Statele Unite, care au înghețat ajutorul acordat Nicaraguăi, și-au manifestat, de asemenea, nemulțumirea crescândă față de menținerea în fruntea armatei a lui Humberto Ortega, care ocupă acest post-cheie de 13 ani.

Șevardnadze între două focuri

Actualul regim de la Tbilisi se confruntă nu numai cu rebeliunea secesionistilor abhazii. Recent, deputații din opoziția gruzină s-au reunit la Zugdidi, oraș situat în vestul țării, pentru a forma "un parlament" și pentru "a cere în mod oficial" fostului președinte Zviad Gamsahurdia - care, după ce a fost îndepărtat de la putere, în luna ianuarie 1992, s-a refugiat în Republica Cecenă - să revină în țară.

Vaktan Kobalia, conducătorul rezistenței armate organizate de adepții fostului

președinte gruzin, susține că dispune de suficiente arme și combatanți pentru a continua ofensiva în oricare direcție, "cu atât mai mult cu cât cetățenii vor primi trupele sale ca pe o "armată de eliberare". Kobalia, fostul șef al gărzii naționale a lui Zviad Gamsahurdia, are în subordinea sa 600 de combatanți, iar în materie de tehnică militară are în dotare aproximativ 40 de blindate, patru lansatoare de rachete de tip "GRAF" și două elicoptere, estimează cercurile de specialitate de la Moscova.

Eduard Șevardnadze, care încearcă să negocieze cu adepții fostului președinte, a propus organizarea unui referendum, în cadrul căruia electoratul gruzin să-și exprime încrederea în Zviad Gamsahurdia. Consultarea ar urma să aibă loc numai după eliberarea localităților din vestul Gruziei, controlate la ora actuală de combatanții conduși

de Vaktan Kobalia. În cazul în care tratativele vor eșua, va fi necesar să se adopte "toate măsurile necesare pentru a pune capăt acțiunilor grupărilor înarmate", a subliniat Eduard Șevardnadze.

Constatându-și imposibilitatea de a reinstaura pacea și ordinea într-o țară împânzită de miliții înarmate, președintele Eduard Șevardnadze pare înclinat să apeleze la sprijinul Rusiei în încercarea sa de a stabili situația. Primul ministru, Ottar Patsatsia și adjunctul ministrului apărării, Leva Sarașenidze au afirmat că "prezența rusă este indispensabilă pentru moment". De precizat că până în prezent, conducerea de la Tbilisi cerea insistent retragerea celor 20 000 de soldați ruși staționați pe teritoriul gruzin. În perioada președinției lui Zviad Gamsahurdia, Gruzia s-a "distanțat" de Moscova și a refuzat să adere la CSI.

● Președintele României în Turcia

Vizita întreprinsă în Turcia de președintele României, Ion Iliescu, la invitația președintelui Suleyman Demirel, a prilejuit pe de o parte constatarea că relațiile tradiționale dintre cele două țări s-au dezvoltat în ultimii ani în interes reciproc, iar pe de alta, punerea în lumină a noi posibilități pentru aprofundarea și lărgirea legăturilor bilaterale, pe plan politic și economic, precum și a conlucrării în vederea contribuției la soluționarea marilor probleme regionale, continentale și mondiale. Dialogul la nivel înalt româno-turc s-a desfășurat sub auspicii favorabile, remarcate de cei doi șefi de stat.

Evaluarea posibilităților de conlucrare, oferite de capacitățile dar și de necesitățile celor două economii naționale, a permis atât la Ankara cât și la Izmir, încheierea unor documente de colaborare sau pregătirea terenului pentru acorduri referitoare, între altele, la: construirea în Turcia a unor obiective ale industriei de mașini, petrochimice, energetice, exportul de produse metalurgice românești, deschiderea unei fabrici de televizoare color, cu participarea firmei "Toshiba", în România. S-au discutat, totodată, acordarea de către Turcia a unui credit de 75 milioane dolari pentru finanțarea exporturilor și importurilor dintre cele două state, precum și proiectul unei autostrăzi și a unui pod peste Dunăre care să facă legătura între România, Bulgaria și Turcia.

● Concluziile unei vizite la nivel înalt

La întoarcerea din Cehia, pe aeroportul Otopeni, dl Teodor Meleșcanu, ministrul român de externe, a făcut presei o declarație din care spicuim următoarele: "Cred că vizita pe care am efectuat-o la

Praga și evaluarea ei s-ar putea situa la două nivele: în primul rând este vorba de rezultatele concrete care au fost realizate, dintre care aș cita: parafarea Tratatului de cooperare și prietenie dintre România și Cehia, protocolul de colaborare între cele două ministere de externe, precum și discutarea unor proiecte foarte concrete de colaborare economică, politică și culturală, dar, o a doua față a acestor vizite o reprezintă, cred eu, și acțiunile pe care le-am întreprins pentru păstrarea unuia din lucrurile cele mai importante care au apărut în România, după revoluția din Decembrie '89 și anume, libertatea de mișcare.

A fost o discuție destul de importantă în legătură cu dorința autorităților cehe de a reintroduce sistemul de vize pentru cetățenii români, sistem care am convenit să fie pentru moment liber, urmând, sigur, ca la nivelul ministerelor de specialitate, în primul rând al ministerelor de interne, să fie încheiate unele înțelegeri referitoare la cetățenii români aflați în situație ilegală pe teritoriul Cehiei". Aviz amatorilor.

● Ministrul de externe chinez la București

Aflat în vizită la București, ministrul de externe al Chinei, Qian Qichen, a fost primit de președintele Ion Iliescu și de premierul Nicolae Văcăroiu și a purtat convorbiri cu omologul său român, Teodor Meleșcanu. A fost relevat faptul că între cele două țări nu există probleme litigioase, exprimându-se dorința reciprocă de a dezvoltă pe mai departe relațiile bilaterale, dorință ce și-a găsit concretizarea într-un Tratat de colaborare economică.

● Prima misiune permanentă a CEE în România

La sosirea sa în România, dna Karen Fogg, șeful cu rang

de ambasador al misiunii permanente a Comunității Europene în România, a spus că: "Se așteaptă ca funcționarea acestei misiuni să aibă mai mult un impact psihologic și politic și mai puțin legal. Sper să se creeze noi posibilități de dezvoltare a relațiilor de afaceri și de prietenie dintre CE și România. Vom încerca să ajutăm România și să oferim poporului român imaginea reală a Comunității".

Și noi sperăm ca reciproca să se dovedească viabilă, mai ales că termenul de "extra-comunitari" nu se mai potrivește deloc cu mersul accelerat al istoriei continentului nostru.

● Memorandumul UDMR

La conferința de presă UDMR, dl Marko Bela a afirmat că scopul urmărit prin elaborarea și înmânarea acestuia Secretarului general al Consiliului Europei, dna Catherine Lalumière, a fost dorința de a face cunoscute cele mai importante puncte din programul UDMR și toate problemele cu care se confruntă minoritatea maghiară. Memorandumul a atras atenția Consiliului Europei asupra faptului că, în România nu există "voință politică fermă a partidului de guvernământ de a respecta angajamentele pe care și le-a asumat pe plan internațional și național, în legătură cu drepturile minorităților".

La conferința PDSR, dl Ioan Solcanu a spus că: "prin conținutul memorandumului, prin informarea incorectă a acestuia cu privire la situația minorității din țara noastră și pretențiile exagerate pe care le emite, în încercarea de a împiedica, întârzia sau, cel puțin, condiționa accesul României la Consiliul Europei, conducerea UDMR își asumă o mare responsabilitate față de întregul popor român, față de procesul democratizării societății românești și chiar față de minoritatea maghiară

care ar avea de suferit consecințele unui act politic dăunător al unei organizații care are pretenția să o reprezinte".

Față de aceeași problemă, dl Corneliu Coposu a declarat: "Deși la întâlnirea cu liderii partidelor de opoziție a doamnei Catherine Lalumière, președintele UDMR, Marko Bela, s-a declarat în favoarea admiterii României în Consiliul Europei, domnia sa, fără să prevină Convenția, a depus acel memorandum. PNȚCD are obiecții asupra unor puncte pe care le consideră neavenite, subiective și nerealiste". Liderul țărănist a menționat că formațiunea pe care o conduce nu este de acord cu contestarea, în acest document, a caracterelor național și unitar ale statului român, dar, PNȚCD nu este în favoarea excluderii UDMR din această alianță politică pentru că "o ruptură ar accentua așteptările".

● Vizita Primatului anglican

Arhiepiscopul de Canterbury, dr. George Leonard Carey, ne-a vizitat, săptămâna trecută, țara. Domnia sa a mărturisit că vizita sa "nu a urmărit numai cimentarea relațiilor între bisericile noastre, dar să și învățăm de la România". Pe parcursul itinerariului său, Grația sa, Arhiepiscopul de Canterbury, a vizitat mănăstirile din Nordul Moldovei, a oficiat un serviciu divin la Biserica Anglicană din București și s-a întâlnit cu ziaristii în ultima zi a vizitei sale. Pe tot parcursul vizitei în nordul țării, Grația sa a fost impresionat de "frumusețea care îți taie respirația" a lăcașelor noastre sfinte și de zestrea spirituală redată de măreția și pioșenia datinelor noastre creștinești.

Rosturi, rosturi

Un foarte simpatic om politic, delectându-ne, mai zilele trecute, cu prețioase rostiri pe micul ecran despre rosturile vieții noastre cotidiene, opina, după cum îi stă bine oricui, asupra societății românești de astăzi, infestată de morbul blestemat al corupției. După o demonstrație, nu lipsită de adevăr, cu o anumită piramidă a trecutului totalitar, născătoare firească de corupție, venerabilul personaj trăit și în alte timpuri și pe alte meleaguri, își amintea totuși că și în perioada antebelică asemenea năravuri detestabile nu erau deloc absente, cum nu sunt nici astăzi lipsă prin diverse țări ultracivilizate și profund democratice din mult visatul Occident. Exemplul celebru al caracatiței italiene este grăitor, ca să ne rezumăm doar la unul singur.

Continuând interesanta-i tiradă televizată cu rosturile ei mai mult sau mai puțin dezvoltate, ilustrul om politic considera că poveștile debitate de generali de operetă postrevoluționară, întrec substanțial faptele incriminate de acest gen ce se mai întâmplă și pe la case mai bune, de pe alte tărâmurii. Nu-l contrazicem, mai cu seamă dacă luăm în calcul circul transmis pe unde, de pe un anumit deal bucureștean până hât departe, dincolo de miezul nopții, aproape de ridicarea cortinei zorilor. Un circ, ce mi-a amintit de un joc al copilăriei botezat cam așa: "Cine zice, ăla e!"

Numai că actorii de pe Dealul Mitropoliei nu sunt niște copilandrii fără minte, ci aleșii a milioane de electori trimiși în înaltul for al țării să le apere interesele și nu să se bată pentru a-și rostui niște confortabile fotolii aducătoare de prestigiu și de diverse avantaje personale. Pentru că, așa cum s-a prezentat recentul spectacol anticorupție, nu numai din parlament, dar mai cu seamă din paginile presei, s-a văzut de la o poștă că obiectivul principal nu era eradicarea molimei căpătuirii ilegale, caracteristică perioadei actuale, branșată pe tradiția și influențele spațiului geopolitic, ci acapararea puterii prin orice mijloace, folosindu-se inclusiv de bălbăielile penibile ale unui Moș Teacă, scos de la naftalină și trimis la război cu lecția neînvățată. Ceea ce a condus la un final penibil de "Cine zice, ăla e!", întreaga lucrătură întorcându-se ca un bumerang în capul neinspirat al inițiatorilor rostuirilor deoamdată eșuate.

Crăciun IONESCU

2	LUMEA ÎN TOP	
4	TELEFAX	
5	EDITORIAL. Rosturi, rosturi	Crăciun Ionescu
6	DOSAR. Orientul Mijlociu	I. Crăciun
	LUMEA ÎN EVENIMENTE	
8	Planul Aspin	Ioana Dumitriu
9	Correspondență din Atena	Ath. Georgiou
10	ECONOMIE. Vor putea cânta europenii pe o singură voce?	Gh. Cercelescu
11	INTERVIU. În exclusivitate: OMAR MESKAOUI, ministrul transporturilor și deputat de Tripoli în parlamentul libanez	
12	<i>Ucraina.</i> La Yalta concesii - la Kiev dezmințiri	Mihai Dinescu
13	<i>Libia.</i> Neliniște și sărbătoare Azerbaidjan. Miza unui joc în trei	Mihai Dinescu
14	<i>Singapore</i> - un model al viitorului	Ileana Ionescu
15	PLANETA TRANZIȚIEI	
16	1000 + 1	
18	DIASPORA. Ceramista Rodica Sonea	Tudor Octavian
19	LA EST DE VEST. Noua dezordine internațională	Radu Budeanu
20	<i>Lituania.</i> Prea devreme pentru iertare?	Corina Ștefan
	<i>Italia.</i> Cuplul imperial nipon cucerește Europa	Ileana Preda
	<i>Pakistan.</i> Doamna Bhutto revine în forță	Ileana Ionescu
22	SPECIAL. Pierduți în spațiu	Mirela Iamandi
23	TRAFIC DE ARME. Ochi de vultur la... Găină	Dragomir Horomnea
	<i>Beijing-Teheran.</i> Drumul armelor	
24	Scandal în lumea starurilor. Michael Jackson - copilul etern	Mirela Iamandi
26	REPORTAJ PE GLOB. Însemnări din India: Magicul triptic Agra	Ion Stoica
28	EURO-DISNEY sau unde să fugim de-acasă	
29	SERIAL. Fapte din umbră (I): Războaiele secrete ale Kremlinului	Crăciun Ionescu

Revistă editată de

IANUS INF s.r.l. și EDITURA LUMEA s.a.

Director:

Marian Oprea

Director adj.:

Sterica Florea

Director

artistic:

Victor Ciobanu

Secretar

coordonator

de redacție:

Radu Dobre

COLECTIV REDACȚIONAL:

•Redactori:

Mirela Iamandi, Odette Hanganu, Elena Gugu

•Secretariat tehnic:

Delia Fus, Simina Tomoiă, Dan Constantinescu

•Corectură:

Mariana Paraschiv, Georgeta Vasiliu, Cristina Dărdăiac

•Fotoreporter:

Cristian Tanase

•Administrație publicație:

Victor Dărdăiac, Mircea Erusencu

Redacția și administrația:

București, Anghel

Saligny nr. 2, sector

5, cod poștal 70623

Telefon: 615.45.71

Fax: 312.48.93

Tehnoredactare computerizată

ianus S.R.L.

Lucian Lupu
Adrian Mitu
Cornel Kuzel

TIPOGRAFIA ROMANIA AZI S.A.

Responsabil de număr: Mirela IAMANDI

O VICTORIE ISTORICĂ A PĂCII

După aproape o jumătate de secol străbătut de un permanent conflict între evrei și arabi, cu grele jertfe de sânge de o parte și de alta, soarele păcii luminează acum încurajator cerul Orientului Mijlociu, colț de lume atât de încercat de-a lungul istoriei de nemiloase vicisitudini.

Pacea este astăzi mai apropiată decât oricând. Calea spre soluționarea problemei palestinienilor - cheia obligatorie pentru o înțelegere general viabilă - pare a fi larg deschisă prin semnarea acordului de recunoaștere reciprocă dintre Israel și OEP. Joia trecută, cabinetul israelian l-a aprobat în unanimitate urmat, câteva ore mai târziu, de acceptul Comitetului Executiv al OEP. În aceeași seară, Johan Joergen Holst, ministrul afacerilor externe al Norvegiei, principalul mediator în cadrul negocierilor secrete israeliano-palestinienilor de la Oslo, a recoltat la Tunis semnătura conducerii OEP, pentru ca deplasându-se, în scurt timp, la Ierusalim, să primească și semnătura Israelului. Salutând imediat acordul israeliano-palestinian, președintele american Clinton a anunțat decizia Statelor Unite de a relua contactele cu OEP.

A urmat materializarea fazei a doua a înțelegerii anterioare dintre Israel și OEP, semnarea la Washington a acordului privind autonomia palestiniană, pentru înce-

put în fâșia Gaza de pe țărmul Mediteranei și în zona orașului Jericho din apropierea râului Iordan.

Înainte momentul istoric al semnării documentelor menționate, liderul OEP, Yasser Arafat, a întreprins un turneu fulger în mai multe capitale arabe de la Cairo în Golf via Damasc și Amman, reușind să obțină, aproape peste tot, un sprijin deschis acțiunii sale. A urmat apoi

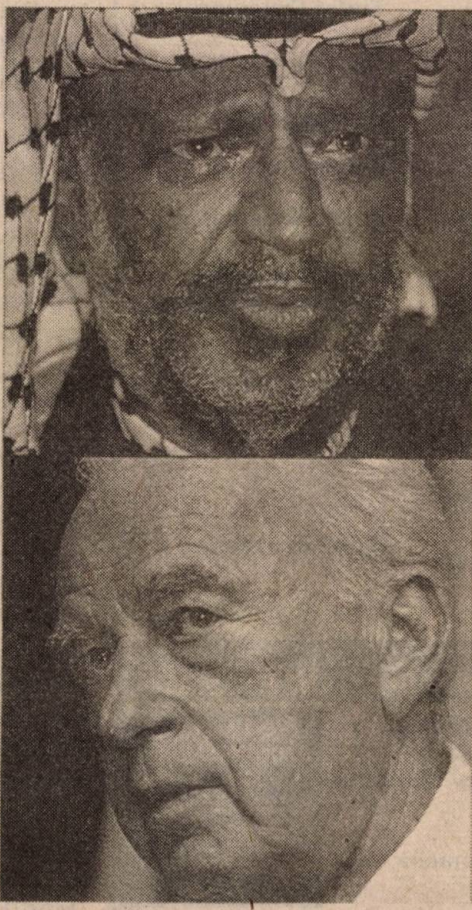
operația convingerii Comitetului Executiv al OEP după ce în prealabil se asigurase de

acceptul conducerii Fatah, principala grupare politică a Organizației pentru Eliberarea Palestinei, din care, după cum se știe, mai fac parte încă opt formațiuni, unele dintre ele adversare ale unei înțelegeri cu Israelul.

Anumite dificultăți a întâmpinat și guvernul israelian, o parte din partidele și grupările politice de opoziției pronunțându-se împotriva recunoașterii OEP ca reprezentant legal al poporului palestinian. Demisia neașteptată a ministrului de interne, aparținând unui partid religios din actuala coaliție guvernamentală, acuzat de corupție, complică oarecum situația deși se consideră că și în acest caz cabinetul Rabin continuă să se bucure de o majoritate parlamentară, minusculă dar existentă.

Desigur, acordurile dintre Israel și OEP nu rezolvă toate problemele îndelungatului conflict, dar este un pas extrem de important în marșul spre pace și bună înțelegere, nu numai între israelieni și palestinienii, el dovedindu-se benefic pentru toate popoarele regiunii Orientului Mijlociu ce au trecut prin grele suferințe în decursul ultimelor decenii.

I. CRĂCIUN

În cursul războiului din iunie 1967, Israelul, a cărui suprafață totală este de 21 000 kmp, a ocupat de la statele arabe inamice un teritoriu de patru ori mai mare decât al său. După acordurile de la Camp David și pacea cu Egiptul, israelienii s-au retras complet din peninsula Sinai, rămânând sub administrația lor militară fâșia Gaza de pe litoralul mediteranean la frontiera egipteană, Cisiordania, sau malul vestic al Iordanului, cum i se mai spune, desprins din regatul iordanian, precum și Înălțimile Golan ce aparțin de jure Siriei.

Cisiordania ocupă un teritoriu de 5 900 kmp pe malul vestic al râului Iordan, între Israel și Iordania. Pe acest teritoriu locuiesc, în prezent, peste un milion de arabi palestinieni, în proporție de 70 la sută în mediul rural. Plantațiile de măslini și citrice constituie principala lor resursă economică.

Ca entitate politico-geografică, Cisiordania a apărut acum patru decenii și jumătate. În 1947, malul vestic al Iordanului făcea parte din Palestina, aflată sub mandat britanic. După datele oficiale ale vremii, inclusiv statistici ale ONU, Palestina administrată de britanici avea o populație de aproape două milioane de locuitori. Dintre aceștia, circa 1 300 000 erau arabi și 650 000 evrei. După cum se știe, în noiembrie 1947, Organizația Națiunilor Unite a adoptat o rezoluție, conform căreia pe teritoriul Palestinei, după încetarea mandatului britanic, urma să ia ființă două state palestinene: unul evreiesc și altul arab, precum și un teritoriu autonom, cu prinzând "locurile sfinte" (Ierusalimul și împrejurimile sale). Tulburările din Palestina anilor 1947-1948, ciocnirile ar-

CISIORDANIA ȘI GAZA

mate dintre cele două comunități, la care a contribuit și jocul duplicitar al puterii mandatare, au împiedicat punerea în practică a rezoluțiilor ONU.

La 15 mai 1948, Israelul s-a proclamat stat independent. A urmat imediat primul război arabo-israelian, cu participarea, de partea arabă, a Egiptului, Libanului, Siriei, emiratului Transiordaniei, Irakului și Arabiei Saudite. În cursul evenimentelor din 1948, o mare parte din palestinienii arabi au fost nevoiți să-și părăsească așezările strămoșești, refugiindu-se în țările vecine. Se consideră că numărul acestora s-a ridicat atunci la 850 000 - 950 000 de persoane.

Pe teritoriul controlat în 1948 de autoritățile israeliene, după proclamarea independenței, mai rămăseseră circa 165 000 arabi palestinieni. În cursul primului război arabo-israelian, Legiunea Arabă (armata emiratului Transiordaniei, comandată de generalul englez Glubb Pașa și încadrată cu ofițeri britanici) a ocupat o porțiune importantă de teritoriu pe malul vestic al Iordanului, inclusiv partea răsăriteană a Ierusalimului. Conform acordului de armistițiu, încheiat la 3 aprilie 1949, în insula Rhodos, Legiunea Arabă s-a retras dintr-o mică parte a teritoriului care a fost, apoi, ocupat de Israel. Restul teritoriului cunoscut sub numele de Cisiordania, a intrat, în același an, în componența emiratului Transiordania, care, din iunie 1949, și-a schimbat numele în Regatul Hașemit al Iordaniei. Zona arabă a Ierusalimu-

lui, așa-numitul "oraș vechi", a fost de asemenea, anexat Iordaniei.

Timp de 18 ani, Cisiordania a constituit o parte integrantă a statului iordanian, locuitorii săi primind cetățenia regatului hașemit. În 1967, înainte de declanșarea celui de-al treilea război arabo-israelian, conform datelor iordanene, în Cisiordania trăiau 977 000 de persoane, din care 278 555 persoane fuseseră silite să se refugieze, părăsindu-și vechile lor cămine.

În timpul războiului dintre Israel și țările arabe din iunie 1967, armata israeliană a ocupat întreaga Cisiordanie, inclusiv partea arabă a orașului Ierusalim. Se consideră că aproape 400 000 de arabi din Cisiordania s-au refugiat, în 1967, pe malul estic al Iordanului, unii dintre ei - pentru a doua oară în decurs de 19 ani. Conform surselor israeliene, în 1967, în Cisiordania rămăseseră mai puțin de 600 000 de locuitori.

După ocuparea sa de către Israel, în Cisiordania a continuat să funcționeze vechia administrație civilă arabă, supervizată însă de autoritățile militare israeliene. Pe parcursul celor 26 de ani care au trecut de la ocuparea acestui teritoriu de către Israel, s-au înregistrat numeroase incidente, autoritățile israeliene reprimând, deseori prin forța armelor, manifestațiile maselor populare împotriva ocupației străine.

În prezent în Cisiordania se află o populație de peste un milion de locuitori, principalele orașe ale regiunii fiind Hebron, Ramle, Bethleem, Jericho.

Gaza, o fâșie îngustă de teren, întinsă pe 360 kmp de-a lungul țărmului mediteranean, era administrată până în iunie 1967 de Egipt, când a fost ocupată de armata israeliană. Aici trăiesc înghesuți circa 800 000 de palestinieni, cu mijloace de subsistență destul de reduse.

Populația palestiniană din Cisiordania și Gaza totalizează circa două milioane de suflete. Cel puțin alte două milioane de palestinieni se află în exil, diseminați în special prin țările arabe vecine dar și în zona marelui Golf al petrolului.

1947 - Organizația Națiunilor Unite adoptă o rezoluție privind partajarea Palestinei în două state distincte - evreu și arab

1948 - Israelul își proclama independența de stat odată cu încetarea mandatului britanic în Palestina

- Primul război arabo-palestinian

1949 - Cisiordania și Ierusalimul de Est anexate de Iordania

- Israelul încheie armistițiu cu Egiptul, Libanul, Iordania și Siria cu care s-a aflat în război

1950 - Parlamentul iordanian decide unirea Cisiordaniei cu regatul hașemit al Iordaniei

1956 - Al doilea război israeliano-arab în zona Suez, cu participarea Franței și Marii Britanii

1964 - Primul Consiliu Palestinian, întrunit la Ierusalim, hotărăște crearea Organizației pentru Eliberarea Palestinei (OEP)

1967 - Al treilea război israeliano-arab. Armata israeliană ocupă peninsula Sinai, Cisiordania și Gaza, Înălțimile Golan

1969 - La sesiunea de la Cairo a Consiliului Național Palestinian, Yasser Arafat, liderul organizației Fatah, este ales președinte al Comitetului Executiv al OEP

1973 - Al patrulea război arabo-israelian

1979 - Semnarea la Washington a tratatului de pace israeliano-egiptean

1982 - Invazia israeliană în Liban. Ocuparea Beirutului

1986 - Declanșarea "Intifadei" în Cisiordania și Gaza

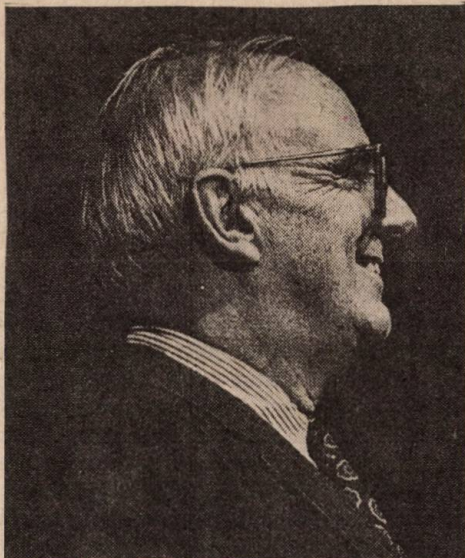
1988 - Consiliul Național Palestinian, întrunit la Alger, proclama Palestina, stat independent

1991 - Începerea negocierilor de pace arabo-israeliene desfășurate în 11 runde, majoritatea lor la Washington

1993 - Negocieri secrete între Israel și OEP în Norvegia, încheiate prin scrisorile de recunoaștere reciprocă semnate săptămână trecută la Tunis și Ierusalim

Noua doctrină militară a SUA

Planul ASPIN

ducție după 1994. În domeniul apărării, față de rachetele balistice se va da atenție armelor capabile să răspundă rachetelor cu rază scurtă de acțiune, cum ar fi cele Scud ale Irakului. Se pare că opinia exprimată de Aspin, în primăvara aceasta, că "Războiul stelelor s-a sfârșit", a determinat renunțarea la planul Bush de apărare împotriva rachetelor cu rază lungă de acțiune și a dus la economisirea sumei de 21 miliarde dolari. Cum atât Les Aspin, cât și Bill Clinton doresc o forță militară mai flexibilă și mai adaptabilă, s-a dat un rol mai mare marinei, care va dispune de o rețea de portavioane și un număr de unități mai mari, pentru ca forțele expediționare să poată patrula în mod regulat toate "zonele fierbinți" de pe glob. Astfel, numărul membrilor marinei va fi redus cel mai puțin, ajungând de la 180 000 la 174 000, cifră superioară celei de 150 000, propusă în fostul plan Bush. Ca par-

"Aproape toată viața mea de adult, am fost îngrijorat de al II-lea război mondial, cu un imperiu sovietic având tentacule care ajungeau în toată lumea" - a declarat generalul Colin Powell, președintele Comitetului mixt al șefilor de State Majore reunite ale forțelor armate americane, la prezentarea de către secretarul apărării, Les Aspin, a planului de apărare a Statelor Unite ale Americii. Documentul, aprobat de președintele Bill Clinton, pe 30 august, este rodul mai multor luni de elaborare de către experți ai Pentagonului. Potrivit lui Les Aspin, noul plan defensiv prevede reduceri în domeniul militar, eşalonate pe cinci ani, în vederea realizării "unei forțe mobile, de înaltă tehnologie". Secretarul apărării a avertizat că ar putea fi necesare noi închideri de baze militare. Cu toate că a fost prezentat ca fiind "mai mic și mai ieftin", planul prevede "menținerea prezenței forțelor SUA pe întregul glob". După cinci luni de analizare a tuturor aspectelor structurii militare, programelor de înarmare și ale politicii defensive, într-un efort de "revizuire de sus până jos", noul plan răspunde celor patru mari amenințări la adresa securității SUA, după colapsul Uniunii Sovietice. Potrivit lui Aspin, cele patru amenințări sunt: răspândirea armelor nucleare, amenințări la nivel regional - cum ar fi politicile adoptate de Irak sau Iran, eșecul reformei democratice în fosta Uniune Sovietică și declinul economic al Statelor Unite. Nu a fost neglijată nici lupta împotriva terorismului. Cum

"istoria și evenimentele recente ne-au adus <noi demoni>, ca președintele irakian Saddam Hussein și generalul rebel somalez Mohamed Farrah Aidid", strategia revizuită va da posibilitatea Statelor Unite de a lupta pe două fronturi simultan. Acum, în perioada de după războiul rece, când nu mai există amenințarea unei superputeri sovietice, a crescut pericolul conflictelor regionale, iar noul plan Aspin subliniază tocmai necesitatea unui răspuns adecvat.

Documentul, care urmează a fi aprobat de Congres, prevede următoarele schimbări: reducerea numărului diviziilor armatei de uscat de la 14 la 10, până în 1999, iar al diviziilor Gărzii Naționale de la 8 la 5 (fiecare divizie are între 12 000 și 14 000 de oameni); reducerea numărului de portavioane ale marinei de la 13 la 12, unul având rol de rezervă, pentru antrenarea piloților și rămânând pe Coasta de Est; construirea celui de-al treilea submarin nuclear Seawolf; submarinele pentru rachete balistice vor ajunge la 18, de la 22, iar din cele 81 submarine de atac vor rămâne 45-55; forțele aeriene vor fi reduse de la 28 grupuri/aripe de aviație la 20 (o aripă are 48-72 avioane), iar bombardierele B1 și B2 vor fi transformate pentru bombe nenucleare, forțele aeriene deținând un total de 184 bombardiere în 1999; se va renunța la programele de construire a bombardierului AFX cu rază medie și a aparatului de luptă "Multi Role"; avioanele F16 Falcon vor ieși din pro-

te a noii strategii, Administrația și-a reafirmat angajamentul de a menține un efectiv de 100 000 de militari în Europa și aproximativ același număr în nord-estul Asiei (mai ales în Peninsula Coreeană și Japonia). De altfel, Asia are două zone nevralgice, sud-vest (Golful Persic) și nord-est.

Deși, în era nouă, atenția strategilor de la Pentagon este mai puțin "eurocentrică" și mai mult de natură globală, Aspin a declarat că, în ciuda slăbirii amenințării nucleare în urma destrămării Uniunii Sovietice, existența rachetelor în noile republici din această zonă constituie, în continuare, un posibil pericol. Există, de asemenea, amenințări și din partea altor state care fac eforturi pentru a obține arme de distrugere în masă. De aceea, Statele Unite vor cheltui 18 miliarde dolari, în anii următori, pentru a putea contracara amenințările cu rachete balistice, dar și pentru cercetare în domeniul apărării naționale anti-rachetă.

Optimismului bine temperat al planului Aspin i se opune realismul istoric al fostului director al Agenției Centrale de Investigatii, Robert Gates, care avertizează Administrația Clinton că este prematur să treacă la dezarmare. "De patru ori în acest secol - în 1918, 1945, 1953 și 1975 - am procedat în mod pripit la dezarmare și ne-am închis în noi înșine", scria Gates în "Wall Street Journal". Dar, de fiecare dată, speranțele noastre s-au făcut țandări, lovindu-se de realitate".

Ioana DUMITRIU

Planeta Pisicisnoir

Recenta tentativă de asasinat împotriva militantului negru Rodney King, comisă de o grupare albă de tip "skinhead", a atras atenția comentatorilor asupra intensificării acțiunilor violente de tip racist. În cursul anchetei privind atentatul, autoritățile federale au arestat opt sus-

pecți, descoperind totodată că aceștia erau coordonați ai mai multor acțiuni violente ce aveau ca obiectiv declanșarea unui nou val de rasism pe tot cuprinsul Statelor Unite. Ideea de bază a atacatorilor era lansarea unui război "sfânt" contra tuturor grupurilor etnice și religioase practicate pe teritoriul american.

În locuințele celor arestați (dintre care doi sunt minori) au fost găsite arme și materiale de propagandă nazistă (portrete ale lui Hitler, steaguri cu zvastică). Aceștia aparțin unor grupări ce susțin supremăția rasei albe, printre care: "Biserica creatorului" (Florida), "Rezistența ariană" (California meridională) și "Capetele rase ale celui de al IV-lea Reich", fanatici de

dreapta care se întrunesc pe o plajă în apropiere de Los Angeles.

Potrivit planului, lăvitura principală urma să aibă ca obiectiv centrul religios denumit "Prima Biserică Episcopală Metodistă Africană", din zona centrală a orașului Los Angeles, locul de întâlnire a 8500 credincioși. Biserica este condusă de reverendul Cecil Murray, promotor al înțelegerii între rase. Unul dintre "skinheads" urma să intre în biserică în timpul unei slujbe și să deschidă foc asupra participanților, în marea lor majoritate negri.

C.D.

Canalul Corint un secol de navigație modernă

Correspondență din Atena,
de la Athanassios GEORGIU

Călătorul care va dori să ajungă în Peloponez ca să vadă Epidaur, Micena, Olimpia sau Sparta, va trebui să treacă peste canalul Corint. De pe oricare din podurile rutiere se pot admira panoramic, de la o înălțime amețitoare, cele două capete ale canalului.

Și atunci, călătorul se va întreba: când, cum și de ce a fost construită această cale maritimă ce leagă două mări, Jonică de Egee?

Aprilie 1882. "Cu grandoare și cu fastuoasă organizare, în fața unei mulțimi impresionante, a unui regiment de gardă, a reginei Olga, se inaugurează lucrările de secționare a istmului Corint. Și începutul este dat de teribila explozie provocată de dinamita instalată în cele patru puturi săpate în stâncă strămtorii". Așa descria revista vremii "Estia", în numărul său din 25 aprilie 1882, inaugurarea construcției.

Lucrările au continuat într-un ritm rapid, dar inaugurarea s-a făcut la 25 iulie 1893, în prezența regelui George I și a reginei Olga. Evenimentul a fost salutat de nenumărate salve de tun trase de pe vasele de război grecești și străine prezente la sărbătorirea evenimentului.

De atunci au trecut peste 100 de ani. Dar ceea ce la 1893 constituia o îndrăzneală economică și tehnică, azi, cel puțin sub aspect tehnologic, nu ni se mai pare impresionant.

Anul acesta, la împlinirea unui veac de la terminarea lucrărilor, Societatea Canalului Corint organizează o serie de manifestări cu scopul de a cunoaște trecutul istoric, dar și viitorul canalului - pentru că această lucrare centenară în mod sigur va avea și viitor, deoarece necesitatea existenței și regimul de exploatare sunt dictate de continua dezvoltare a navigației.

Are trecut și viitor pentru că este un nod maritim internațional de care se servesc peste 50 de națiuni. Numai în 1992 au traversat istmul 11 500 de vase ce proveneau din porturile mărilor Adriatice și Ionice și din sudul Italiei, cu direcția Mediterana de răsărit și Marea Neagră.

În decursul celor o sută de ani de existență a sa, canalul a rămas închis între 1944-1949. Aceasta s-a datorat alunecărilor în unele porțiuni dar, mai ales faptului că, la retragerea lor, trupele germane de ocupație au aruncat în canal podurile și un mare număr de vagoane de cale ferată. În prezent se impune efectuarea unor lucrări de consolidare, datorită marilor uzuri suferite de-a lungul existenței sale centenare.

Dacă ne întoarcem în istorie, vom aminti că ideea canalului este foarte veche. Anticii, neavând mijloace tehnice, au folosit un drum special, pietruit, numit Diolkos, peste care se făcea transbordarea vaselor din golful Corint spre golful Sarovic și invers. Aceasta ca să evite înconjurul plin de dificultăți al Peloponezului și periculosul punct Kavo Malia.

Primul care a întocmit un plan de secționare a istmului a fost filosoful Periandru. Acesta nu a fost îndeplinit datorită urgiei zeilor, prevăzute de oracolul din

Canalul poate fi traversat de vase care au lățimea până la 22,60 m și cu o parte scufundată până la 7,50m.

De obicei, traversarea se face în două ore, dar în cazul când curenții sunt potrivnici și mai există vase în așteptare, atunci traversarea poate întârzia și șase ore.

Prețul, care variază în funcție de gabarit și tonaj, oscilează între 14000 și 250000 drahme. Lungimea canalului este de 6 343 m, iar înălțimea malului la punctul maxim este de 79m de la nivelul mării. Lățimea la suprafața apei este de 24,60m, iar la fundul canalului este de 21,30m. Adâncimea apei în canal este de 7,50 - 8m.

Delfi. Aceeași idee a avut-o și Demetrios Asediatorul, care a chemat tehnicienii din Egipt. Dar aceștia din urmă au tras concluzia că Marea Ionică va îneca insula Egina și malurile învecinate.

Iuliu Cezar și, mai târziu, Callipur au avut același "vis" al canalului. Însă cel care a început lucrări de săpare a fost Neron în 66 e.n., dar și această încercare a eșuat, din cauza unor răscoale.

Ideea nu a fost părăsită nici în timpul Evului Mediu. Un proiect de canal maritim au avut și venețienii, dar fără rezultat. A trebuit să vină sfârșitul secolului trecut ca această idee să fie îndeplinită. De atunci, cum am mai spus, s-au împlinit 100 de ani, timp în care canalul Corint a devenit și un itinerariu de navigație cunoscut, dar și un simbol al dorinței umane de a-și atinge țelurile, oricât ar fi ele de dificile.

VOR PUTEA CÂNTA EUROPENII PE O SINGURĂ VOCE?

O schimbare istorică este pe cale să se producă: crearea unei uniuni a tuturor țărilor europene ce va limita rolurile Statelor Unite și Rusiei pe continent. Evenimentele petrecute după 1989 între Atlantic și Urali (retragerea fostelor trupe sovietice din Ungaria, Cehoslovacia, Polonia și Lituania, abandonarea de către Suedia a tradiționalei sale politici de neutralitate și înaintarea cererii de aderare la Comunitatea Europeană, semnarea unui pact de cooperare între Polonia și Germania, după ce Varșovia respinsese inițial propunerile Moscovei de a semna un nou tratat bilateral de securitate) ajută mult la explicarea profunde modificări în starea de spirit din Europa.

Comunitatea Europeană (CE) a devenit magnetul în jurul căruia se organizează întregul continent. În decembrie 1991, "cei 12" din CE s-au reunit la Maastricht (Olanda), unde au pus bazele viitoarei lor uniuni economice și monetare. Sarcină deloc ușoară, dar ei nu se mai tem să declare cu voce tare ceea ce până mai ieri spuneau doar în șoaptă: "nu putem atinge în același timp, linia de sosire". Cu alte cuvinte, "cei 12" au acceptat ideea, destul de controversată până acum a unei "Europe cu două viteze". De ce nu se poate merge în același pas?

Membrii Comunității Europene și-au propus să se doteze, până la sfârșitul deceniului, cu o bancă centrală unică și o monedă comună. Pentru a realiza însă un asemenea obiectiv, țările respective trebuie să ajungă mai întâi la o anumită convergență economică. Deoarece, introducerea unei monede comune în condițiile

menținerii actualelor disparități dintre "cei 12", îndeosebi pe plan financiar-monetar, ar produce serioase convulsii economice și sociale. S-ar repeta de altfel, la o scară mult mai largă, ceea ce s-a întâmplat în cazul uniunii monetare germane.

Dar, ceea ce își permit între ei, din rațiuni politice, germanii nu doresc să se întâmple și în relațiile cu partenerii lor comunitari. Bonn-ul a cerut membrilor mai slabi din CE să-și reducă ratele inflației și deficitele bugetare, înainte de a se alătura unei uniuni cu monede puternice, cum este marca germană sau florinul olandez. După unificare, Germania a devenit un adevărat pivot european. Există, după unii observatori, un detaliu foarte semnificativ în acest sens: în fotografiile oficiale ale întâlnirilor la vârf ale "celor 12", cancelarul Kohl, care până nu de mult era plasat la margine și se uita distrat în jur, ca și cum se afla acolo din întâmplare, acum se uită drept în obiectiv și tronează plin de satisfacție în centrul fotografiilor.

Dovada cea mai bună că Germania vorbește acum la persoana întâi este însă sprijinul larg pe care l-a primit, în cele din urmă, ideea sa de a se înainta în doi timpi spre uniunea economică și monetară. Statele avansate (Germania, Franța, Olanda) vor merge deci înainte, fără a aștepta pe cei rămași în urmă (Grecia, Spania, Portugalia) care, în primele două etape ale uniunii, ce se vor întinde până în 1997, își vor îngriji sănătatea economică. Cum se va proceda însă în cazul țărilor care acum stau la coadă pentru a obține calitatea de membru cu drepturi depline al CE? Unele dintre ele, în special cele est-europene, sunt mai puțin dezvoltate chiar decât "lanternele roșii" din CE. Pentru ele, un înalt demnitar al Comunității Europene a propus un fel de meniu "à la carte", ce le-ar permite, într-o primă etapă, să obțină statutul de membru numai pentru anumite zone ale politicii comune. Membrii CE nu s-au pronunțat încă asupra unor astfel de formule, deși, între timp, unele state est-europene, între care și România, au încheiat acorduri de asociere la CE. Părerile "celor 12", ca și ale altor state europene, sunt deocamdată împărțite. De aceea, se ridică adesea întrebarea: "vor putea să cânte europenii pe o singură voce?". Un răspuns la această întrebare l-ar putea da reuniunea extraordinară la nivel înalt a CE, convocată pentru sfârșitul lunii octombrie, la Bruxelles, pentru a discuta tocmai viitorul Uniunii Europene.

Gh.CERCELESCU

astăzi am întors o nouă pagină în dezvoltarea noastră comună", a declarat premierul rus Viktor Cernomîrdin la sfârșitul reuniunii în care șefii de guvern și președinții băncilor centrale din șase foste republicii sovietice au făcut un prim pas pe calea constituirii unei uniuni economice și monetare.

Deocamdată, la Moscova, reprezentanții Rusiei, Armeniei, Kazahstanului, Belarusului, Tadjikistanului și Uzbekistanului au creat un "nou tip de zonă a rublei", "temelia" viitoarei uniuni economice, al cărei proiect urmează a fi discutat la

întâlnirea din 24 septembrie. Potrivit înțelegerii, utilizarea rublei de către partenerii Rusiei este condiționată de unificarea bugetelor și politicilor bancare, fiscale și vamale, acțiuni preconizate a fi rezolvate în câteva luni.

După dezmembrarea

le viabile au devenit cele mai puternice argumente pentru revenirea republicilor refractare la vechea matcă.

După declarațiile de independență, fostele componente ale imperiului comunist au continuat să folosească rubla, dar, în

de cupoane. În iulie, Banca Centrală a Rusiei a retras din circulație rublele emise înainte de 1992, într-o încercare de a stopa folosirea monedei ruse pe teritoriul fostelor colege de Uniune. Situația creată a accentuat criza din aceste țări, determinată de falimentul economiei centralizate și de deteriorarea legăturilor din timpul erei sovietice.

Limanul întrevăzut a fost revenirea la o formă de uniune economică, care oferă avantajul folosirii unei monede mai stabile și lărgeste accesul la imensa piață rusească; o uniune care poate fi prima etapă în refacerea imperiului.

Înapoi la sânul "maicii ruble"

Uniunii Sovietice, ideea uniunii economice a fost vehiculată de Moscova în repetate rânduri, dar încercările de refacere a unității au fost tot atâtea insuccese. Acum însă, prăbușirea economiilor naționale și eșecul impunerii unei monede naționa-

același timp, și-au înființat propriile bănci centrale. La sfârșitul anului 1992, Moscova a încercat să îndepărteze republicile disidente, revendicând controlul asupra masei monetare proprii. Câteva republici și-au creat monede naționale sau sisteme

M.D.

România poate să participe la reconstrucția Libanului

**OMAR
MESKAOUI**
ministrul
transporturilor
și deputat
de Tripoli
în parlamentul libanez

In exclusivitate

— Vă rugăm să ne sintetizați, pentru cititorii revistei "Lumea", principalele repere ale vizitei dumneavoastră oficiale în România.

— Vizita pe care am întreprins-o, la invitația ministrului român al transporturilor și în urma consultărilor cu Ambasada României din Liban, a avut, ca obiectiv central, cunoșterea posibilităților României de a participa, ca și alte țări industrializate, la activități vizând reconstrucția economică a Libanului, cu accent, bineînțeles, pe domeniul transporturilor. Avem în acest cadru, o serie de proiecte guvernamentale, între care extinderea și modernizarea portului Tripoli din nordul Libanului, refacerea și dezvoltarea rețelei rutiere din aceeași regiune, construcția unui aeroport, dotarea cu mijloace de transport mărfuri și călători etc. Plecăm cu concluzia că, în condiții de calitate și competitivitate, este posibilă orice cooperare tehnică și comercială cu partenerii noștri români.

Am văzut la fața locului numeroase unități industriale care pot participa la asemenea activități. Cred că este esențial faptul că am constatat, la oficialitățile române și la unitățile menționate, o reală voință de a participa la realizarea de proiecte din planul de reconstrucție a Libanului. Bineînțeles, aceasta va avea loc în cadrul unei puternice concurențe dar, credem că participarea României - care se află printre țările preferate de noi - va fi reciproc avantajoasă.

— Excelență, acordați un interes particular pentru orașul Tripoli, pe care îl reprezentați în parlamentul libanez. Ce semnifică Tripoli pentru Liban?

— Tripoli are toate calitățile unui mare centru urban, care poate aduce o contribuție foarte însemnată la dezvoltarea de ansamblu a țării și, totodată, oferă propriile capacități pentru cooperare internațională. Este bine să nu se uite că Tripoli a fost un exemplu de unitate națională libaneză, așa putea spune că este chiar capitala acestei unități multiconfesionale, mai ales prin mesajul de civilizație pe care îl emite perpetuu.

— Guvernul libanez participă, alături de guvernele celorlalte state arabe direct implicate în conflictul cu Israelul, la intense negocieri menite să pună capăt acestui conflict. Se poate estima că pacea, atât de dorită de toată lumea, este aproape?

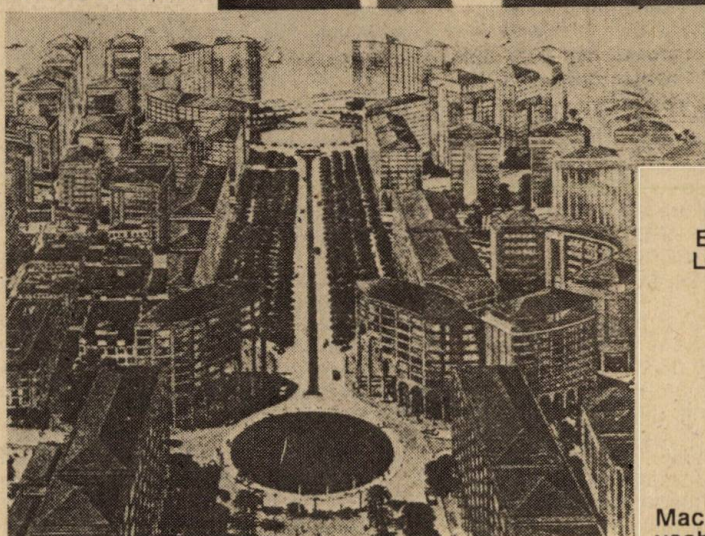
— Instaurarea păcii este inevitabilă. Este însă necesar ca această pace să fie rezistentă, soliditatea ei depinzând, în mare măsură, de gradul de înțelegere pe care țările occidentale vor trebui să-l manifeste, de o manieră mult mai profundă, față de ralitățile regiunii noastre.

Libanul, bogat prin cultura sa și prin străvechiul mesaj de civilizație ce îi este propriu, poate avea un aport substanțial la cucerirea păcii în Orientul Mijlociu.

A. Marin

Omar Meskaoui
împreună cu Emile
Bedran, ambasadorul
Libanului la București

Macheta reconstrucției
vechiului centru
comercial
al Beirutului

la YALTA concesii- la KIEV dezmințiri

Desfășurată la Yalta, în palatul țarilor, întâlnirea dintre președinții Rusiei, Boris Elțin, și Ucrainei, Leonid Kravciuk, s-a încheiat cu o serie de acorduri surprinzătoare, marcând o capitulare totală a Ucrainei în câteva din problemele - cheie generate de destrămarea Uniunii Sovietice: armamentul nuclear, flota Mării Negre și statutul porturilor din Crimeea.

"Nu putem accepta ca Ucraina să fie o putere nucleară", declarase președintele rus la plecarea spre țărmul disputatei peninsule, dăruită Ucrainei în 1954 de Hrușciiov, într-un gest simbolic. Și, la Yalta, Elțin a obținut acordul lui Kravciuk ca Ucraina să cedeze Rusiei focoarele nucleare aflate pe teritoriul ei, în schimbul furnizării combustibilului nuclear necesar funcționării centralelor nucleare. Posezoare a 176 de rachete intercontinentale cu focoare multiple, Ucraina a tergiversat până acum ratificarea Tratatului START 1 - stipulând reducerea arsenalului nuclear la o treime - precum și a Tratatului de neproliferare a armelor nucleare. În ciuda protocolului de la Lisabona, din mai 1992, prin care Rusia a fost desemnată drept unica depozitară a puterii nucleare a URSS, ca și a angajamentului formulat în declarația de independență, de a deveni stat nenuclear, la începutul lunii iulie Ucraina și-a proclamat proprietatea asupra armamentului nuclear aflat pe teritoriul ei.

Cel mai neașteptat anunț făcut ziariștilor de cei doi președinți, după cele trei ore de convorbiri, a fost însă cel referitor la vânzarea către Moscova a părții ucrainene din flota Mării Negre. "Am convenit ca Rusia să cumpere jumătate de flotă ce revine Ucrainei", a declarat președintele rus la încheierea convorbirilor, precizând că "sume pe care trebuie să le plătească Moscova vor fi vărsate în contul datoriei ucrainene; dacă bilanțul va fi în favoarea Ucrainei, atunci Rusia va achita diferența". Creată de Ecaterina cea Mare la începutul secolului XVIII, flota Mării Negre are în componență circa 350 de nave și aviația aerofantă, fiind deservită de aproape 70000 de marinari. În anii războiului rece, ea a constituit o contrapondere pentru flota a 6-a americană din Mediterana, dar în situația creată după 1989 și-a pierdut importanța strategică.

În sfârșit, la conferința de presă comună, președintele Kravciuk a anunțat că Rusia va putea închiria infrastructura Sevastopolului, cel mai mare port al Crimeei, unde se află acum majoritatea navelor. În această vară, naționaliștii din Parlamentul de la Moscova votaseră o rezoluție ce declara Sevastopolul teritoriu rus.

Fără îndoială că gestul disperat al președintelui Kravciuk își află cauza în acută criză economică traversată de Ucraina în acest moment; cu două zile înaintea întâlnirii, Kravciuk afirmase că, fără un acord cu Rusia, Ucraina va fi distrusă. "Vânzarea flotei nu a fost o concesie ci o abordare realistă", a declarat liderul ucrainean, imediat după întoarcerea la Kiev, adăugând cu amărăciune că, "dacă am fi avut un miliard de dolari, am fi fost mai puternici la Yalta". Dacă președintele rus s-a întors la Moscova victorios, acordurile încheiate constituind un argument puternic în lupta cu naționaliștii și conservatorii din legislativ, pentru președintele ucrainean momentul Yalta echivalează - în conjunctura generată de conflictul dintre executiv și legislativ, de nemulțumirile sociale și de preconizatul referendum privind încrederea în președinte și Parlament - cu o sinucidere politică. În capitala ucraineană, criticile la adresa lui Kravciuk au explodat cu furie. Naționaliștii l-au acuzat că, renunțând la două din cele mai prețioase simboluri ale independenței, a trădat intere-

sele naționale ale țării. După ce "a jefuit" țara - a afirmat cu vehemență liderul mișcării RUH - "puterea comunistă a început să vândă patrimoniul național ca să cumpere petrol". La rândul său, vicepreședintele comitetului parlamentar al apărării și securității a declarat agenției INTERFAX că deputații naționaliști vor cere demisia lui Kravciuk; angajamentul privind vânzarea flotei ucrainene violează Constituția țării și încalcă jurământul depus de președinte, a subliniat el. În fața acestei dezlanțuiri de critici și acuzații, Kravciuk a început să bată în retragere. Declarațiile lui au evoluat de la justificarea că "tot va trebui vândută o parte a flotei de care nu avem nevoie", până la negarea că la Yalta s-ar fi încheiat vreun document, fiind vorba numai de o serie de propuneri formulate de delegația rusă și înaintate unei comisii de experți ucraineni pentru a fi evaluate. Iar ca argument suprem, că în stațiunea din Crimeea nu s-a întâmplat nimic ireparabil, președintele ucrainean a subliniat că, în fond, pentru a intra în vigoare, înțelegerile trebuie ratificate de Parlamentele celor două țări.

Așteptată cu nedisimulată nerăbdare, întâlnirea de la Yalta dintre președinții Rusiei și Ucrainei s-a dovedit a fi doar un foc de paie, nereușind să pună punct spinoaselor diferende dintre fostele tovarășe de Uniune. Cu alte cuvinte, mult zgomot pentru nimic!

Mihai DINESCU

LUMEA

LIBIA

NELINIȘTE și SĂRBĂTOARE

La începutul acestei luni, Tripoli s-a îmbrăcat în haine de sărbătoare: milioane de becuri, drapele fluturând deasupra străzilor serpuitoare, pancarde slăvind revoluția și tablouri ale "învățătorului, marelui gânditor și conducător". Libia și-a sărbătorit cea de-a 24-a aniversare a revoluției din septembrie 1969, care l-a adus la putere pe Moammar Gadhafi. Dar toate culorile și luminile aniversării nu au putut alunga neliniștea generată de apropierea unei alte zile, aceea de 1 octombrie, termenul limită impus Libiei de Națiunile Unite pentru a-i extrăda pe cei doi suspecți implicați într-un act de terorism aerian, în care și-au pierdut viața 270 de persoane. La această dată, Consiliul de Securitate al ONU va decide asupra ridicării, menținerii sau înăsprii sancțiunilor stabilite la 15 aprilie 1992.

S-ar părea că actualul embargou, vizând traficul aerian și comerțul cu armament, nu a adus prea mari prejudicii țării nord-africane. Marile magazine de la periferiile capitalei libiene sau prăvăliile din centru își continuă existența la fel ca acum un an și jumătate. Este adevărat că avioanele nu mai sosesec la Tripoli, dar locul lor a fost luat de camioanele și autobuzele prevăzute cu aer condiționat, aglomerând șoselele ce traversează deșertul african.

Și totuși, sancțiunile i-au afectat pe libieni. Pentru cei săraci, majoritatea bunurilor sunt inaccesibile. Pentru cei bogați, embargoul aerian înseamnă imposibilitatea de a evada câteva zile în Malta, pentru a se sustrage interdicției de a bea alcool. Într-o declarație făcută ziariștilor prezenți la aniversarea zilei naționale, un funcționar superior din Comitetul Popular pentru Turism și Tineret releva că aproximativ 340 de persoane, incluzând 150 de copii, au murit din cauza embargoului aerian, care a împiedicat aprovizionarea cu medicamente sau deplasarea bolnavilor în străinătate pentru tratament. Potrivit aceleiași oficialități, un bilanț al pierderilor suferite de Libia, din aprilie 1992 și până acum, se ridică la circa 22 miliarde de dolari.

Asupra Libiei, care până acum a refuzat cu obstinație predarea celor doi teroriști, plutește însă o primejdie mult mai gravă: un embargou asupra produselor petroliere și înghețarea conturilor libiene din băncile străine. Amenințarea a apărut după reuniunea Consiliului de Securitate din 13 august. Dacă impactul sancțiunilor privind producția de petrol nu ar fi resimțit de Libia decât cel mai devreme peste un an și jumătate, înghețarea bunurilor libiene din străinătate ar paraliza în scurt timp comerțul extern al țării.

AZERBAIDJAN

MIZA UNUI JOC ÎN TREI

După ce, în vara acestui an, armenii au reușit să elibereze întregul Karabah de Munte, ei și-au continuat ofensiva în afara enclavei, justificându-și acțiunile militare prin necesitatea de a-i împiedica pe azeri să le bombardeze localitățile. Acum, armenii controlează toate pozițiile-cheie din jurul Karabahului: Agdam, Fizului, Djebail, Kubatli, Lacin și Kelbadjar, ultimele două fiind și capetele unor coridoare de legătură cu Armenia. Potrivit unor estimări făcute la Baku, forțele armenie au cucerit aproape 20 la sută din teritoriul Azerbaidjanului. Atacurile lor se apropie tot mai mult de granița azero-iraniană, determinând exodul a mii de etnici azeri.

Succesele armenilor din Karabahul de Munte au generat reacții dure din partea Turciei și Iranului, cele două mari puteri regionale legate de Azerbaidjan prin caracteristici etnice și religioase. Iranienii și-au întărit trupele de la graniță, într-o aparentă tendință de a stăvili valul de refugiați, potrivit Institutului Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite, aproape 400 000 de etnici azeri au aglomerat zona de-a lungul râului Arax. Agenții de presă turce au relatat chiar despre incursiuni peste graniță ale unor formațiuni iraniene, afirmații respinse însă de ambasada Teheranului la Baku. Neliniști au apărut și la Ankara. Acuzând acțiuni ale trupelor armenie în apropierea Nahicevanului, regiune aparținând azerilor, dar situată în Armenia, la granița cu Turcia, premierul turc, Tansu Ciller, a avertizat că, dacă Armenia violează integritatea teritorială a Azerbaidjanului, va cere Parlamentului de la Ankara să declare război Erevanului. La o reuniune a executivului și liderilor armatei, prezidată de președintele Suleyman Demirel și consacrată stabilirii măsurilor pentru asigurarea "unității teritoriale a Azerbaidjanului frate și prieten", s-a cerut retragerea "imediată și necondiționată" a armenilor din Karabah în limitele enclavei, și s-a decis suplimentarea trupelor de la granița cu Armenia și punerea lor în stare de alertă. Intre Erevan, Ankara și Teheran au sunat telefoanele, liderii adresându-și acuzații și avertismente.

Problema Karabahului de Munte, aparent ireconciliabilă - argumentului integrității teritoriale a țării, susținut de azeri, armenii opunându-i principiul autodeterminării pentru populația majoritară a regiunii - depășește frontierele Azerbaidjanului. Căci republica face parte

dintr-o zonă în care se întâlnesc interesele Turciei, Iranului și Rusiei. Pentru Iran, Azerbaidjanul reprezintă o potențială zonă de expansiune a islamismului, în viața fundamentalistă a teocrației de la Teheran. Capul de pod îl constituie cele 15 milioane de azeri iranieni. În același timp, Teheranul este îngrijorat că aflulul de refugiați ar putea inflama pasiunile naționaliste ale acestei minorități. Turcia încearcă, la rândul ei, să-și extindă influența în zonă, visând la un nou monolit geopolitic, unit prin etnicitate și religie; argumentele ei - prosperitatea economică și modelul unui stat islamic secular. Rusia, care se întinde până pe versanții nordici ai Munților Caucaz, este legată de Azerbaidjan prin păienjenii relațiilor economice, moștenite din epoca sovietică. Există apoi interesul pentru poziția strategică a Azerbaidjanului și aspirația refacerii fostei Uniuni sub auspicii noi. Iar un Azerbaidjan aliat Kremlinului ar reduce pericolul diseminării fundamentalismului

islamic în republicile musulmane din sudul federației.

Producția de petrol, comparabilă cu cea a Emiratelor Arabe Unite, cea de cavaliar, care situează țara pe locul trei în lume, exporturile masive de produse agricole și, nu în ultimul rând, poziția strategică la Marea Caspică fac din Azerbaidjan o miză importantă pentru cele trei mari puteri ale regiunii, iar Gaidar Aliiev, președintele Parlamentului de la Baku, știe prea bine acest lucru. Sosit la Moscova, unde a avut convorbiri atât cu președintele Boris Elțin, cât și cu premierul turc, Tansu Ciller, el a cerut Rusiei să joace un rol esențial în stoparea conflictului și recăștigarea teritoriului ocupat de armeni. Republica ar putea ieși din "autoizolarea" de până acum, alăturându-se Comunității Statelor Independente, a înșinat el, avertizând însă că, dacă nici Rusia, nici CSI nu contribuie la oprirea ofensivei armenilor, Azerbaidjanul s-ar putea întoarce către aliații lui tradiționali, Turcia și Iranul.

Mihai DINESCU

SINGAPORE

LA

1 septembrie, noul președinte al Singaporei a depus jurământul. Ong Teng Cheong este primul șef al statului singaporez a cărei funcție nu va mai fi pur reprezentativă. În istoria acestei insule din sud-estul Asiei, e un veritabil moment de cotitură.

Alături de Coreea de Sud, Taiwan și Hong Kong, Singapore face parte din grupul celor patru țări asiatice cu o rapidă dezvoltare economică, așa-numiții "mici dragoni". Este cel mai mic, dar, în multe privințe, cu cele mai multe succese. Deși această fostă colonie britanică și-a câștigat independența deplină abia în 1965, în prezent, ea are unul dintre cele mai ridicate niveluri de dezvoltare din Asia, fiind, practic, întrecută doar de Japonia. Venitul său pe cap de locuitor este de 15 000 de dolari, adică aproape cât în Statele Unite, și în plus, se numără printre țările cu cele mai importante rezerve străine de capital.

Succesul Singaporei este cu atât mai remarcabil cu cât este vorba de o țară foarte mică și cu puține resurse. Orașul Singapore acoperă aproape întreaga insulă cu același nume și, împreună cu alte câteva insule, formează țara. Populația abia depășește trei milioane de locuitori, în majoritate chinezi (78 la sută), dar și malayezi (14 la sută) și indieni (7 la sută), limba vorbită fiind engleza.

VISUL ORICĂRUI ASIATIC

Pentru oricare asiatic, Singapore constituie un adevărat vis de fericire: în contrast cu restul continentului și al lumii, el este o oază de stabilitate și prosperitate, fără crime, pornografie, droguri, cu reguli

un model al viitorului

și legi precise, care pedepsesc drastic orice abatere. Spre deosebire de alte mari orașe asiatice, Singapore este curat, bine administrat și, cu vegetația sa luxuriantă, cu impunătorii lui zgârie-nori, alături de locuințele în stil colonial, cu șoselele suspendate și traficul fluent, chiar la orele de vârf, pare aproape ireal în lumea de azi, zgomotoasă, aglomerată și poluată. Un indian abia sosit în Singapore spunea, dând glas sentimentului împărtășit de mulți dintre locuitorii insulei: "Ce pot să spun? Aici e paradisul!"

Un paradis care nu s-a clădit, însă, peste noapte, ci cu foarte multă muncă, investiție de inteligență, cu disciplină și sacrificii. Un paradis care are și limitele sale.

ȘI SOARELE ARE PETE

Pentru sociologi, economiști, politicieni, Singapore-cu economia sa deschisă și în rapidă dezvoltare, cu stilul autoritar de administrare a treburilor țării și ingenioasa politică socială-furnizează un interesant subiect de dezbatere. Politologul și sociologul Francis Fukuyama, autorul faimoasei cărți "Sfârșitul istoriei?", susține că "blândul autoritarism" al unor state ca Singapore "este o potențială alternativă la democrația liberală occidentală și influența, legitimitatea sa cresc zi de zi". Nu întâmplător, minusculul stat-insulă, cu cei 3,1 milioane locuitori ai săi, exercită o veritabilă fascinație asupra uriașei Chine (peste un miliard de suflete), ale cărei oficialități studiază modelul singaporez pentru a afla cele mai nimerite modalități de renunțare la centralizarea economică marxistă, păstrându-se, însă, controlul politic strict.

Ceea ce deosebește Singapore de orice stat occidental prosper e, în primul rând, rigurozitatea rânduielilor sale. Există o sumedenie de pedepse severe pentru delictul ce, în alte țări, sunt considerate "simple slăbiciuni umane" și chiar nu sunt luate în seamă, iar, în altele, pedepsirea lor e privită ca o atingere a drepturilor și libertăților individului. Rezultatele obținute în Singapore dovedesc însă contrariul - că drepturile colectivității sunt mai presus și, în final, le condiționează pe cele individuale. De pildă, pentru murdărirea locurilor publice, în insulă, se aplică o amendă de 625 dolari, pentru netrasul apei la WC-ul public-94 de dolari, pentru consum de alimente în metrou-312 dolari. De anul trecut, a fost interzisă vânzarea gumei de mestecat și 514 persoane au fost amendate pentru "fumat ilegal în locurile publice". O reclamă oficială elogiază și îndeamnă, totodată, pe Bărbatul Singaporez, să fie muncitor, politicos, suplu și sănătos. Anul trecut, guvernul a fost atacat pentru obiceiul unora dintre reprezentanții săi, de a sosi cu întârziere la banchetele oferite de magnații chinezi, ceea ce a fost considerat "o problemă arzătoare, cu numeroase repercusiuni pentru productivitatea națională".

Influentul strateg al economiei insulei-stat, Goh Keng Swee definea în următorii termeni scopul politicii guvernamentale: "Politica guvernului trebuie să fie astfel concepută încât ea să contribuie, prin excelență, la bunul mers al afacerilor economice". Ceea ce s-a și întâmplat: Singapore este cel mai aglomerat port-container din lume, al treilea centru mondial de rafinare a petrolului, cel mai mare exportator de dispozitive de acționare a disc-computerelor. Datorită taxelor reduse, rețelei ultramoderne de telecomunicații, eficienței portului și aeroportului său ca și stabilității politice și liniștii sociale, este spațiul preferat de peste 3 000 de companii străine.

Oficial, Singapore este o democrație parlamentară în stil britanic. În practică, un singur partid conduce țara din 1959, tolerând doar o opoziție comodă și exercitând un control indirect, dar eficace, asupra presei. Televiziunea este de stat.

Guvernul dispune de largi puteri legale: un act de securitate internă permite

reținerea suspectilor fără judecată și prevede restricții severe față de publicarea sau vehicularea știrilor susceptibile a stârni tensiuni rasiale sau religioase sau a încălca vreo prevedere a legii. Unii mai crăcnesc, invocând drepturi ale omului sau libertatea de expresie. Însă pentru cei mai mulți dintre locuitorii insulei, sistemul e perfect. Majoritatea provine din țări istoric răvășite de haos și sărăcie. În mod tradițional, singaporezul este conservator, atașat de valorile familiale și grijuliu cu două lucruri: banii și securitatea. Așa că nu poate fi decât de acord cu spânzurarea traficanților de droguri și plasarea, fără judecată, după gratii, a gangsterilor. Practic, el a încheiat un contract social cu autoritățile acceptând limitări ale libertăților individului, în schimbul prosperității și securității. Un "cadou" suplimentar al acestei înțelegeri este lipsa corupției din această țară.

O astfel de orientare este pusă - în mod legendar - în seama făuritorului statului, Lee Kuan Yew, azi în vârstă de 69 de ani. Cu înțelepciune, rigurozitate și pragmatism, Lee și-a impus viziunea personală asupra orientării treburilor țării. Din 1990, a devenit "Senior Minister", înalt titlu numai aparent onorific, pentru că, în deciziile vitale, el are încă un cuvânt de spus. A considerat însă că noile evoluții impun prezența unor oameni noi, de unei "tinere generații", de 40-50 de ani, la cârma țării. Lee nutrește convingerea că stilul democrațiilor occidentale liberale, cu accentul pus pe drepturile omului, nu este eficient în multe din țările în curs de dezvoltare. "Când ești flămând și îți lipsește mai tot ce trebuie: libertatea drepturile umane și democrația nu-ți prea folosesc" - spune el, pledând ca țările sărace să aleagă munca, disciplina, spiritul de economisire, educația, un sistem economic deschis competiției externe.

Poate fi imitat Singaporele? Nu fără Lee Kuan Yew - spun singaporezii. Există, desigur, și alte atu-uri de care dispune insula: dimensiunea redusă a teritoriului, care face controlul simplu și infrastructura ieftină, lipsa sărăciei rurale, o ambițioasă populație de imigranți, cu o riguroasă mentalitate confucianistă și respect al autorităților și - nu în cele din urmă - situarea geografică: la intersecția unor vitale drumuri comerciale și în inima uneia dintre cele mai dinamice regiuni.

MOTIVE DE REFLECȚIE

Recent alesul președinte al țării - deși apropiat partidului guvernamental, Partidul Poporului și susținut de influențele centrale sindicale unde și-a început cariera publică - n-a înțrunit decât 58,7 la sută din sufragii, mult sub cele două treimi la care se aștepta. Analistii politici susțin că scrutinul a fost mai curând un test de popularitate pentru PAP. Deci, se naște legitimă întrebare: să fie rezultatul alegerilor prezidențiale semnul unei posibile stări de nemulțumire, mocnind sub aparenta imposibilitate singaporeză?

Ileana IONESCU

Un rău mai bun ca altădată

Polonia trăiește din plin febra preelectorală. La 19 septembrie vor avea loc alegeri legislative care riscă să înlocuiască tranșant actualul echilibru confuz cu o supremație de stânga. "Alianța stângii democratice", genericul sub care s-au masat forțele neocomuniste, este cotate în sondaje cu aproximativ 25 la sută din opțiuni, ceea ce reprezintă, categoric, un avantaj confortabil față de oricare altă formațiune. Abordând eventualitatea mai mult decât probabilă a unei victorii a stângii, președintele Lech Walesa a turnat, tactic, apă în vin: el a declarat că națiunile de "dreapta" și "stânga" trebuie redefinite în contextul tranziției europene întrucât stânga de astăzi este "diferită și mai puțin periculoasă decât cea din timpul URSS". În consecință, fostul lider al "Solidarității" nu vede de ce nu ar accepta un premier neocomunist în circumstanțele în care în Polonia democrația nu mai este o realitate goală...

Vaticanul întinde mâna...

Între KGB și cardinalul polonez ajuns Papă sub numele de Ioan Paul al II-lea a existat un lung și complicat război secret. El a devenit fără fond odată cu explozia URSS. Au rămas însă în picioare adversitatea dintre... cele două biserici: catolică și ortodoxă. În plină tranziție și deschidere a Rusiei către Occident, atmosfera de confruntare religioasă s-a conservat devenind de-a dreptul extravagantă: Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei a refuzat inflexibil invitația Papei de a poposi la Roma pentru un conclave destinat păcii între cele două istorice instituții. Mai de curând, lucrurile au început să se liniștească: Papa a sosit în vizită în Lituania. Este prima călătorie a suveranului pontif într-o fostă republică sovietică. El a folosit acest prilej pentru a bate cordial la ușa patriarhiei ortodoxe declarând că "Vaticanul se va alătura eforturilor de a aduce Rusia, aflată acum într-unul dintre cele mai importante momente ale istoriei sale, pacea și prosperitatea pe care i le dorim cu toții". Mesajul a fost interceptat cu o reverență cu atât mai adâncă cu cât Eltin I-a ajutat pe patriarhul său să înțeleagă câte zerouri se pot ascunde în spatele acestei amabilități...

Recentul scandal în care este implicat "Regele muzicii pop", Michael Jackson, ridică mari semne de întrebare oamenilor de afaceri. Intuind posibilități fabuloase de câștig (inclusiv publicitate), aceștia se inghesuie să încheie contracte de milioane cu starurile zilei. Cum regula este ca "stelele să cadă", atunci când izbucnesc scandaluri, se ridică și o altă problemă pentru firme ca Sony, Pepsi, Quaker State, Florida Citrus și multe altele care își leagă afacerile de numele unor vedete. Ce reacție ar trebui să aibă acestea atunci când apar primele semne ale deteriorării imaginii "idolului"? Să se reorienteze rapid? Să nu mai riște?

Michael Jackson, Burt Reynolds, Magic Johnson, Mike Tyson, Madonna au dat emoții firmelor care au investit în ei. După cum se pare, nu există nici o soluție. Riscul este la fel de mare atât pentru vedete cât și pentru oamenii de afaceri. Și cum, în America, mai ales, ascensiunile și căderile sunt cele mai spectaculoase...

Pericol

Instalațiile nucleare de la Yongbyon ale Coreei de Nord au fost mult timp suspectate că ar produce arme. Acum, însă, această țară trebuie să înfrunte suspiciunile privind riscul pe care Yongbyonul îl prezintă față de mediul înconjurător, căci aceasta ar putea provoca un adevărat dezastru ecologic. Adevărate sau nu, există, însă, temeri exprimate de CIA că nord-coreenii utilizează plutoniul în mod impropriu, înregistrându-se scurgeri importante. Pentru a ascunde acest lucru, lucrătorii de la instalațiile nucleare depozitează lichidul radioactiv în containere care nu îndeplinesc condițiile de etanșeitate cerute de Agenția pentru Energie Atomică.

Bill Clinton a recunoscut în campania electorală că întâlnirea pe care a avut-o, copil fiind, cu John F. Kennedy, i-a influențat viața și gândirea. S-a întâmplat acum 30 de ani, la o conferință de vară privind problemele de tineret, care se desfășura la Washington. Recent, același Bill Clinton - ajuns el președinte al SUA - a întâlnit-o pe Jacqueline Onassis, fosta soție a lui J.F.K. - cu care a pornit într-o croazieră de patru ore; printre "navigatori" au fost Hillary, Chelsea precum și câțiva membri ai clanului Kennedy. Yachtul de 70 de picioare, aparține lui Maurice Tempelsman, un vechi prieten al lui Jackie, care a purtat și acum, ca întotdeauna de altfel, batic și ochelari de soare

Despre prințesa Diana se pot povesti și lucruri... normale - nu numai isterii, încercări de sinucidere, scandaluri. Întoarsă din Sudul Pacificului, unde a petrecut o parte a vacanței, ea a plecat în Florida împreună cu fiii ei William, în vârstă de 11 ani și Harry, de 8 ani. Au vizitat "Disney World" și au locuit la Grand Floridian Hotel. Ținutul magic la care visează toți copiii, a fost traversat de suita regală în lung și-n lat. Au luat micul dejun cu Mickey Mouse și Donald Duck, s-au plimbat alături de "monștrii" parcului. Așadar, o vacanță adorabilă pentru William și Harry, din care n-au lipsit presa, fotografiile, publicitatea - toate conturând un portret de mamă ideală pentru Lady Di și o jumătate de familie fericită

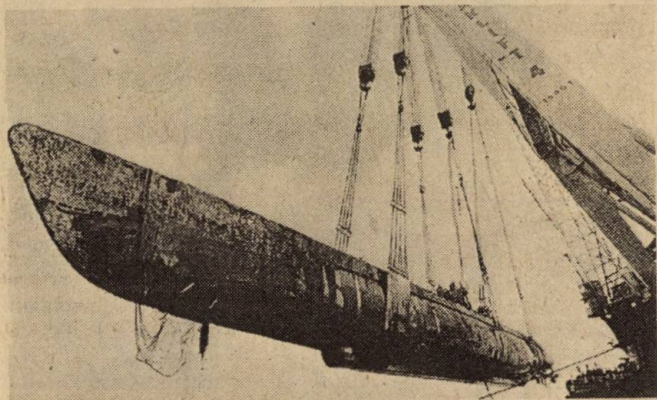

Așa cum noi, românii, vorbim despre "iliescianism", sau cum un gazetar scria despre derivatele năstrușnice la care se pretează numele unor politicieni autohtoni, englezii au inclus în vocabularul lor "majorismul" - care, ușor de ghicit, se trage din numele premierului John Major. Deși în virtutea unui orgoliu nemăsurat, d-na Margaret Thatcher spunea anul trecut că "nu există un asemenea termen, în limba engleză", lexicologii au contrazis-o. "Majorismul apare printre cele 4 000 de cuvinte noi pe care le include limba engleză. Și dacă asta spun specialiștii...

16 astfel de persoane s-au ocupat timp de 13 ani pentru a realiza "New Shorter Oxford English Dictionary", ediție în două volume care cuprinde 97 600 de cuvinte și care a costat 3 milioane de lire. Majorismul, ca și thatcherismul și reaganismul au intrat în limba engleză, fiecare, cu o încărcătură de simpatie diferită. Cum se cercetează asemenea lucruri? Prin intermediul calculatorului, după frecvența cu care sunt folosite în presă. La fel se întâmplă și cu americanismele față de care britanicii sunt, din principiu, reticenti. Totuși, ei folosesc de mult și chiar fără să știe cuvinte care exprimă mai sintetic un anumit lucru, fie cuvinte care definesc realități noi, neacoperite suficient prin vocabularul limbii engleze. "Boss" este numai un exemplu, în acest sens. De altfel, el a devenit universal.

Lordul Kadoorie, în vârstă de 91 de ani, unul dintre magnații Hong Kong-ului, a încetat din viață la sfârșitul lunii trecute, lăsând în urmă o avere de 4 miliarde dolari. Născut într-o familie de evrei, care a început construirea unui adevărat imperiu în Shanghai și Hong Kong, la sfârșitul secolului trecut, Lordul Kadoorie a avut o viață extrem de agitată, supraviețuind încarcerării într-o închisoare japoneză din perioada celui de-al doilea război mondial și confiscării averii sale de către revoluționarii maoiști, în 1949. Împotriva necazurilor, el a devenit unul dintre cei mai bogați locuitori ai Hong Kong-ului, ancorându-și afacerile într-o enormă companie hotelieră din acest loc și din Shanghai și a reușit o performanță cu totul specială: este primul nativ din Hong Kong care primește titlul de lord în Marea Britanie.

Acum doua săptămâni, un submarin german din al doilea război mondial, a fost descoperit în apele Danemarcei. În timp ce italienii, germanii și danezii își disputau proprietatea asupra lui, o echipă de experți a încercat să asigure vasul care încă mai avea 16 torpedouri și muniție la bord. 3 milioane de dolari a alocat consorțiul danez pentru operațiunile de salvare a submarinului nazist; se spera în recuperarea bijuteriilor, aurului și operelor de artă furate de naziști odată cu invazia din 1945. Tocmai datorită acestor presupuneri, a început și lupta privind autoritatea asupra vasului: guvernul italian, germanii și, mai nou, un norvegian care pretinde că toate actele submarinului îi aparțin.

Nu mai că, la sfârșit, toată lumea a rămas cu buza umflată: la bord se aflau 100 sticle de vin, niște brânză mușcărită, un binoclu și... 144 prezervative. Merită afacerea 3 milioane, nu?

Corupție

Corupția, un fenomen cu arie de răspândire... mondială, este împinsă sub ochii opiniei publice, numai atunci când aceasta servește unui anumit scop. Atunci se declamă fraze curajoase privind stăpînire ei, se invocă proporțiile fantastice pe care le-a atins, se caută vinovați. Care, de cele mai multe ori, nici nu sunt greu de găsit. Astfel, China a pornit de cîtva timp o adevărată campanie împotriva acestei maladii care se pare i-a cuprins pe mulți dintre înalți funcționari și demnitari în această perioadă de tran-

ziție economică. Fenomenul nu pare deloc străin - numai că în China, vinovații au fost și condamnați la moarte. Lo Yuhai, care lucra în departamentul privind schimbul valutar, a fost găsit vinovat de deeturnarea a 442 000 dolari din fondurile publice. Alți trei oficiali, din întreprinderi de stat, au fost acuzați și pedepsiți pentru același motiv. Două persoane au luat mită și pentru asta au primit ani lungi de închisoare. Cu toată tevatura însă, populația se arată neîncrezătoare: au găsit chiar câțiva țapi ispășitori - marii vinovați stau, în continuare, liniștiți. Și nu e prea greu de crezut...

Pentru cei de modă veche, care nu se pot obișnui cu ideea de a lucra pe calculator, există o soluție: PC-uri care sunt programate să răspundă și la comenzi verbale, nu numai la impulsuri digitale. Astfel, dacă dorești să afli care sunt datele unei companii, deja introdusă în memoria calculatorului, este suficient să-ți pui căștile și să dai comanda: "Switch to project X" (Conectează-te pe proiectul X). Și atunci vei avea rezultatul dorit.

"Apple Computers" vinde asemenea PC-uri care sunt special dotate cu dispozitiv de reacție și căști. "Verbex Voice Systems of Edison", din New Jersey vinde însă un aparat - interfață care se poate atașa pe majoritatea computerelor; se numește "Speech Commander for Portable" și costă... 2 565 dolari. Iată deci o metodă rapidă mai eficientă decât cea digitală. Ce ne împiedică s-o adoptăm?

Lovită de recesiunea internă și de nivelul ridicat al yenului pe plan extern, corporația Toyota Motor, liderul japonez în fabricarea de mașini, a înregistrat anul trecut un declin al vânzărilor apreciat la 25%. Nici pentru anul acesta previziunile nu sunt prea optimiste. Honda Motor a anunțat și ea o scădere cu 62% a profitului, iar Mazda are în vedere reducerea cu 35% a producției pentru piața americană. Din păcate nici pentru "protagoniștii" europeni veștile nu sunt prea

bune: Mercedes Benz își va închide porțile pentru 14 000 de salariați, Ford se așteaptă, de asemenea, la un regres, Volvo și Volkswagen raportează vânzări scăzute. Care este explicația? Nu mai sunt faimoasele mărci de mașini apreciate de cumpărători? Motivul este recesiunea mondială care începe să se facă simțită în tot mai multe domenii ale economiei. Unde va duce ea? Încă nu știm

Rubrică realizată de
Mirela IAMANDI

Oriunde se aude numele lui Georges Soros se știe că este vorba de bani. 750 milioane de dolari vor fi puși în joc pentru cumpărarea unor spații comerciale pe care compania americană Prudential Insurance le scoate la vânzare. Georges Soros și Sam Zell negociază separat pentru achiziționarea acestora:

Ceramista

RODICA SONEA

Numărul artiștilor plastici români stabiliți în Statele Unite și Canada e foarte mare. Puțini au reușit să dobândească o notorietate reală, pe un teritoriu mai întins. Activează aici și artiști cu nume românești - venind din vechi familii de emigranți ardeleni sau bănățeni - îndeobște pictori. În cele mai importante galerii întâlnești numele unor Brâncuși sau Victor Brauner. Saul Steinberg e o celebritate, care însă preferă să nu se facă, în nici un fel, caz de tinerețea petrecută la Rîmnicu-Sărat și București. Pe artiștii deveniți, prin naștere, cetățeni americani îi cheamă Babu, Bărbăncănu, Dobocan, Durean, Gălușcă, Goreniuc, Nicolau, Tecău. În cuprinsul câtorva călătorii mai lungi peste Atlantic, m-a preocupat situația plasticienilor de origine română, în relație directă cu piața artei, cu învățământul artistic și, în general, cu modul de viață nord-american. Am reușit să aflu o mulțime de lucruri și, în temeiul acestora, să cred că i-am reperat pe toți cei cu o biografie a creației semnificativă.

În 17 iulie a.c., la Montréal, în sala principală de expoziții a complexului cultural "Guilde canadienne des métiers d'art Québec" am aflat ceramica unei doamne - **Rodica Sonea** - al cărui nume nu-mi spunea nimic. Faptul a fost de natură să mă intrigue, deoarece lucrările erau, în mare parte, de înfățișare monumentală. Întregul selecției vădea un meșteșug extrem de rafinat și o cultură a formei ce presupunea nu numai studiu sistematic, dar și o educație artistică foarte elaborată. M-a sesizat nu doar numele artistei - credeam, până aici, că am cunoștință de toți cei care înseamnă ceva în climatul cultural contemporan de nuanță românească - ci și locul unde expunea: un ansamblu excepțional de săli din centrul metropolei, destinat să valorizeze performanța unor artizani. În Canada, artiștii populari de tradiție indiană și eskimosă sunt și productivi, și încurajați să fie de numeroase galerii specializate în comerțul cu suveniruri. Creația Rodicăi Sonea arăta o altă clasă a intereselor, iar ideea de a clădi din lut obiecte de statură sculpturală indica un ideal străin ceramiștilor de dincolo de Ocean.

La Montreal, nu există o Academie de artă ca la București sau - ca să fim mai aproape de adevăr - ca în atâtea orașe din Europa. Există una într-o clădire ce amintea de școlile de belle-arte din "lumea veche", dar s-a închis în urmă cu douăzeci de ani. Funcționează școli de artă particulare, cu programe extrem de complexe,

pentru design și advertising, însă un învățământ de tip clasic, așa cum e structurat el în aproape toate institutele de studii superioare de la noi, nu poate fi abordat decât în câteva locuri din SUA cu un regim financiar selectiv și pentru cei mai mulți copii de talent, prohibitiv. De altfel, se și spune: "devii pictor dacă ești suficient de bogat ca să-ți permiți distracția asta". Rodica Sonea s-a format, ca foarte mulți artiști din primul plan al creației culte în Canada, în felul canadian. La noi, numim cu oare-

care distanță și chiar superioritate "artă de amatori" tot ce nu e semnat de un absolvent de facultate. Deși, mai ales în ultimii ani, galeriile românești de artă promovează în principal veleitari. Lucrările doamnei Sonea pot figura într-o simeză a celor mai viguroase participări românești la ceramica de artă contemporană. Într-o notă biografică amintește de șocul resimțit la cunoașterea în profunzime a ceramicii preistorice din spațiul neolitic sud-european. Rodica Sonea a călătorit mult - cu imaginația și mai mult - în marile imperii ale ceramicii de artă din America Centrală și creația sa beneficiază de unele idei de tezaur. Numai că - așa cum zice și în autobiografie - "punctul de plecare e în urmă cu 5 000 de ani înainte de Christos", un timp în care neoliticul genera, în toată lumea, obiecte "dominate de principiul creator feminin, lipsit de agresivitate". O artă, prin urmare, a seninătății și a unui echilibru pe care nu-i greșit să-l numim muzeal.

Rodica Sonea a plecat din țară, împreună cu soțul ei, doctorul Sonea - mare carieră universitară la Montreal! - în 1946. Sunt canadieni de 43 de ani. Studiul ceramicii l-a început la o vârstă când mulți artiști se gândesc la un prim bilanț al operei. "În 1976, urmam un curs seral de

sculptură - spune doamna Sonea - mai mult ca să ies din casă".

O serie de cursuri serale de șase luni, până prin anii '79- '80, la Paris și Roma, i-au dezvăluit rigurile învățământului de artă "de tip european", foarte îndatorat tradiției, sistematic, preocupat de suportul

estetic. În America de Nord, librăriile te îmbie cu numeroase manuale prin care înveți singur "cum să desenezi flori", "cum se pictează un portret" sau "cum se modelează un nud". Acest "cum să faci" e definitiv pentru întreg sistemul de educație în domeniul artelor plastice. De unde și mulțimea artiștilor care au devenit cunoscuți, cu o pregătire, totuși, precară. Impresia generală, pe care ți-o lasă cunoașterea galeriilor de artă, e aceea a unui amatorism gălăgios, plin de vitalitate, dar lipsit de filon spiritual. Rodica Sonea și-a centrat întreaga activitate pe factorul spirit și ceramica ei, cu o linie foarte elaborată, curată, simplă, colorată discret, cu unele accente "de patrimoniu", te duce cu gândul la arta de sanctuar, la elementul nu religios, ci sacru din toată marea artă.

Am scris astfel acest text deoarece încep să cred că istoria artei românești de azi trebuie scrisă cu alte criterii decât cele pe care le-am frecventat până azi. Trebuie să avem în vedere lucrul unor artiști de origine română risipiți pe aiurea, integrați parțial altor sisteme culturale, a căror creație are ecou în conștiința românului "de acasă".

Tudor OCTAVIAN

Noua dezordine internațională

Dimensiunea esențială a Alianței nord-atlantice a fost și factorul definitiv. NATO nu s-a născut pentru a ataca și zdrobi Tratatul de la Varșovia, ci pentru a apăra valorile democrației amenințate de comunism. Nici Tratatul de la Varșovia nu s-a declarat un pact ofensiv. Și el a făcut în strategia defensivă un slogan fundamental: socialismul se apăra de capitalism cu arma în mână și rachete balistice în poziție de tragere. Ambele alianțe s-au apărut cu succes fără ca vreuna dintre ele să fie obligată să-și demonstreze pe terenul de luptă eficiența militară și percutanța ideologică.

După demontarea entuziastă a Tratatului de la Varșovia, NATO a rămas într-o rână. Foștii inamici își pierduseră vechea consistență, comunismul se mutase din conturul unui sistem coerent pentru a se reorganiza în condițiile noi și extrem de incomode ale tranziției.

Așa cum sistemul Conferinței pentru securitate și cooperare s-a dilatat substanțial, după anul de grație 1989, tot astfel și NATO s-a arătat dispus să-și extindă aria de influență. Desigur, în calea aderării unor state până de curând considerate adverse s-au așezat tot felul de filtre și exigențe. Temporizarea excesivă a acceptării noilor pretendenți conține însă o doză de risc pe care strategii de la Bruxelles nu o pot eluda: extinderea garanțiilor de securitate asupra Europei centrale, într-o primă etapă, nu numai că va stabili această regiune cu resurse conflictuale potențiale, dar va elimina posi-

bilitatea ca statele din zonă să militeze, cu un randament sporit, pentru a-și organiza propriul mecanism de cooperare militară. În definitiv, NATO are interesul, fără precipitări inutile, să înglobeze o geografie care, altfel, va tinde să-și creeze propria tipologie strategică. Recentele declarații ale președintelui Boris Elțin au accentuat efervescența central-europeanilor în căutarea lor de a-și găsi o ancoră solidă în actualul marasm continental. Faptul că Moscova, în lipsa oricărui echivoc, își arată disponibilitatea de a nu boicota sub nici o formă angrenarea Poloniei, Cehiei și Slovaciei la Alianța nord-atlantică a produs un ecou rapid și cât se poate de elocvent. De curând, Hanna Suchocka, premierul Poloniei, a precizat în cadrul unei întâlniri cu diplomații acreditați la Varșovia că țara sa cere primirea în NATO "cât de curând posibil". Ea a solicitat Occidentului să decidă mai repede asupra naturii relațiilor dintre NATO și noile democrații est-europene. Problema aderării unor noi membri nu se limitează, firește, la cele trei țări menționate. Ungaria, România, Bulgaria sau Albania nu pot fi eliminate cu ușurință în această tendință de coagulare a unui pact european general de securitate colectivă. Aceasta cu atât mai mult cu cât în sfera relațiilor internaționale războiul este o realitate mai "dinamică" decât oricând. De altfel, pe această temă, Robert Gates, fostul director al Agenției Centrale de Investigații a SUA a tras recent semnale de alarmă dintre cele mai consistente. Într-un amplu comentariu apărut în "Wall

Street Journal" el apreciază că "speranțele într-o nouă ordine mondială au fost înlocuite de realitatea noii deschideri internaționale. În ultimii doi ani lumea a devenit mai instabilă, mai haotică, mai imprevizibilă și s-a săturat de violență". Motorul principal al dezechilibrelor care se manifestă cu o ofensivitate sporită este, fără, îndoială, CSI care acumulează o șesime a lumii și care e zguduită de conflicte, războaie, tensiuni sociale, degringoladă economică. Ceea ce este și mai grav e că un asemenea "crater" deține o importantă secțiune a panopliei nucleare. Numai Rusia are în dotare directă 30 000 de focoase... Explozia URSS, haosul instalat acolo și efectele strategice ale acestuia sunt imense, greu de calculat. Robert Gates, notează în context: "cataclismul din URSS a tulburat atât de mult ordinea existentă și a transformat atât de mult configurația internațională, încât amploarea celor întâmplate va fi înțeleasă pe deplin de către istorici abia după câteva decenii..."

Până atunci nu ne va rămâne decât să adoptăm măsurile logice necesare pentru a conserva Răsăritul și a evita alunecarea acestuia într-o experiență ireparabilă de tip slav. Iugoslavia pare a fi un avertisment suficient în raport cu resursele Estului de a se auto-dinamita...

Lumea în evenimente

LITUANIA

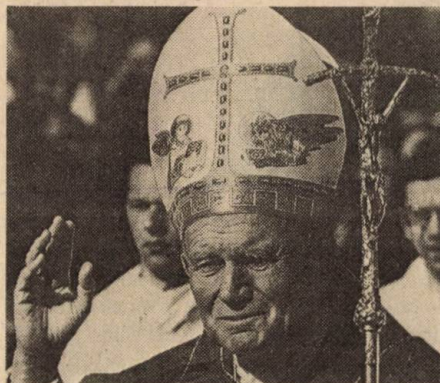
Pentru Papa Ioan Paul al II-lea, Lituania - prima etapă a turneului său în țările baltice - nu a însemnat doar prima republică, fostă sovietică, vizitată de un Suveran Pontif

Mama sa fiind de origine lituaniană, sentimente deosebite îl leagă de această țară, pe care a încercat în repetate rânduri să o viziteze. S-a lovit însă, de fiecare dată, de opoziția fostei conduceri sovietice. Doar acum, după dezmembrarea URSS și proclamarea independenței Lituaniei, Papa Ioan Paul al II-lea și-a putut împlini vechiul vis, de a se ruga Fecioarei Maria la Poarta Aurorei din Vilnius.

Sanctitatea Sa a ținut să își înceapă vizita cu un omagiu adus rezistenței Lituaniei în fața totalitarismului comunist și suferințelor îndurate în cei peste 50 de ani de ocupație sovietică. La mormântul celor 17 lituanieni uciși de soldați ai fostei Armate Roșii, în timpul demonstrațiilor din ianuarie 1991, Suveranul Pontif a subliniat că sacrificiul lor marchează sfârșitul unei perioade de suferințe, nedrepte și represiune, dar, în același timp a pledat pentru iertare și pentru evitarea capcanelor fără ieșire ale răzbinării. Lituanienii par însă prea puțin dispuși să extindă mila creștină și asupra foștilor ocupanți sovietici căci vizita Papei a venit la doar câteva zile după retragerea ultimilor soldați ruși, amintirile dureroase fiind prea proaspete. Tatăl unui tânăr de 22 de ani, ucis de soldații sovietici în incidentele din 1991, de la televiziunea lituaniană, a declarat că vizita Sanctității Sale la mormântul fiului său constituie o mare onoare și că nici el nu crede că răzbinarea ar folosi la ceva, dar că aceasta nu înseamnă că pentru ucigași poate exista iertare.

Un alt moment deosebit, și un prilej de rememorare a tristelor amintiri din timpul ocupației sovietice, l-a constituit ceremonia religioasă de pe Dealul Crucilor, monument unic în lume, aflat lângă orașul Siauliai, din nordul țării. Aici, o colină este în întregime acoperită de cruci ridicate pentru prima oară în urmă cu peste un secol în memoria victimelor războaielor împotriva țării, din 1863. De patru ori distruse de către Armata Roșie, crucile au fost de fiecare dată refăcute de lituanieni, devenind un simbol al rezistenței naționale în fața comunismului. "Am venit aici pentru a ne aminti de fiii și fiicele acestui pământ, aruncați în închisori sau condamnați la moarte în timpul ocupației sovietice", a declarat Papa în fața celor 40 000 de credincioși strânși pe Dealul Crucilor, amintindu-le și de această dată însă că "iubirea este mai puternică

Prea devreme pentru iertare?

decât cea ură care, acum, a înșângerat din nou Europa". Avertismentele împotriva riscurilor răzbinării, urii și escaladării naționalismului au constituit, de altfel, leit-motivul discursurilor rostite de Suveranul Pontif, convins că doar iubirea și mila creștină vor permite depășirea crizelor cu care se confruntă astăzi lumea.

ITALIA

Cuplul imperial nipon cucerește Europa

Italienii, și nu numai ei, se așteptau ca actualul turneu - al treilea după încoronare, și primul în Europa - al cuplului imperial nipon să fie marcat de aceeași riguroasă etichetă ce caracterizează toate acțiunile Casei Regale japoneze. La Tokio, însă, schimbarea se pare că a ajuns și în preajma Tronului Crizantemei: împăratul Akihito și împărăteasa Michiko arătându-se nu ca niște "statui vii", ci ca niște oameni prietenoși, dornici să răspundă afecțiunii celor care s-au strâns ca să îi aclame.

Fapt și el neobișnuit, înainte de debutul oficial al turneului european, cuplul imperial și-a rezervat câteva zile pentru o vizită particulară în Italia. Pentru împăratul Akihito, cunoscut globe-trotter care a vizitat până acum 37 de țări de pe toate

Papa a dat el însuși un exemplu, întinzând o ramură de măslin Bisericii Ortodoxe a Rusiei. Între cele două culte există o mai veche disensiune, care, în ultimii ani, a căpătat accente acute. Capii Bisericii Ortodoxe acuză Vaticanul de prozelitism, romano-catolicii îi acuză pe ortodocși de colaborare cu regimurile comuniste, iar tensiunile au atins un nivel critic în 1991, când Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei a refuzat invitația papei la o întâlnire care urma să pună bazele cooperării viitoare a două dintre religiile majore ale Europei. Acum, adresându-se celor peste 100 000 de credincioși adunați în parcul Vingio, din Vilnius, Papa Ioan Paul al II-lea s-a referit la "importanța istorică" și la "tradițiile glorioase" ale Bisericii Ortodoxe a Rusiei, declarând că Vaticanul este gata să se alăture "eforturilor de a aduce în Rusia pacea și prosperitatea pe care cu toții considerăm că le merită această țară, aflată acum într-un moment crucial al istoriei sale". Biserica Ortodoxă pare să fi recepționat pozitiv semnalul transmis, întrucât la toate festivitățile prilejuate de vizita Suveranului Pontif a participat, alături de alți invitați, și un trimis special al Patriarhului Alexei.

Dacă din punctul de vedere al politicii Vaticanului vizita Sanctității Sale în Lituania poate fi considerată un succes, aflulul de credincioși a fost mult sub cel preconizat. Să fie vorba despre închiderea în sine a oamenilor derutați de agravarea crizei economice, sau despre dorința acelora ale căror răni sunt proaspete de a nu auzi, încă, vorbindu-se despre iertare și reconciliere?

Corina ȘTEFAN

continentele, cu excepția Antarcticii, aceasta a fost a doua vizită în Italia, după cea efectuată acum 20 de ani, în calitate de prinț moștenitor. Împărăteasa Michiko s-a aflat, însă, pentru prima dată în Italia și, amintindu-și poate de zilele copilăriei, în care a frecventat Școala Catolică din Tokio, a vădit un mare interes pentru bisericile și monumentele medievale în care abundă peninsula.

Imediat după sosirea pe aeroportul Ciampino din Roma, perechea imperială s-a îndreptat spre Castelul Gandolfo, reședința de vară a Suveranului Pontif, pentru o întrevedere cu papa Ioan Paul al II-lea. A doua zi, când împăratul Akihito și împărăteasa Michiko au sosit la Florența, a început o adevărată vacanță. La Palazzo Vecchio au fost întâmpinați de primarul

Florenței, în fruntea unei gări de onoare în costume renaștentiste, și, după tradiționala ceremonie de bun-venit, cuplul imperial a ieșit din rezerva protocolară, întreținându-se cordial cu sutele de oameni strânși în fața primăriei, printre care mulți erau turiști japonezi. Gărzile de corp au răsuflat ușurate abia în clipa în care, obosiți, împăratul și împărăteasa au renunțat să mai strângă mâinile celor îngheșiți la barierele de securitate și s-au îndreptat spre celelalte obiective din itinerariu. Calvarul lor a reînceput însă, căci, la Palazzo Pitti și la Galeriile Uffizi suveranii niponi s-au dovedit la fel de deschiși și prietenoși, neezitând, în plus, să se abată de la traseul oficial, marcat cu obișnuitul covor roșu, pentru a admira o operă de artă sau un detaliu arhitectonic care le-a atras atenția. La Pistoia, după micul concert dat în cinstea înalților oaspeți de elevii școlii de muzică Maelino, din localitate, împărăteasa Michiko și-a căutat ochelarii și s-a așezat la pian, interpretând - cu măiestrie, au declarat exigenții profesori de muzică din asistență - "Ave Maria", în versiunea lui Charles Gounod. Salutând

atitudinea cuplului imperial, ziarul "Corriere della Sera" scria, entuziasmat: "Un tabu a căzut! Împăratul Japoniei s-a debarasat de toate regulile rigide ale protocolului inuman de la Curtea niponă!"

Doar la dîneul oferit de oficialitățile orașului la vila Ombrellino au apărut unele mici inconveniente, cauzate însă nu de protocol, ci de obiceiul împăratului Akihito de a servi doar porții minuscule din felurile de mâncare și de a refuza băuturile alcoolice. Din polițe, cei de față s-au simțit datori să îl imite, mulțumindu-se să "cigulească" din farfurii și să privească, jinduind, desigur, copioasele mâncăruri de pe mese.

Nici la Roma, după începutul turneului oficial, cuplul imperial nu a renunțat la vizitarea monumentelor istorice ale capitalei. Primiriile la președinție, guvern și ambasadă Japoniei, au alternat cu escapade prin muzee, în timpul cărora împăratul și împărăteasa s-au arătat la fel de comunicativi. Caracterul particular a jucat, de altfel, un rol important pe tot parcursul turneului, revenind constant printre momentele oficiale. Doar astfel se poate ex-

plica "ziua misterioasă" din perioada trecută în Belgia, zi în dreptul căreia, în programul oficial, era trasă o linie. Acest fapt, cu totul neobișnuit, a făcut să curgă multă cerneală, presupunându-se că ziua respectivă ar fi dedicată unei reuniuni de familie, în cursul căreia prințesa Sayako, unica fiică a cuplului imperial, a fost prezentată viitorului său soț, un arhitect în vârstă de 31 de ani, aflat la studii în Europa. Singurele care ar putea să facă lumină, sursele din apropierea palatului regal și ziarele nipone, păstrează însă tăcerea.

Dincolo de problemele politice și familiale care au fost sau nu rezolvate, acest turneu european este important din alt punct de vedere. Pentru prima dată, ocupanții Tronului Crizantemei s-au debarasat de acel protocol rigid care îi transforma în adevărate statui vii și s-au arătat nu numai japonezilor, ci și întregii lumi, în ipostaza de oameni. Poate că prin aceasta au pierdut din valențele de "simbol al eternității", dar, în mod sigur au câștigat iubire și respect.

Ileana PREDA

PAKISTAN

Doamna Bhutto revine în forță

"Femeie fiind, am simțit mai bine problemele și greutatea femeilor, la un nivel sporit decât alți oameni politici. Sunt totuși mândră nu numai că sunt femeie musulmană" - a ținut să declare dna Benazir Bhutto, lansându-se în campania electorală în vederea viitoarelor alegeri generale, din octombrie.

Campania se anunță ca deosebit de turbulentă într-o țară ca Pakistanul, într-o continuă căutare a echilibrului între democrație și guvernările militare, care i-au presărat cei 47 de ani de existență independentă. Deja armata și-a făcut cunoscută intenția de a desfășura, în perioada scrutinului din 8 octombrie, un efectiv de circa 150 000 de soldați.

Benazir Bhutto, care a fost prima femeie premier al unui stat modern islamic, va avea de înfruntat un adversar redutabil în persoana lui Nawaz Sharif, care a înlocuit-o în funcție, la îndepărtarea sa, în 1990. Atât Partidul Poporului, al dnei Bhutto, cât și formațiunea lui Nawaz Sharif, Liga Musulmană și-au concentrat campaniile electorale pe situația din economie. "Economia noastră e la pământ. Unde e miracolul economic promis de Nawaz Sharif" - s-a adresat liderul PPP adeptilor, strânși la un miting electoral la Islamabad. Pladoaria sa se îndreaptă spre asigurarea subsistenței țăranilor fără pământ, ca și a unui minim de garanții sanitare până la sfârșitul acestui deceniu. De asemenea, fostul premier a spus că partidul său are în vedere un amplu sistem de educare a maselor (aproape un

sfert din populația Pakistanului - 120 milioane de suflete nu are știință de carte).

Măsurile propuse de lidera opoziției pakistaneze, care prevăd o creștere a cheltuielilor guvernamentale, constrastează cu reformele economice, recent introduse de actualul premier Qureshi, investit în funcție cu numai șase luni în urmă. Qureshi, un fost vicepreședinte al Băncii Mondiale, care și-a anunțat deja

intenția de a nu participa la apropiatele alegeri, a inițiat un program de austeritate, ce a debutat cu o majorare importantă a prețurilor la principalele bunuri de consum, ca pâinea, uleiul comestibil, gazul. Este lesne de înțeles impactul avut de aceste măsuri asupra stării de spirit a populației. Oricum, dna Bhutto s-a grăbit

să menționeze că le va revizui "având grijă să ușureze povara poporului".

Într-un fel de replică, premierul actual, adresându-se unui grup de ziariști străini s-a plâns de faptul că actualul sistem politic pakistanez îi investește pe lideri cu "puterea excesivă de a acorda favoruri economice suporterilor. Asta face parte din moravurile noastre sociale". A fost, probabil, și o aluzie la cele două guvernări anterioare - a lui Benazir Bhutto, care a deținut funcția de premier, între 1988 și 1990, și a lui Nawaz Sharif, care a urmat-o și, la rândul său, a fost înlăturat de președintele țării, în iulie, anul acesta. Ambii sub acuzații de corupție.

Acum, amândoi încearcă să revină la putere. Benazir Bhutto și-a început bătălia electorală cu un avânt și o determinare deosebite, ce pun în lumină decizia sa de a capta un număr cât mai mare de voturi. Absolventă a Universității Harvard, cu o educație desăvârșită în stilul normelor occidentale, ea este, în același timp, bună cunosătoare a meandrelor politicii din țara sa, fiind fiica reputatului Zulfikar Ali Bhutto. Atență la respectarea cutumelor islamice, Benazir Bhutto e de așteptat ca în cazul unei victorii în alegeri, să fie preocupată și de o relansare a raporturilor cu Statele Unite, relații afectate de îngrijorarea Washingtonului față de programul nuclear pakistanez, ca și față de comerțul cu droguri. Pe de altă parte, dna Bhutto a precizat că, dacă va câștiga scrutinul din octombrie, va propune Indiei, vecina și vechea adversară a Pakistanului, un tratat de reducere reciprocă a armamentului.

Benazir Bhutto a mai spus că ea este preocupată de faptul că "Islamul se află într-o defensivă pe plan internațional. Am avut un vis pentru Islam - a subliniat fostul premier. Vom reconstrui nu numai Pakistanul, dar vom veghea la răspândirea religiei noastre de-a lungul întregului glob, în adevărata sa accepțiune de religie a toleranței și păcii".

Ileana IONESCU

PIERDUTI

În spațiu

Omul, în ipostaza lui de veșnic curcior pe Pământ și în Cosmos, s-a aventurat și pe Marte, cea mai apropiată planetă și cea mai susceptibilă de a adăposti viața. A făcut-o mai întâi cu entuziasm, stimulat de îndrăzneța ipoteză a descoperirii unei lumii... similare, pentru, ca mai târziu, să abandoneze orice încercare.

Iată că din nou "Planeta roșie" îi incită pe astronauți. Anul trecut, în septembrie, NASA a lansat în spațiu un observator care trebuia să culeagă date despre Marte - era prima revenire a americanilor din 1976, pe planeta vecină. Speranțele au renăscut și odată cu ele și generozitatea Congresului care a aprobat o sumă remarcabilă pentru construirea lui **Mars Observer**.

Dar totul a eșuat. Cu numai 68 ore înainte ca observatorul să fie captat de forța gravitațională a lui Marte, controlorii de zbor, aflați în laboratorul pentru propulsi

ale dezastrului. Legătura cu Pământul s-a pierdut și, cu toate că la fiecare 20 de minute se repeta semnalul, nu a venit nici un răspuns. Cei mai buni specialiști au încercat să dezlege enigma folosind un prototip al observatorului. Timp de cinci zile - nimic. Să fi avut loc o explozie a combustibilului care a pulverizat nava? Să fi fost proiectată dincolo de Marte? Întrebări la care nu s-a găsit nici acum un răspuns. A trebuit să admită, până la urmă, că misiunea a fost un eșec.

Numai că nu este singurul rateu al NASA, din ultima vreme. 720 milioane de dolari pierduți cu acest prilej, încă 1,5 miliarde alocați pentru un telescop - aceste sume, deloc neglijabile, au fost prevăzute peste bugetul agenției.

Rachetele spațiale absorb și ele încă 22 miliarde, numai că accidentele din ultima vreme riscă să pună în pericol însuși viitorul agenției. Ce se va întâmpla dacă problemele de acest fel se vor succeda în același ritm? Nava Discovery a fost oprită de la lansare de trei ori în această vară. "Dacă oamenii ne acuză de prea multă prudență, vom accepta acuzațiile", a spus Mark Hess, în apărarea National Aeronautic and Space Administration. Și are dreptate, dacă luăm în considerație noile analize statistice, care estimează o probabilitate de eșec, asemănătoare cu cea a navei Challenger, la 60 de lansări.

Șeful NASA, Daniel Goldin, a angajat experți din afară, pentru a cerceta cauzele care au dus la dispariția lui Mars Observer. De asemenea, au început investigațiile privind ultimele eșecuri: sunt ele ghinioane sau rezultatul unor erori sistematice în conducere sau în domeniul ingineriei spațiale?

Pentru a îmbunătăți proiectele agenției, făcându-le "mai reduse și mai ieftine" Goldin a cerut Pentagonului să aprobe redirectionarea unor sateliți din Războiul Stelelor către planeta Marte, arătând în același timp, că "trebuie acceptată ideea că misiunile spațiale mai suferă și eșecuri. Dacă acestea nu ar exista ar

Titan-4

Explozia de la 2 august a.c. a rachetei Titan-4 s-a soldat cu distrugerea unui sistem complex de trei sateliți-spion, fiind cel mai costisitor accident spațial după dezastrul navei "Challenger".

Cei trei sateliți cu alimentare pe baterii solare, erau destinați serviciului de informații al marinei militare a SUA, pentru urmărirea navelor străine și interceptarea comunicațiilor acestora. Oficialitățile au dezmințit zvonurile, potrivit cărora, în realitate a fost distrus un sistem mai scump, denumit codificat "Lacrosse", dotat și cu sisteme radar pentru a face fotografiile din spațiu.

Prejudiciul de peste 1 miliard de dolari este, potrivit surselor oficiale, echivalent cu totalitatea fondului alocat anual pentru remunerarea personalului operativ și de analiză al CIA. Programul "Titan-4", în valoare totală de 10,4 miliarde dolari prevedea livrarea a 41 de unități de către firma producătoare "Martin Marietta", căreia i s-a cerut să sisteze producția până la clarificarea cauzelor accidentului. Beneficiarul rachetelor, aviația SUA, nu a folosit alte nave spațiale pentru lansarea sateliților-spioni de la accidentul navei "Challenger".

însemna, că lucrăm prudent, fără a îndrăzni prea mult. N-am face, astfel, nici un progres și nu ne-am mai justifica existența".

Mai există însă o șansă - revenind la cazul observatorului planetei Marte: ca acesta să fie intact dar în imposibilitatea de a transmite. Cu multă fantezie s-ar putea crede și că NASA maschează prin eșecul anunțat, descoperirea... marțienilor. Greu de crezut, dar cine știe?

Mirela IAMANDI

LUMEA 37/1993

3,2,1...

După triumful misiunilor pe Lună, NASA, înregistrează tot mai multe eșecuri. Încredere, bani, vieți pierdute - ce sens mai are existența agenției, se întreabă unii.

Challenger: Racheta a explodat la 73 de secunde după lansarea care a avut loc la 28 ianuarie 1986. Șapte astronauți au murit atunci. Cauza probabilă: scurgeri de combustibil.

Hubble: Un telescop spațial care oferă imagini prea întunecate; totuși el își poate îndeplini misiunea științifică.

Sateliți: La 9 august, NASA a lansat un număr de sateliți (care au costat 67 milioane de dolari) destinați cercetării mediului, dar ulterior a pierdut contactul cu ei.

Galileo: Misiunea spațială către Jupiter, care a costat 1,4 miliarde dolari nu-și poate îndeplini rolul științific decât în proporție de 70%.

OCHI DE VULTUR LA... GĂINĂ

Cu câteva zile în urmă, în punctul de mic trafic Galați-Giurgiulești au sosit, cu un autoturism proprietate personală, Maximov Alexandru Vladimirovici și Diacenco Valeri Alexandrovici, primul fiind născut, de fapt, în Federația Rusă, la Magnitogorsk, iar al doilea în Ucraina, la Harcov, în prezent ambii având cetățenie moldovenească. La prima vedere, nimic deosebit. Călătorii și-au luat un frățesc rămas bun de la grănicerii români, pregătindu-se să-și continue bucușii voiajul către București și mai departe. Căpitanului Găină Dumitru, șef de tură în punctul amintit, i s-a părut, însă, că prea îi aluneca unuia privirea într-o parte. Luați "la bani mărunți", Maximov și Diacenco nu s-au mai dovedit a fi niște turiști oarecare, ci traficanți de armament. Nu mai puțin de 8 puști, calibrul 4,5mm, marca "Baikal", cu aer comprimat (glonțul putând avea însă efect mortal la o distanță apreciabilă), un pistol de aceeași marcă și același calibru, 2 grenade defensive în bună stare de funcționare și 14 cutii cu muniție de 4,5 mm, totalizând 6000 bucăți, au fost descoperite de căpitanul Găină și vameșii Mariana Ivanov, atât în bancheta mașinii, în faruri, în praguri și în roata de rezervă, cât și în gențile de voiaj ale pasagerilor. Potrivit uzanțelor, aceștia au fost predați organelor de poliție, pentru a se continua cercetările la Serviciul arme, muniții și explozivi, din Inspectoratul de poliție al județului Galați. În ceea ce-l privește pe căpitanul Găină, șeful Comandamentului Național al Grănicerilor a ordonat citarea sa prin Ordin de Zi, precum și o recompensare bănească. Tot potrivit uzanțelor, în astfel de împrejurări.

O statistică, privind introducerea frauduloasă de armament în țară, relevă că în majoritatea cazurilor este vorba despre arme fabricate în

fostele spații sovietice și cehoslovace, îndeosebi pistoale și grenade militare. De altfel, chiar din aceste spații provin înșiși contrabandistii respectivi, căpi de listă fiind cetățeni ai Republicii Moldova sau ai Ucrainei. Din Vest se introduc cu precădere arme de proveniență italiană și germană, aproape exclusiv cu muniție lacrimogenă sau cu efect paralizant, de asemenea prohibite de legislația vamală românească. Traficanții sunt nu doar turiști, ci și șoferi străini (turci, bulgari, polonezi) de pe TIR-urile ce tranzitează teritoriul românesc. Uneori beneficiarii se află în statele vecine. Nu se poate explica altfel faptul că, nu odată, grănicerii, poliștii de frontieră și vameșii români au descoperit astfel de "mărfuri" ascunse în

tapiteria fotoliilor, în podurile vagoanelor și în cutiile de acumulatori ale garniturilor de trenuri internaționale, la ieșirea din țară, lăsate deci fără stăpân până la un punct sau altul de pe un teritoriu vecin, potrivit înțelegerilor dinainte convenite pe filieră. Excelează în această privință trenurile rapide și acceleratele ce sosesc la Curtici sau Episcopioara Bihor.

Potrivit unor informații date în mai multe rânduri publicității, acest gen de contrabandă nu exclude armele automate, capturându-se, din când în când, chiar și pistoale mitralieră, de diverse mărci și calibre, unele aduse la vânzare prin piețe, de prea curajoșii vecini din răsărit. În context, se impune totuși necesitatea unei receptări selective, deci ceva mai reținute, a diverselor informații vehiculate pe această temă de o parte a presei - aprecia un bun cunoscător al respectivelor probleme. Știri-bombă, publicate recent cu un accentuat titlu de seriozitate, într-un mare cotidian, de altfel respectat, privind abundența pieței țărănești din orașul Urziceni în mitraliere, felurite muniții, chiar armament greu, inclusiv rachete - lăsându-se de înțeles că organe de control, implicit poliție, nici n-ar mai exista prin părțile locului, nu pot fi privite altfel decât ca exagerări menite să vândă ziarul, ori ca metaforă sau, cel mult, ca articol uitat din sumarul numărului din 1 aprilie - a mai opinat sursa, care dorește să-și păstreze anonimul. Evident, o rachetă de semnalizare, fie cu o stea, fie cu două, fie cu trei, nu poate fi confundată, mai ales la tarabă, cu una cu mare forță distructivă, sol-sol ori sol-aer, de dragul unei alarmări cu orice preț.

Dragomir HOROMNEA

BEIJING-TEHERAN Drumul armelor

Traficul de arme nu mai este deloc o poveste nouă, harta mondială fiind traversată în lung și-n lat de vase, autovehicule și persoane care se ocupă de așa ceva. Uneori, aceste delictive sunt decoperite, cum a fost de pildă, cazul vasului comercial chinezesc "Yinhe", care a părăsit portul Tianjin, având ca destinație Dubai și alte orașe din Golful Persic. Din momentul în care a intrat în apele golfului, cargoul a "beneficiat" de supravegherea flotei maritime americane care sustine că Yinhe transporta 24 de containere cu substanțe folosite în fabricarea armelor chimice. Deși Beijingul a protestat, arătând că produsele transportate sunt inofensive (utilaje, metale), Washingtonul se arată, în continuare, heincrezător. Până la clarificarea lucrurilor, nava și echipajul, format din 30 de marinari, sunt blocate pe țărmul Emiratelor Arabe Unite.

Suspiciunile americanilor în acest caz aruncă încă o umbră asupra Chinei - despre care se crede că a acordat un important sprijin Iranului în industria producătoare de arme chimice. Oficialitățile chineze s-au arătat indignate însă, cerând despăgubiri pentru pagubele provocate. O manevră obișnuită, ar spune unii, pentru a masca o "meteahnă" veche a acestei puteri (care, dealtfel, nu o caracterizează numai pe ea); aceea de a profita din traficul de arme, alimentând tehnologia nucleară din țări aflate în conflict, cum a fost cazul războiului dintre Iran și Irak.

Astfel, în anii '80, China a vândut arme atât Iranului cât și Irakului. Anul trecut, în septembrie, a semnat un tratat cu Teheranul, pentru asigurarea tehnologiei la reactoarele nucleare, "în scopuri pașnice". Serviciile secrete americane au descoperit însă că, în realitate, China a vândut echipamente pentru îmbogățirea uraniului. Și, în plus, că în 1991, ea a ajutat Algeria să construiască un reactor secret. Aceleași acuzații se aduc și în cazul Pakistanului și Siriei.

Așadar, o ofensivă împotriva Chinei, ca traficant de arme. Are ea un suport real sau asistăm numai la o campanie de dezinformare? Ceea ce știm, însă, e că orice pare posibil.

Mirela IAMANDI

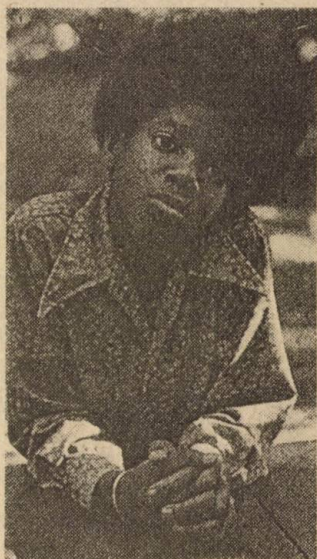
Pe cât este de faimos, pe atât e de ciudat. Dar această bizarkerie nu poate fi un argument pentru acuzațiile ce i se aduc. Ferecat în spatele porților de pe domeniul său din California, preocupat de micuța grădină zoologică, obsedat de trăsăturile și culoarea fetei, Michael Jackson adoră copiii. Dar tocmai această preferință, explicabilă pe undeva, datorită firii sale însingurate și nostalgice, a fost exploatată, dând naștere unuia dintre cele mai mari scandaluri din lumea muzicii pop. Și, dacă până acum, aceste excentricități care dau culoare personajului MJ, erau considerate nevinovate, de două săptămâni încoace ele au fost însoțite de cele mai triviale speculații.

candal în lumea

tarurilor

Care este acuzația? Abuz sexual asupra unui băiat de 13 ani, unul dintre companioni săi. Mama acestuia a afirmat că nu l-a supectat pe Michael de așa ceva, până când fostul ei soț și tatăl copilului nu l-a luat la întrebări, determinându-l să povestească tot ce s-a întâmplat la Departamentul pentru problemele minorilor. Poliția din Los Angeles nu a confirmat cele povestite.

Toată agitația stârnită în jurul personalității lui Michael îi prejudiciază, însă, nu numai imaginea, ci și afacerile. El tocmai se afla în negocieri cu firma **Sony** pentru a spori "mega-facerea", în valoare de 65 milioane de dolari, pe care o încheiase deja, numai că incidentul ar putea avea efecte nefavorabile. În același pericol se află și relațiile cu **Pepsi**, care

a investit sume fabuloase oriunde se aude vocea lui Michael.

Așadar, cel care a depășit recordurile de vânzare din toate timpurile (40 milioane de exemplare cu "Thriller", 20 milioane cu "Dangerous"), acest "Schwarzenegger" al muzicii, cum este supranumit, trebuie să înfrunte acum cele mai periculoase acuzații. Probabil că acestea nu sunt adevărate, dar faptul că ele au fost preluate și difuzate în toată lumea înseamnă, pentru fanii lui Michael Jackson, care sunt, în majoritate, tineri și copii, sfârșitul inocenței.

Ajuns la 35 de ani - scandalul a izbucnit cu puțin înainte de aniversare-Jackson a avut, începând de la 5 ani, o viață extrem de... publică. Cântând împreună cu frații săi mai mari, în **Jackson Five**, Michael era un "copil mare" simpatic și talentat.

Când a pornit-o singur, a vândut 11 milioane de exemplare din "Off the Wall". A trăit, până la 29 de ani, împreună cu mama sa, a fost crescut în credința propovăduită de Martorii lui Iehova și niciodată nu a fost suspectat de alcoolism sau toxicomanie. Singura sa "aventură" publică a fost aceea cu Brooke Shields, un alt fost copil-vedetă care își poartă castitatea ca pe o... insignă. În rest, nimic altceva despre Michael, decât că este o persoană sensibilă, care nu suportă să fie rănită în nici un fel, care are obsesii hemofilice și care nu dă interviuri.

Totuși, anul trecut el a acceptat - pentru prima oară în 14 ani - o convorbire televizată cu Oprah Winfrey, care l-a întrebat, printre altele despre virginitatea lui. "I'm a gentlemen" - a venit replica lui Michael închizând capitolul.

Cu tatăl său, Joseph

Iată că el a fost deschis recent, când M.J. se afla în turneu în Thailanda. "Sunt convins că investigațiile poliției vor demonstra că nu sunt vinovat", a declarat el, anulând concertul din acea seară, pe motive de sănătate. Ulterior a cântat însă în Singapore, în Japonia, continuând "turul lumii".

Printre apărătorii lui Michael se află, în primul rând, copiii. Aceștia, fiind prea tineri, nu au drept de vot, dar ei aduc puțină lumină în ceea ce privește viața intimă a starului. Doi dintre prietenii lui buni mărturisesc că au împărțit de multe ori patul cu Michael fără a fi molestați. Când poliția a început cercetările la "Neverland ranch" (domeniul vedetei), Brett Barnes, în vârstă de 11 ani, locuia acolo împreună cu familia. "Michael e ca și cel mai bun prieten. Numai că este mare", spunea el. Eu am dormit într-o parte a patului, el în cealaltă; era un pat foarte mare", a mai povestit Brett reporterilor. Wa-

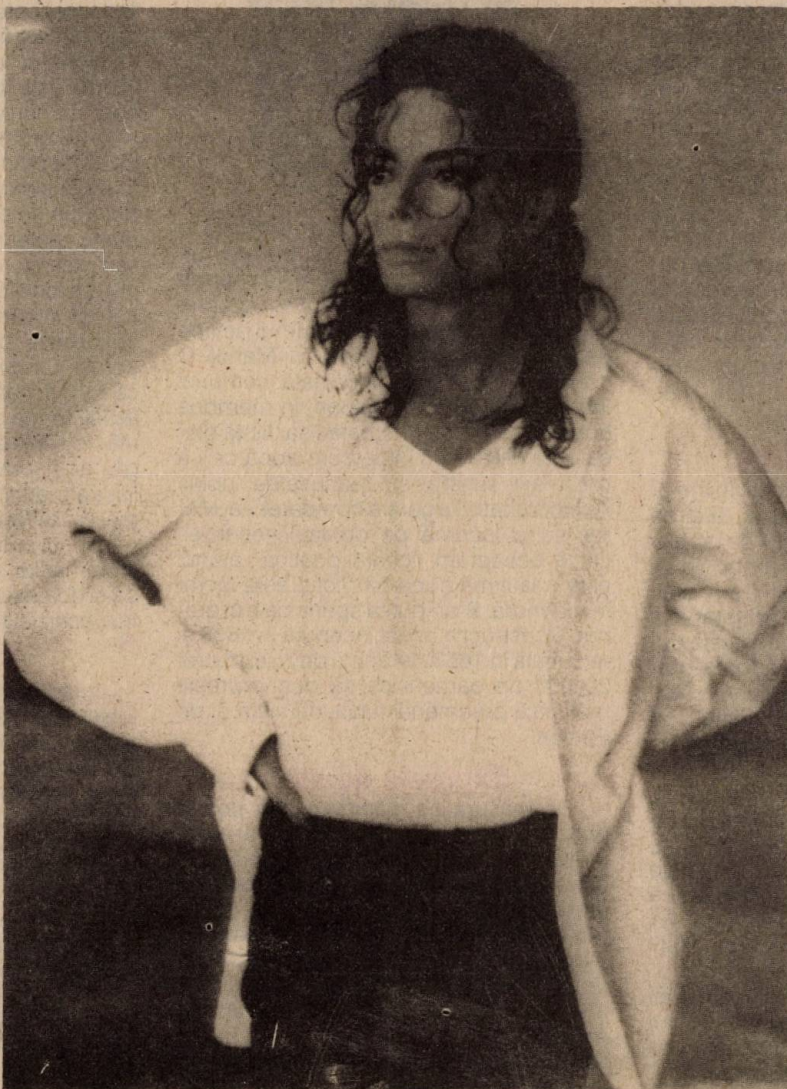
Michael Jackson - copilul etern

Cu Elizabeth Taylor
și Oprah Winfrey -
cea care i-a luat
interviu lui Michael,
anul trecut

de Robson, de 10 ani, a relatat că a petrecut o noapte cu el; s-au îmbrăcat în pijama și apoi au dormit. Doar atât. Macaulay Culkin își petrece toate vacanțele la "Neverland" și arată că nimic din comportamentul lui Michael nu este anormal. Alți copii l-au însoțit la Disney World din Europa și, de altfel, dragostea lui față de aceștia este deja legendară. "Ador compania copiilor, scria Jackson în memoriile sale, în 1983. Ei se entuziasmează pentru orice lucru așa cum oamenii au uitat s-o face".

Băiatul care l-a acuzat de abuz sexual primea zilnic jucării în valoare de 1 500 dolari. El a fost invitat împreună cu mama și sora sa într-o excursie la "World Music Awards" de la Monaco, anul trecut. În altă călătorie, la Las Vegas, el și Michael au stat la hotel, urmărind, din pat, "Exorcistul". După cum reiese din dosarul Departamentului pentru problemele copiilor, joaca nevinovată care a început atunci, în pat, a continuat în baie cu perversități sexuale. "Odată m-asărut într-un mod mai deosebit și, când i-am spus să nu facă asta, Michael a început să plângă".

La o conferință de presă, detectivul particular Anthony Pellicano a dezvăluit șantajul inițiat de tatăl băiatului, iar avocatul Howard Weitzman a explicat că la mijloc se află o problemă de custodie a copilului. Fiu al unui dentist și scenarist din Beverly Hills, băiatul i-a povestit tatălui despre întâlnirile cu M.J., ceea ce a iscat gelozia acestuia. Presimțind lăsarea în custodie la mamă, tatăl a provocat întreg scandalul. El încercase să facă o înțelegere de... 20 milioane dolari cu Michael, dar tentativa a eșuat. Și scandalul a iz-

bucnit. Astfel, în fața unei Americi dezlănțuite și lipsite de prejudecăți, dar ai cărei cetățeni au pretenții... puritaniste, Michael Jackson riscă o cădere spectaculoasă, de la înălțimea celei mai mari vedete a muzicii pop-rock, după Elvis Presley. De altfel, el a fost, se pare, destul de afectat. Cunoscându-l, una dintre cele mai bune prietene, Liz Taylor a plecat în Asia pentru a-l susține moral. "Mai degrabă și-ar tăia o mână decât să facă așa ceva unui copil" a spus Elizabeth despre el, ducându-i mesaje de solidaritate din partea prietenilor.

"Pentru că nu citesc niciodată ce se scrie despre mine, nu mi-am dat seama că oamenii mă văd atât de... bizar. Dar când crești, de la 5 ani, sub ochii a milioane de oameni, nu ai cum să nu fii puțin diferit", mărturisea Michael.

Ce este copilăria? "Multe dintre problemele lumii noastre, de la criminalitatea din orașe până la războaie și terorism, se explică prin faptul că cei care iau asemenea decizii n-au avut parte de copilărie. Ea le-a fost furată și aceștia nu au avut timp să-și exercite fantezia, inventivitatea".

El însuși, un fost copil-vedetă, nu putea face ceea ce altora nu le era îngăduit, i-a explicat cu nostalgie ziaristei care l-a intervievat. Toate aceste confesiuni fac din mega-starul Michael Jackson, un personaj înduioșător, a cărui însingurare în lumea adulților și a cărui dragoste față de universul copiilor, par explicabile. Iar pe acest fundal, acuzațiile ce i se aduc nu se mai văd decât vag.

Mirela IAMANDI

Unii recunosc, alții nu. Dar, fiecare dintre noi, dorind să trăim cât mai mult și cât mai fără griji în lumea noastră pământeană, ne imaginăm - mai devreme sau mai târziu, profund sau superficial, la amănunt sau abia conturat - lumea de apoi. Pe care toți ne-o vrem în ceruri, dar poate fi, dacă este, și în adâncurile întinericului. Este adevărat că istoria, mai veche sau mai recentă, a reținut și cazurile unora care s-au crezut atotputernici și nemuritori și, ca atare, nu și-au pus - sau nu au arătat că și-au pus - problema venirii momentului în care, și pentru ei, "totul e trecător", deci și viața, și începe călătoria pe drumul fără întoarcere. Alții au văzut în moarte cumpăna, clipa de trecere dintre două vieți, dorind să o trăiască și pe cea secundă tot printre cei apropiați - ființe dragi sau utile - și tot... pe Pământ. În consecință, au ridicat piramide cu incinte de locuit veșnice pentru ei și pentru cei de care nu au vrut să se despartă, sortiți să aibă firul vieții terestre legat de cel al stăpânului. Sau, dimpotrivă, au înălțat palate în care au zidit iluzia că persoana plecată "dincolo" va trăi în continuare și se va putea bucura de dragostea celui sau celei care nu-și putea închipui existența în lipsa flăcării iubirii. Așa s-au născut unele minuni ale lumii.

O lacrimă superbă

Una dintre ele se află undeva, în India. Mai precis, în apropiere de Agra, la circa 25 de minute de zbor cu avionul de la New Delhi. Pe vremuri, cu câteva secole în urmă, între 1527 și 1658, aici s-a aflat capitala Imperiului Mogulilor. Adaptând la perimetrul geografic indian o expresie cunoscută, s-ar putea spune că toate drumurile duc la Agra. Este de ajuns, cred, ca, pentru argumentarea afirmației, să amintesc că, din cele 13 amplasamente arheologice aflate pe lista UNESCO, trei sunt situate în această regiune. În curând, cum afirma directorul Departamentului local de specialitate, se vor adăuga două, ceea ce va face ca Agra să constituie ceea ce domnia sa numea - și nu cred că sunt motive spre a nu-i da crezare - "un loc unic în lume sub aspectul densității valorilor istorice și artistice cu recunoaștere internațională". Atracția este acel magic triptic Taj Mahal - Palatul roșu al lui Akbar - Fatehpur Sigri, din care, cel puțin atât cât am putut să simt și să constat eu,

Însemnări din India

MAGICUL TRIPTIC AGRA

se distinge, dacă mai poate fi făcută o ierarhizare între valori inestimabile, un "magnet" irezistibil, cu o putere de chemare mai mare decât cea cu care au încercat sirenele să-l oprească din drumul pe ape pe Ulise, ce poartă numele Taj Mahal. O construcție de suflet închinată nemuririi iubirii de ctitor, Șah-Djehan, în memoria soției ce-i dăruise dragostea sa, ființă plecată pe calea fără întoarcere după ce i-a preamărit sufletul cu frumusețea iubirii. Rabindranath Tagore a comparat Taj Mahal cu o lacrimă pe obrazul veșniciei. Dacă acceptăm licența poetică, atunci este o lacrimă superbă. Totul este lucrat în marmură. S-ar putea spune că e filigranat. Construcția a fost începută în 1639 și terminată în 1653. 14 ani, zi de zi, au lucrat 20 000 de oameni ca să dea expresie materială preamăririi iubirii de viață și de frumos.

Explozie de alb

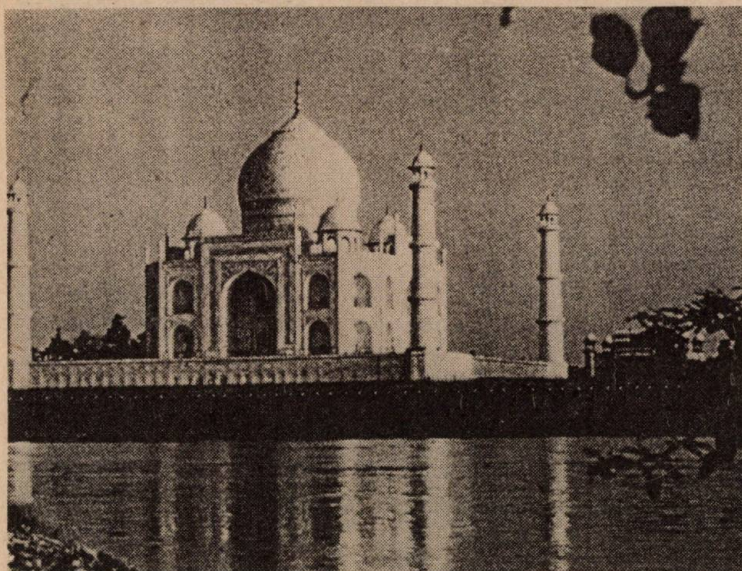
Pe măsură ce înaintezi prin poarta princiară - ea însăși capodoperă arhitecturală, cu o boltă interioară imaginând în auriu o pânză de păianjen pe fond ce amintește de albastrul de Voroneț - privirea este realmente inundată de explozia albului marmurei palatului, flancat de două moschei al căror roșu pune și mai mult în evidență imaculatul Taj Mahal. Apropierea accentuează fascinația. Construcția are o cupolă mare și patru

mici, iar la colțurile platformei pe care este amplasată turnuri identice, puțin înclinate în exterior, pentru ca, în caz că se prăbușesc, bucățile de marmură din care sunt clădite să cadă în afară. O dovadă a prevederii sau încă o măturie a grijii celui ce a inspirat palatul față de cea pe care a iubit-o și care nu trebuia să sufere nimic rău, nici după trecerea în a doua viață? În jur, imagini de rai: grădini, canale cu apă care răcesc aerul din perimetru, în timp ce, în zonă, temperatura "bate" spre 50 de grade Celsius. Simetria constituie una din legi la Taj Mahal. S-a mers până acolo încât pentru a nu o încălca, s-a recurs la artificii. De pildă, textele ce reproduc citate din Coran, pe coloanele de la intrare, sunt scrise cu litere de dimensiuni tot mai mari pe măsură de înălțimea crește pentru ca, de jos, toate literele să pară "la milimetru", de aceeași mărime. Ornamentele sunt florale. Adevărată dantelărie în marmură. Unele par pictate, dar originea lor e tot sculptura. De fapt, e vorba de un procedeu care, și el, dovedește măiestria celor care au lucrat palatul. Petalele florilor au fost decupate, șlefuite și colorate, după care au fost fixate la loc.

Volumul de muncă, de încordare a văzului este incomensurabil, dacă se ține cont că numărul florilor astfel executate este de ordinul zecilor, poate sutelor de mii... Pe plan constructiv, Taj Mahal poate fi considerat un reper al sfârșitului de drum pe care influențele grecești sau romane, persane sau egiptene, bizantine sau islamice, ca și atâtea altele, s-au topit într-un fond fundamental indian. Piramida a fost rotunjită, lipsită de întâlnirile colțuroase de planuri, apoi a devenit curbă, tendința accentuându-se, până când s-a transformat în cupolă. A luat, astfel, forma care a fost dintotdeauna dorită de senzualismul indian. Din orice unghi ar fi privit, Taj Mahal apare ca o ilustrare a trimiterii la care îndeamnă, în mai multe rânduri, Ramayana: "palate ale căror creste albe unduiesc ca o îngrămădire de nori". Ce altceva putea să-și dorească cel ce a ridicat palatul pentru veșnicia sufletului iubit?

Palatul roșu

Imaginea irealului monument închinat iubirii te urmărește obsedant, chiar și în momentele în care pașii te poartă prin incintele altor două faimoase construcții care, împreună cu Taj Mahal, compun tripticul Agra, mărturisind despre epoca de înflorire a Imperiului Mogulilor. Nu e vorba nici de greșală, nici de exagerare afirmând că aceste trei construcții se înscriu într-o unitate sentimentală, istorică și, mai ales, arhitectonică. La fel nu este exagerată opinia că, sub aspectele evocate, Taj Mahal nu ar fi fost posibil fără existența Fortului Agra - Palatul roșu al Împăratului Akbar - și a cetății Fatehpur Sigri. Primul, construit între anii 1565 și

Orașul victoriei

Fatehpur Sigrî, o cetate ridicată între anii 1569 și 1573 și care ocupa suprafața de șapte kilometri pătrați, pe mai bine de jumătate din arie aflându-se palatul, în perimetrul trăind circa 200 000 de persoane, este supranumit orașul victoriei. Pe bună dreptate,

1573, a servit ca reședință pentru trei împărați moguli, fiecare având contribuția sa la definitivarea palatului, respectiv ridicarea construcțiilor din piatră roșie, executarea de picturi murale și folosirea marmurei albe. Ceea ce nu împietrează asupra armoniei, de parcă ansamblul a fost gândit unitar. Despre cultura celor ce au stăpânit aici vorbește faptul că, între zidurile palatului, se afla una dintre cele mai mari biblioteci ale timpului, ca și rafinamentul elementelor decorative, statuiilor, basoreliefurilor și picturilor, din care mai dăinuie fragmente marcate, evident, de vitregia vremurilor și a timpului. Nivelul de cunoștințe - inclusiv tehnice - este dovedit din plin de criteriile amplasării fortului, ținând cont și de direcția bății vânturilor și adoptând soluții protectoare, de sistemele de canale cu apă pentru răcorirea aerului, de instalația de alimentare cu apă pentru consum sau pentru rafinamentul confortului, dat fiind faptul că, în unele locuri, desigur aflate pe "traseele" mai marilor cetăți, erau amenajate ceea ce s-ar putea numi fântâni arteziene, cu apă parfumată și colorată. N-a fost neglijată nici construirea de terase ample unde se desfășurau adevărate spectacole de muzică și dans sau de unde împărații admirau împrejurimile. Pe una dintre acestea s-a aflat împăratul când a hotărât să se ridice minunea Taj Mahal pe locul unde este azi. Ulterior, aici cădea el ore întregi în reverie, privind spre palatul prin care își imagina că pășește aleasa inimii sale. Aici și-a dat sfârșitul așteptând clipa reîntâlnirii cu iubita și, de aici, i-a fost purtat corpul neînsuflețit pentru a fi așezat lângă cea căreia i-a declarat și i-a dovedit credință veșnică. Despre bogăția existentă în cetate - care se întindea pe circa trei kilometri pătrați și în care locuiau aproximativ 10 000 de oameni - vorbesc multe măturii aflate la fața locului, mărind tezaurele unor puteri coloniale sau dând faima muzeelor din unele metropole europene. Dar poate cel mai elocvent glăsuiește faptul că vestitul diamant Koh-I-Noor este luat de pe coada păunului reprezentat pe tronul împărătesc.

fiindcă existența și mărirea sa au fost rezultatul izbânzilor militare, dar și omeniești. Akbar învinsese pe câmpul de luptă și căuta un loc în care să lase o măturie a momentului. A sosit pe acele locuri unde a întâlnit ceea ce noi am numi un sfânt. Se spune că, în urma binecuvântării acestuia, împăratului i s-a născut un fiu. Pelerinajul a fost considerat norocos. Și, așa s-a pus temelia la Fatehpur Sigrî, devenit reședința Imperiului. Măreția construcțiilor o întrece pe cea de la Palatul roșu, o caracteristică aparte constituind-o spațiile largi cu diferite destinații - de la audiențe la care suveranul lua loc într-un balcon, fiind flancat de demnitari, la terase pentru spectacole. A dăinuit și o uriașă tablă unde se jucau dame, "piesele" fiind tinere fete.

Cine a întors zvastica...

Atrag atenția unele unicate. O coloană reprezintă, simbolic, destinul. Basoreliefurile realizează o autentică unitate între religii - motivele din partea de jos sunt de inspirație islamică; la mijloc sunt repere ce vin din creștinătate iar sus "tronează" floarea de lotus, sacră în budhism. În alte săli - fragmente de picturi murale ce amintesc, prin colorit, nu prin subiecte, de Voroneț, cu mențiunea că picturile din nordul Moldovei, deși exterioare, s-au păstrat mult, mult mai bine, și sculpturi reprezentând simboluri - lanț cu clopoțel, soare răsărit pe jumătate, frunze de mango, nuca de cocos. Însoțitorul ne "traduce" succint: clopoțelul cu lanț înseamnă invocarea binecuvântării zeilor; nuca de cocos - ofrandă pentru aceleași personaje supranaturale; soarele răsărit pe jumătate - necesitatea băii de purificare, înainte ca soarele să apară în întregime, ceea ce înseamnă a aduce un omagiu zeului adorat, considerat dător de viață în Panteonul hindus. Și însoțitorul a conchis că, tuturor acestor simboluri "li se dă semnificația Dumnezeu". Mai apar și alte simboluri, cunoscute în lume, dar, se pare cu alte semnificații: steaua cu șase colțuri și zvastica, aceasta din urmă fiind, aici, un semn al bunăstării și fericirii. Hitler și

adeptii săi au însușit-o întorcând-o nu numai ca desen, ci și ca simbol. Efectele acestor schimbări sunt cunoscute și nu-și au, fără îndoială, originea în religiile din vechea și din actuala Indie...

De un dolar fericire

Să mai zăbovim asupra a două elemente de la Fatehpur Sigrî. În incintă se află, din loc în loc, bazine în care se cultivă tulsii, o plantă mirisitoare ale cărei frunze se foloseau în vindecarea unor boli, cum ar fi tusea și răceala. La fel este utilizată și astăzi în medicina tradițională, și nu numai, indiană. Tot acolo, în apropierea unei moschei, se află mormântul sfântului care l-a binecuvântat pe Akbar. În locul multor cuvinte care ar fi neputincioase pentru a descrie o inegalabilă operă de artă, merită reținut că totul este lucrat în sîdef și pietre prețioase. Inspirându-se din întâlnirea norocoasă a împăratului Akbar cu cel ce își are aici reședința de veci, vizitatorii de acum - sau localnicii? - au inventat ceva care să invoce bunăvoința zeiței Fortuna: leagă niște firicele de ață printre dantelaria de marmură și de sîdef a ferestrelor. La revenire, dacă li s-a îndeplinit dorința, desfac nodurile. Câți au avut motiv și, mai ales, prilejul să revină pentru o asemenea fericită îndatorire nu știe nimeni. Cert este că, pentru câteva noduri, trebuie să plătească, neoficial bineînțeles, o taxă; câțiva localnici întreprinzători oferă firele ce trebuie înnodate. Costul? "1 dolar", pronunțat într-o pură limbă engleză. Cel puțin pentru ei, sfântul - aflat de mult pe lumea cealaltă - se dovedește norocos...

Dar, evident, norocul surâde tuturor celor care au prilejul să cunoască tripticul Agra. Adică, acele locuri care l-au inspirat, probabil, pe cunoscutul istoric de artă Elie Faure să spună că, pretutindeni în India, infinitul mic și infinitul mare se ating. Oricâtă forță ar emana din templele de pe teritoriul indian, ele par a fi tăsnit din pământ sub imboldul unui anotimp și totodată a fi sculptate minuțios ca un obiect de ivoariu, remarcă el, adăugând: "India-nul, cu excepția epocilor mai recente, când a modelat sculpturi în bronz uimitoare prin gingășia, fermitatea și eleganța lor, n-a conceput nicio dată sculptură ca putând trăi independent de construcția pe care o decorează (...). În India, ochiul nu sesizează ansamblurile decât trecând prin toate detaliile". Totul în deplină armonie, pentru că ansamblul pune în lumină detaliul și invers, adeverind ceea ce se afirmă despre indieni: pentru a adăposti o mică piatră prețioasă, neîntâlnind nici un luminii în drumul lor, sapă o prăpastie în centrul unui masiv muntos. În cazul tripticului din zona Agra, însă, au fost întâlnite luminisurile. Nefiind nevoie să se sape prăpastii, au fost ridicate spre cer minuni din pietre prețioase, la propriu și la figurat. Ca niște vise din trecut, îndemnuri în prezent și, poate, confirmări în viitor. Și, peste toate veșnicia Taj Mahal, un poem de dragoste devenit istorie.

Ion STOICA

EURO DISNEY

sau unde să fugim de acasă

ÎN spatele lumii de vis a variantei franceze a Disney World, se ascunde coșmarul unei pierderi financiare pe anul în curs, pe care economiștii o estimează că se va ridica la două miliarde de franci (339 milioane dolari). Copiii sunt încântați, iar adulții ferme-cați de lumea fantastică ce se află la 32 km (20 de mile) est de Paris, dar se plâng de prețurile de intrare foarte mari și de cozile lungi de la porțile parcului, deschis în urmă cu numai 16 luni. Pe

lângă cheltuielile serioase pe care trebuie să le facă pentru a-și onora uriașa datorie, Euro Disney SCA afirmă că este afectată de recesiune și de devalorizarea unor valute europene. Știri recente, conform cărora veniturile curente ale parcului Euro Disney s-au redus cu 2,4 la sută, ceea ce înseamnă 1,47 miliarde franci (245 milioane dolari), în cel de-al treilea trimestru al anului, au generat zvonul că zilele parcului ar fi numărate. Recent, un ziar britanic releva faptul că Euro Disney SCA a purtat discuții, în legătură cu criza prin care trece, cu compania centrală Walt Disney Co., iar zvonurile privind o posibilă închidere a parcului au fost contestate cu vehemență de către directorul parcului, Philippe Bourguignon. Vizitatorii se îngrămădesc să petreacă o zi superbă în acest parc, dar se pare că, după ce plătesc exageratul preț de intrare, nu-și mai deschid punga deloc pe tot restul zilei. "Întregul parc este deosebit de scump", declară Franz din Belgia, care și-a adus fetița în vârstă de opt ani pentru prima oară la Euro Disney. "Prietenii noștri au fost două săptămâni în Grecia și au cheltuit mai puțin decât noi într-o vizită de trei zile", adăuga el.

"Este mai ieftin să-ți petreci o vacanță de două săptămâni la Disneyland în Florida decât să petreci cinci zile la Euro Disney", afirmă familia Boucher, din Țara Galilor. Ambele familii au tras la hotelurile din stațiune, unde prețul unei camere, în

momentele de vârf ale perioadei estivale, oscilează între 750 franci (127 dolari) și 1900 franci (322 dolari). Pentru a intra în parc, adulții plătesc 250 franci pentru o zi, iar copiii 175 franci (29 dolari). Sejururile de două sau trei zile au un preț ceva mai redus. "Ziua m-a costat 1200 de franci (201 dolari) și nu sunt deloc risipitoare", afirmă Nicole Andrieux. Ea și-a adus nepoatele, pe Melanie, în vârstă de 11 ani, și pe Celine, în vârstă de 9 ani, pentru a treia oară de la deschiderea parcului, din primăvara anului trecut.

"Cozile strică toată distracția. Am așteptat la coadă o oră pentru o cursă de un minut", declară pariziana Sylvie Schandler. S-au creat cozi și de două ore la unele atracții. Datorită situației sale financiare proaste, Euro Disney amână decizia de a construi un al doilea parc. Inițial, acesta a fost planificat să fie deschis în 1996, dar se pare că va fi vorba de 1997. Pentru a strica lucrurile și mai tare, administrația a trebuit să închidă cea mai nouă atracție a parcului, trenul "Temple of Peril", din cauza unui recent accident în urma căruia au fost rănite ușor opt persoane. Conștienți de aceste probleme, cei de la Euro Disney își reconsideră întreaga strategie. Economiiștii afirmă că, în această perioadă grea, s-ar mai putea închide temporar un hotel sau chiar parcul, câte două zile pe săptămână.

RĂZBOAIELE SECRETE ALE KREMLINULUI

Crăciun IONESCU

ÎN competiția pentru sfere de influență în diverse părți ale planetei, desfășurată după cel de-al doilea război mondial, Kremlinul și-a trimis adeseori armele și soldații, la mii de kilometri peste hotarele imperiului sovietic, sub lozincă înșelătoare a sprijinirii luptei de eliberare națională a unor popoare înrobite din așa-numita lume a treia. Autoritățile de la Moscova au avut însă grijă să camufleze cât mai bine prezența și să-și șteargă urmele. Despre aceste "războaie secrete" ale Kremlinului au apărut, în ultimul timp, o serie de mărturii ale unor participanți direcți, din care am selecționat câteva fapte sugestive ilustrând subiectul respectiv.

Povestea regimentului fantomă de proiectoare

Peninsula coreeană, aflată sub suzeranitatea Pekinului din anul 1637, a devenit un protectorat al Japoniei după ce "Țara soarelui răsare" a înfrânt China în cursul războiului din 1894-1895. Anexată la imperiul japonez în 1910, Coreea a rămas sub stăpânirea acestuia până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, când în august-septembrie 1945, armata sovietică a ocupat partea de nord a peninsulei, până la paralela 38, iar în sudul țării au debarcat trupele americane. La conferința de la Moscova, din decembrie 1945, a miniștrilor afacerilor externe ai URSS, SUA și Marii Britanii, se decidea restabilirea Coreei ca stat unitar independent. Această hotărâre nu va fi însă adusă la îndeplinire, interesele contrarii ale puterilor ocupante dictând până la urmă divizarea țării în două state distincte: Republica Coreea, în sud și Republica Populară Democrată Coreeană, în nord. Sovieticii și americanii își vor retrage în următorii trei ani trupele din peninsulă, însă cele două state se vor organiza după chipul și asemănarea foștilor ocupanți, cu sprijinul și supervizarea lor directă.

Regimul comunist instaurat în Coreea de Nord va fi aprovizionat cu arme și

instruit militar de sovietici, mai marele de la Kremlin, tătucul Stalin, având în vedere unificarea peninsulei pe calea armelor. La 25 iunie 1950, coloanele de tancuri T-34 ale guvernului comunist de la Phenian trec prin surprindere peste paralela 38 și cuceresc în câteva zile capitala Seul a Republicii Coreea, ajungând până în extremitatea sudică a țării. Dictatorul de la Kremlin își freacă satisfăcut mâinile. După Europa răsăriteană și victoria revoluției chineze, imperiul secerii și ciocanului câștigă noi spații, în cazul respectiv pe continentul asiatic.

Numai că nici americanii nu au rămas cu brațele încrucișate. Flota a 7-a din Pacific intră imediat în acțiune, trupe americane din Japonia debarcă pe petecul de pământ din extremitatea sudică a peninsulei, rămas încă necucerit de tancurile sovietice ale nord-coreenilor și sub steagul albastru al ONU se întreprinde o acțiune conjugată a mai multor state membre împotriva agresorilor.

Războiul din Coreea, care va dura trei ani, provocând milioane de victime și distrugeri inimaginabile, se declanșase în forță. Copleșiți de superioritatea tehnico-militară a americanilor și aliaților lor, nord-coreenii suferă o înfrângere dezastruoasă, rămășițele înfrânte ale armatei lor fiind nevoite să se retragă până la granița chineză. Atunci intervin un milion de "voluntari" chinezi restabilind situația și împingându-i pe americani, care ocupaseră între timp întreaga peninsulă, înapoi la paralela 38.

Mentorul agresiunii nord-coreene, bătrânul Stalin, se spală pe mâni ca Pilat din Pont, căutând să creeze impresia că Uniunea Sovietică, în afara unei susțineri morale, nu era cu nimic amestecată în războiul din Coreea. Documentele de arhivă, scoase acum la lumină, demonstrează contrariul: nu numai că războiul a

O coloană a armatei nord-coreene, în orașul Taejon, la 150 km sud de Seul. Tancurile și mitralierele sunt sovietice

fost pornit din ordinul lui Stalin, cu armele furnizate comunistilor nord-coreeni de Uniunea Sovietică, dar pe parcursul desfășurării operațiunilor militare, soldații Kremlinului se implicaseră și participaseră direct la lupte.

De la declanșarea războiului din Coreea trecuse mai bine de un an. După intervenția masivă a voluntarilor chinezi, frontul se stabilizase, în general, pe paralela 38, dar cerul zonei de nord continua să fie stăpânit de aviația americană care acționa liber fără a fi deranjată de apărarea antiaeriană a adversarilor. În acel moment, în spatele primei linii și-a făcut apariția regimentul sovietic de proiectoare nr. 10 iar apărarea antiaeriană de noapte coreeano-chineză a primit ca întărire câteva escadrile de luptă trimise în sprijin de Moscova.

Diplomația sovietică, condamnând cu fermitate intervenția SUA și a altor state sub steagul ONU, a continuat să susțină că Uniunea Sovietică nu participă în nici un fel și nici nu va participa la războiul din Coreea, considerat de ea drept o agresiune imperialistă împotriva poporului acestei țări. Că lucrurile n-au stat deloc așa - și nu a fost vorba numai de înarmarea până în dinți a Coreei de Nord cu armament sovietic și aruncarea ei în război din ordinul expres al lui Stalin - o probează măturile participanților "secreți" la operațiunile militare.

"Reprezentantul sovietic la ONU afirmă că noi nu eram deloc în Coreea - menționează Evarest Bukleșev, fost ofițer al regimentului sovietic nr. 10 de proiectoare. Or, în acel timp, noi duceam lupte îndârjite pe cer și ne îngropam camarazii de regiment în pământ străin. Eram niște oameni invizibili...

În regimentul nostru, stupiditatea începuse încă înainte de plecarea din Uniunea Sovietică. Fusesse dat un ordin de a înlocui noile stații de radiolocatoare prin unele vechi, primite în 1942. Sosise apoi un ordin și mai straniu: răzuirea tuturor matricolelor și mărcilor de pe arme, de pe echipament și chiar de pe... pneurile vehiculelor. Singurul aparat de fotografiat

din companie a fost reținut de serviciile de contraspionaj. Același lucru s-a întâmplat cu actele de identitate, cu decorațiile și chiar cu uniformele noastre, fiind echipați în veșminte militare chinezești, fără nici un fel de semn distinctiv. Idiotismul secretului a atins incredibilul: s-a cerut ca aviatorii noștri să comunice între ei, în cursul luptelor, prin radio, numai în limba... coreeană!

Tot din motive de nedesconspirare, unitățile aviației de noapte au fost dotate cu aparate vechi Lagg-7 cu elice, care la fel ca și proiectoarele regimentului nr. 10 aveau o rază de acțiune mult sub plafonul de zbor al superfortărețelor americane B-29 și erau deci cu totul ineficace. Abia după constatarea unor eșecuri repetate, avioanele depășite au fost înlocuite de MIG-15 cu reacție și regimentul nostru și-a reprimat echipamentul său modern".

Unitățile sovietice combatante au fost retrase din Coreea, în februarie 1953, tot în secret, la fel cum veniseră. În urma lor au rămas multe morminte fără nici un însemn așa cum fuseseră și uniformele străine în care soldații "fantome" erau îmbrăcați atunci când moartea îi surprinsese...

Militari sovietici din grupul lui Constantin Popov, în Egipt

La umbra piramelor

În martie 1970, din portul sovietic Nikolev de la Marea Neagră, pleca într-o direcție necunoscută nava "Gheorghe Ciocerin", încărcată cu autotunuri, automo-

toare antiaeriene "Silko" și lansatoare de rachete "Strela". Alături de "marfa" respectivă, în cale fuseseră imbarcați un număr mare de militari cu consemnul strict de a nu ieși pe punte deloc în cursul călătoriei. În dreptul Istanbulului, o canonieră turcească a abordat vasul sovietic, dar vameșii, primind din partea căpitanului un pachet voluminos de bancnote, "au uitat" să mai controleze calele. Întreaga încercătură a ajuns cu bine la destinație, debarcând în portul Alexandria, pentru a fi apoi amplasată în zona Canalului Suez, în imediata apropiere a liniei de încetare a focului dintre egipteni și israelieni, rezultată după conflictul armat din 1967.

În 1970, acolo se desfășura un război de hărțuială, artileria și aviația celor două tabere făcând schimb de "amabilități" pe parcursul multor luni.

"Forțele sovietice nu erau prea numeroase în Egipt, dar erau disiminate practic pe întreg teritoriu" - își amintește Constantin Popov, pe atunci căpitan în unitatea de rachetiști debarcată la Alexandria de pe nava Cicerin. "Printre altele, apărarea antiaeriană avea piloți de vânătoare, personal de transmisiuni și de radar...Principalele evenimente ale acestui război nu vor începe decât la sfârșitul lui iunie. Vara, în această regiune, era teribilă: temperatura atingea 50 de grade Celsius la umbră, nori de muște, un vânt arzător...În aceste condiții, soldații noștri au angajat prima bătălie împotriva aviației israeliene. La 30 iunie, unul din grupurile noastre au doborât un Phantom: 18 iulie a fost ziua cea mai tragică din toată campania egipteană. La al treilea atac, în timp ce grupul maiorului Tolokonnikov reîncărca rampele de lansare, avioanele israeliene au atacat ucigând opt oameni".

Militarii sovietici au doborât, pe parcursul războiului de hărțuială de pe Suez, 21 de avioane israeliene. Dar la rândul lor, multe avioane sovietice, pilotate de militari sovietici, și-au găsit sfârșitul în deșertul din jurul Canalului Suez. Numai într-o singură bătălie aeriană, cinci MIG-21, pilotate de sovietici, au fost doborâte de aviatorii israelieni, fără ca aceștia să sufere vreo pierdere.

În martie 1971, după încheierea unui acord de încetare a focului între egipteni și israelieni, unitatea AA a lui Constantin Popov s-a reîntors în Patrie. El și un camarad de al său au primit înalta distincție de "Erou al Uniunii Sovietice". Altor 35 de militari din aceeași unitate li s-au împărțit diferite ordine și medalii. În diplomele de decorare nu s-a menționat însă concret pentru ce au fost recompensați. "Războiul

secret" din Egipt al Kremlinului a fost sortit uitării, ca și cum nicidecum n-ar fi avut loc.

Dispăruți în munții Etiopiei

Luptele pentru orașul Afabet din zona muntoasă a Etiopiei erau în plină desfășurare. La 17 martie 1988, consilierul militar principal al armatei etiopiene, generalul sovietic Denisov a trimis pe doi din subordonații săi, locotenent-coloneii Suraiev și Kalistratov, însoțiți de o puternică escortă, la divizia de vânători alpini care acționa la 40 km de oraș. Nici unul din compatrioții lor nu i-a mai văzut vreodată. Împreună cu alt ofițer superior sovietic, ei au dispărut în regiunea unde luptau forțele de gherilă adverse regimului de la Addis Abeba sprijinit, la timpul respectiv, de Kremlin.

Orașul Afabet avea să cadă, câteva zile mai târziu, în mâinile gherilei și restul grupului de consilieri sovietici abia au reușit să scape rătăcind trei zile prin munți, până ce un grup de elicoptere MIG-8 (din care unul a fost incendiat) i-a cules după multe peripeții. Generalul Denisov i-a primit cu un aer paternal. Colonelele Nossenکو, unul dintre ofițerii salvați, l-a întrebat unde se aflau locotenent-coloneii dispăruți. Denisov i-a răspuns vădit tulburat: "Cine dar ar fi putut crede că Afabet va cădea. Aveau atât de mult material, tancuri..."

Generalilor, de obicei, nu le place să-și recunoască greșelile. În chip de happy-end, membrii echipajelor elicopterelor de salvare au fost decorați cu înalte ordine militare. Iar consilierii sovietici au fost retrași, până la urmă, din Etiopia. Minus cei rămași îngropați sau devorați de fiare prin zonele muntoase pe unde s-au pierdut.

Jertfa acestor victime ale nesăbuitei politici imperiale a Kremlinului s-a dovedit cu totul zadarnică. Dictatorul roșu, prefabricat de Moscova în persoana insignifiantului lt. colonel de administrație Mengistu Haile Mariam, care pusese pe picioare la Addis Abeba o mascaradă de

Un luptător de gherilă împotriva regimului "marxist" din Etiopia, în 1991, la marginea capitalei Addis Abeba

regim marxist, care adusese Etiopia într-o situație catastrofală, n-a reușit să mai rămână la putere.

Menținut cu sprijin sovietic și cubanez (inclusiv trupe), regimul comunist a lui Mengistu avea să se prăbușească, ca un castel de nisip, la scurt timp după ce "nașii" au hotărât să ia mâna de pe el. Încercarea sa de schimbare la față, din primele luni ale anului 1991 - inclusiv demolarea statuiilor lui Lenin și a diverselor însemne de sorginte comunistă - nu i-a folosit la nimic. Armata sa de 300 000 de oameni, destul de bine echipată de sovietici la vremea respectivă, s-a topit văzând cu ochii în fața unor modeste detașamente rebele de gherilă, în cursul ofensivei conjugate a acestora împotriva capitalei Addis Abeba. Și atunci, Mengistu s-a hotărât să spele putina, pe neașteptate, lăsându-și de izbeliște camarila. Anunțând că pleacă în inspecție la o unitate militară, la 21 mai 1991, dictatorul a ordonat pilotului avionului să se îndrepte spre Kenya, unde a cerut azil politic.

CONEXTUR

CONEXTUR

SRL

Str. Aeroportului nr. 2,
Sector 1, Bucuresti
Tel.: 6673335

★ În secolul
vitezei -
servicii rapide

★ O investiție
sigură într-o
lume...
nesigură

★ La
prețuri mici -
efecte mari

CONEXTUR
SRL

CONSTRUCTII DE ORICE TIP
vile, blocuri, obiective industriale

